

EVANGÉLIKUS Élet

**Könnyűzenével is
az Urat szolgálva**

**Missziói felelősségünk
a bizalom
helyreállításában**

**Mózes-tábla
törülközőből**

***Minden szál a helyén
a szőttesben***

**A dabas-gyóni Kisharang
Evangélikus Családi Bölcsőde
hiterősítő története**

Isten áldja a nőt az év minden napján!

NŐNAPI KEDVEZMÉNY

MÁRCIUS 8-15. KÖZÖTT

A Luther Kiadó

30% kedvezménnyel kínálja három kötetét
a nőnap alkalmából.

bolt.lutherkiado.hu

BIZALOMÉPÍTÉS

Böjt felénél járunk, ám most, március idusán sem késő, hogy számadás vagy tanulságkeresés céljával és még inkább a jobbítás szándékával visszatekintsünk akár a közelmúlt történéseire, akár a százhetvenhárom évvel ezelőtti eseményekre. Tavasz nemzeti ünnepünkre emlékezve Kertész Botond történész ír a ma is fontos egyházi érdekérvényesítésről az 1848-as év legfontosabb egyháztörténeti eseménye kapcsán.

Egy német evangélikus lelkész portréját idézi fel nemzeti ünnepünk alkalmából Aradi András esperes az *Égtájéoló* rovatban. Cikkében Borbély József (Josef Borbely), a magyar szabadságharc egyik bonyhádi alakja előtt tiszteleg, szívünkre helyezve a gondolatot, hogy a nemzetiségi kérdéseken átívelve Isten egymásra bízott bennünket e hazában.

A böjti elmélyülést segítő készítettünk interjút Németh Kittivel. Többek között arra kerestük a választ, hogy miként értelmezzük a bűn fogalmát, illetve a törvény és az evangélium viszonyáról is kérdeztük. „A bűn olyan teológiai fogalom, amely az embernek Istennel való, megváltozott kapcsolatát írja le” – fogalmaz a Bobai Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze.

Missziói felelősségünk van a bizalom helyreállításában – erről már Baranyay Csaba kőszegi lelkész ír jegyzetében. „Hosszú távon nem a járvány, nem a vírus, hanem a bizalmatlanság lesz a mi fő ellenségünk” – állapítja meg. Mint mondja, a szétválás megfigyelhető világméretben is a legkülönbözőbb csoportokban, valamint az egyes emberek közötti gyanakvásban, megmérgezzve minden emberi kapcsolatot.

Kívánom, hogy az előttünk álló böjti időszakban továbbra is a befelé fordulás, a megoldáskeresés, a bizalomépítés legyen életünk előtérben – minden más helyett!

■ KÉZDI BEÁTA

Az egyenlőség születése

Az 1848-as forradalom legfontosabb egyháztörténeti eseménye az 1848. évi XX. törvénycikk megalkotása volt: ez mondta ki minden törvényesen bevett felekezeti „teljes viszonyosságát és egyenlőségét”. Az eredményes egyházi érdekérvényesítésről szól Kertész Botond történész cikke.

20. oldal

Minden szál a helyén a szöttekben

Riportunkban a dabas-gyóni Kisharang Evangélikus Családi Bölcsődét mutatjuk be. A tények mögé nézve kerek s önmagán túlmutató történet bontakozik ki: szól Istenről, emberekről, közösségről, gyógyulásról, egyházi misszióról. De főleg a jövőbe vetett hitről.

23. oldal

Mózes-tábla törülkőzöből, evangélikus lelkész katonatisztből

Párját ritkító könyv jelent meg a közelmúltban. A *Lelei napló a munkatáborból – Sztupkay Sándor pásztori szolgálata 1945–1947* című kötet egy foglyatáborba kalauzol, ahol a súlyosan beteg tiszt evangélikus lelkésznek füllenti magát, így több mint két esztendőn keresztül lelkigondozója lesz fogolytársainak...

27. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Menyesné Uram Zsuzsanna	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Felegyi-Németh Mihály	6
A hónap igéje • Balicza Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Égtájéoló • Aradi András esperes írása	14
Jegyzet • Mérhetetlenül – Füller Tímea írása	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Interjú • Németh Kittivel a bűnről és a bűnbocsánatról beszélgettünk	18
Múltidéző • 1848. március 15-re emlékezünk	20
Interjú • Az induló E-hangműhelyről kérdeztük Szidoly Roland szervezőt	22
Riport • A dabas-gyóni Kisharang Evangélikus Családi Bölcsőde története	23
Küldetés • Missziói felelősségünk a bizalom helyreállításában	26
Interjú • Korányi Andrással Sztupkay Sándor pásztori szolgálatáról	27
Kultúrkörök • Hol a helyem? – Az evangéliumról képzőművészek szemével	30
Evangélikus arcképcsarnok • Döbrentei Gábor emlékezete	32
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	34
Krónika • Hírek, tudósítások	36
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Horváth-Hegyí Ádám	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Szpisák Attila	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Prekler Katalin, a Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium óvodapedagógusa – Vecsés. Nem hátrányként, hanem előnyként élem meg, hogy felnőttként részesülhettem a keresztség szentségében. Hosszas keresgélés után találtam rá az evangélikus felekezetre, még hozzá a néptánc hatására. A saját istenhitemen túl – mert Istenben mindig is hittem – a magyar népi kultúra összefonódása az egyházi év rendjével indított arra, hogy elkezdjek egy felekezetet keresni, ahol közösségben tudom gyakorolni és megélni a hitemet. Sándor Ildikó néprajzkutató hívott a rákoskeresztúri evangélikus gyülekezetbe, hogy segítsék neki. 2008 körül, egy virágvasárnap volt, amikor Gáncs Péter nyugalmazott püspök tartott istentiszteletet, én pedig a gyermekekkel népi zöldágazós játékokból készítettem műsort. A népszokás és a gyülekezeti közösség akkor forrt igazán össze bennem. Áldott az életem azáltal is, hogy Sándor Ildikón kívül Karácsony-Molnár Erika és Tátrai Zsuzsanna néprajzkutató – akinek apósa evangélikus lelkész – oktatták nekem a különböző szokásokat. Így olyan emberektől tanulhattam, akiknek megvolt az egyházi kötődésük. Nagyné Szeker Éva lelkésztől, akinek a személyisége mélyen hatott rám, kaptam meg a *Kis kátét*. Amikor ezt a lutheri iratot végigolvastam, azt mondtam, hogy „igen, én is pont így gondolom és vallom”.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Online hittanverseny. Több mint négy százan vettek részt február 15-én a huszonkilencedik országos evangélikus (online) hittanverseny első fordulóján. A több évtizedes múltra visszatekintő versengés a járvány miatt idén a megszokottól eltérően zajlik: egyénileg versenyeznek a résztvevők négy fordulón keresztül (három online versenykör, egy kreatív munka).

A szervezők a tavaly elmaradt verseny témáját – Jézus példázatai az evangéliumokban – használták fel, annak feladatait tervezték újra. A feladatok „digitális átültetésében” egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztályának

munkatársai – Tiborfi Mónika és Szidoly Roland – mellett Darvas Anikó evangélikus lelkész vett részt.

A beérkezett regisztrációk alapján az első forduló reggelén négy száznegyvenhárom versenyzőnek küldték ki az egyéni belépési adatokat a versenyben való részvételhez. A következő fordulóban való részvétel feltétele az előző kör feladatainak kitöltése, illetőleg megoldása. Így négyszázöt versenyző jutott tovább a második fordulóra, amelyre március 20-án, szombaton, kilenc és tizenöt óra között kerítenek sort.

■ Sz. R.

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk, hálát adunk neked, hogy hatalmadat és irgalmadat csodálatos sokszínűséggel tetted láthatóvá számunkra. Köszönjük a természet szépségében kibontakozó teremtő hatalmad csodáját. Kérünk, add, hogy hálaadással tekintsünk a bennünket körülvevő világra, és felelősen cselekedjünk törekeny rendjének megóvásáért.

Hálát adunk neked, hogy gondviselő jelenléted ajándékát élhetjük át családjunkban, barátaink körében, tanulásunk és munkánk közben. Kérünk, segítsd mindazokat, akik kapcsolataikban sebzettséget élnek át, és nehéz terheket hordoznak. Gyógyítsd a békétlenséggel, veszekedésekkel terhelt családokat, hogy rátaláljanak a megbocsátás és a szeretet útjára. Legyél a magányosokkal, a közösségre vágyókkal, hogy lelki otthonra találjanak. Formáld gyülekezetünket Szentlelked erejével, hogy segítségükre lehessünk a téged keresőknek. Add, hogy munkánkat becsületesen végezzük, mint akik tőled kapták feladataikat és hozzá a tehetséget és erőt.

Hálát adunk bűnbocsátó irgalmad ajándékáért, kegyelmed látható jeleiért: keresztségünkért, az úrvacsorai közösségért, az anyanyelvünkön olvasható Szentírásért, gyülekezetünkért és egész egyházunkért.

A járvány idején is rád tekintünk szüntelen. Gyógyítsd és erősítsd igédvel betegeinket. Segítsd a kutatókat, orvosokat, ápolókat, mindazokat, akik a gyógyításért fáradoznak. A haldoklókat vezesd az örökkévalóság útján, a gyászolókat pedig vigasztald az örök élet ígéretével.

Áldunk téged, Krisztus, hogy hordoztad bűneinket, és életed árán megváltottál minket. Add, hogy rád tekintve megújuljunk lélekben, megerősödjünk a hitben, bátorodjunk az imádságban, és találékonyak legyünk a cselekvő szeretet gyakorlásában, s megláthassuk mennyei országod dicsőségét. Ámen.

BÖJT 3. VASÁRNAPJA (OCULI) – JN 1,29–34

Ne csak nézzetek,
lássatok is!

A böjti időben is Isten nagy útkészítője áll elénk, Keresztelő János. Kicsit furcsa alak a pusztából, aki sáskát és mézet eszik, és teveszőr ruhát hord. A Jordánban keresztel, és közben bűnökről beszél, megtérésre hív. Igazi vagány fiatalember, aki szembemegy az elvárásokkal, szokásokkal, illendőséggel – sokaknak tetszene ma! Posztolná a Facebookon, tán még közös fénykép is készülne!

Bár Jánosról el tudom képzelni, hogy a vízbe hajítaná ezeket a csudakészülékeket, és azt kiáltaná: „Emberek! Ébredjetek, kezetekben a világ, az igazán fontosról mégsem tudtok semmit! Ne csak nézzetek, lássatok is már végre!”

Másnap a pusztában. Az előző nap vége is ott érte őket – a pusztában. Mitől lenne más nap ez a következő ott, a pusztában? Talán mert történelmük jeles záródokútja egykor ott zajlott, és ott tanulták látni Istenük hatalmát, aki bevezette őket a megígért földre. Ott szólt hozzájuk Isten, ott beszélt népe szívére.

Most is ott van Izráel népének színe-java. Érzik, valamiféle fordulópontra lépnek át, valamit, amire oly rég óta várnak. Olyan időt élnek meg, amely rendelt és fontos idő. Fordulatot hozó idő. De kell valaki, aki megérteti velük.

Isten az ő mai népét most egy különös pusztában vezeti. A járvány nyomán kialakult helyzet „pusztai viszonyokat” teremtett a korábbi életünkhöz, megélt lehetőségeinkhez képest személyes és közösségi életünkben is. Azonban próbáljuk komfortossá tenni ezt a pusztai létet: feltaláljuk magunkat, kreatívak vagyunk, igyekszünk feledtetni nyomorúságunkat. Bár valóban kell valamit kezdeni a helyzettel, ugyanakkor elgondolkodtunk már azon, mi a jelentése ennek a különös pusztai böjti útnak itt, a lélekben? Hátha a mi szívünkre is akar beszélni Isten! És lesz számunkra is – másnap...

Jézus jön. Nemcsak adventben, böjten is. Nemcsak konzolidált viszonyok közé, hanem a pusztán át, és hozza a várva várt fordulatot! „Másnap János látta Jézust, amint jön felé...” Semmi extra, semmi rendkívüli: egyszerűen ott van Jézus. A „pusztai lét” Isten népe számára véget ért, ünnepet készített az Örökkévaló. Mert

”

megtörténik a személyes találkozás: akire vártak, akinek utat készített, most végre itt van. Oly csendesen és egyszerűen!

És János tágra nyílt szemmel nézi a közeledőt, és lassan szólásra nyitja a száját. Most már tudja, hogy ő ezért született erre a földre, ezért a mondatért, ezért a pillanatért – hogy bejelentse a nagy fordulatot: színre lép a Megváltó, akit Isten küldött!

„Íme, az Isten Báránya...” János most látja először annak Jézust, aki ő valójában. Nézzétek! Lássátok! Hatalmas ujj a mi tekintetünket is odairányítja a keresztre. Mert Jézus egész küldetését jelöli meg ezzel a bejelentéssel: „...aki [felveszi, hordozza] eltöri a világ bűnét!”

Igen, ő a szeretett Fiú, vele kezd Isten újat, teste és vére által szerez új szövetséget. Benne bocsát meg az Isten, távolítja el az akadályt az útból. Úgy, hogy magára veszi, elhordozza a bűnt: „Mint a bárány, ha vágóhídra viszik...” (Ézs 53,7) Látja őt János, azt, aki engedelmességben és alázatban érkezik, hogy beteljesítse Isten akaratát. János úgy szól, hogy az emberek lássák Jézusban az Isten irgalmát és kegyelmét.

A Jánosok bizonyágtétele. Amikor az evangélista János mindezt leírta, túl volt nagypénteken és húsvéton is. Öregén, sok megélt tapasztalattal fontosnak tartja, hogy a következő nemzedékek számára is tanúskodjon az Isten Bárányáról, Keresztelő János bizonyosságáról. Arról, miként vált valóra az ősi prófécia Jézusban, akinek nevében éltek-haltak apostoltársai, és ezer meg ezer Krisztus-követő bírta rá üdvösségét.

„Láttam...” – mondja János. Az emberi szó akkor válik bizonyágtétellel, ha mögötte ott van az Istentől kapott „látás” ajándéka. Ezzel az igazival tanúskodjunk mi is! Ne féljünk „a puszták” idejétől!

■ MENYESNÉ URAM ZSUSZANNA

Imádkozunk! A hit látását add nekem, Uram, hogy megismerjelek igazán, és meglássam üdvözítő reménységemet is. Ámen.

BARTOLOMÉ ESTEBAN MURILLO: KERESZTELŐ SZENT JÁNOS RÁMUTAT KRISZTUSRA (1655 KÖRÜL; RÉSZLET)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 7.) *Mert nem önmagunkat hirdetjük, hanem Krisztus Jézust, az Urat... 2Kor 4,5 (Jer 1,17a; Lk 9,57–62; Ef 5,1–2[3–7]8–9; Zsolt 34) Mi, emberek önmagunkat igyekszünk hirdetni, sőt önmagunkat másokra erőltetni. Jézussal járva minőségileg más a hozzáállásunk. Vele együtt kétség sem férhet hozzá, mi az üzenet, amelyet meg kell osztanunk a világgal. Hitvallásunk legfontosabb összetevője Isten üzenetének megosztása másokkal. Pál apostol világosan, érthetően fogalmaz: az üzenet nem rólunk szól. Jézus Krisztust, Urunkat hirdetjük.*

Hétfő (március 8.) *Legszívesebben tehát az erőtlenségeimmel dicsekszem, hogy Krisztus ereje lakozzék bennem. 2Kor 12,9b (2Krón 14,10c; Lk 14,[25–26]27–33[34–35]; Lk 19,28–40) Pál apostol megélt sok örömet és sok erőtlenséget is, amelyekkel az Isten próbára tette. Nem érezte úgy, hogy Isten áldása saját dicsőségére lenne, amellyel dicsekedhetne mások előtt. Sokkal inkább megpróbáltatásaival dicsekedett, mert tudta, hogy az Istentől kapott próbák megerősítik. Egyikünk sem akar szenvedni, sem nehézségekkel szembenézni, de Pál példájából megláthatjuk azt is, hogy ezek az élet részei. Talán elkerülhetetlenek, de nem szükségszerű, hogy legyőzzenek. Urunk felhasználja ezeket, hogy megerősítsen a hitben, és közelebb húzzon magához.*

Kedd (március 9.) *Ha sötétségben lakom is, az Úr az én világosságom. Mik 7,8 (1Thessz 5,5; Jób 7,11–21; Lk 19,41–48) Kudarok sötétsége. Különböző időszakokban, különféle okokból mindannyian kudarok sorozatát éljük át. Mindegy, hogy mennyire gazdagok vagyunk, mennyi mindent értünk el az életben, vagy mennyire vagyunk tanultak. Éppen ezért tudnunk kell, hogyan reagáljunk kudarcainkra keresztény, Krisztus-követő emberként. A válasz, a reakció meghatározza életünk fonalát, lelkünk megerősödését. A kudarok az élet minden területén jelen vannak, de nem az élet végét jelentik. Egészen egyszerűen így fogalmazhatjuk meg egy erőt adó mondatban: gondviselő, újjáteremtő Istent szolgálunk, hozzá fordulunk hát kudarcainkban is.*

Szerda (március 10.) *Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne. 1Jn 4,16b (Jer 31,3; Mt 13,44–46; Lk 20,1–8) A Biblia Isten irántunk tanúsított szeretetének története. Isten az embert teremtésétől fogva a vele való harmonikus közösségre, szeretetközösségre alkotta. Amikor a bűn elhatalmasodott a földön, ő akkor is folytatta gondviselését. Szövetségét adta az embernek. Nemzedékek százain át szötte tervét, hogy elküldhesse a Messiást, aki az*

emberrel való kapcsolatának helyreállítója, Jézus Krisztus, az Isten Igéje. Az elmúlás és halál többé nem kerekedik felül a szereteten, Istennel sosem vagyunk egyedül. Talán nem annyira egyértelmű a kapcsolatunk, mint a teremtés kezdete után volt, de Jézus Krisztusban újra világossá válik, ki is az, akit minden szeretetünk alapjának tekinthetünk.

Csütörtök (március 11.) *Gyakoroljátok a vendégszeretetet. Róm 12,13 (3Móz 19,34b; Mt 19,16–26; Lk 20,9–19) Nagylelkűnek kell lennünk abból, amink van, azokkal, akiknek nincs. Ez mindazokra vonatkozik, akik közel állnak hozzánk: gyülekezetünk vagy családunk tagjaira; de azokra is, akik távol vannak tőlünk mind fizikailag, mind lelkileg. Figyeljünk azokra a lehetőségekre, amikor valakit az Isten szeretetével szerethetünk, talán őt magát „odaszeretve” az Úr szárnyai alá. Figyeljünk hát az Úr szavára, mert az ő szeretete mindenkihez szól, nemcsak az ismerőseinknek, hanem mindazoknak is, akiket nem ismerünk, és azoknak is, akik lelkiekben, hitben távol állnak tőlünk.*

Péntek (március 12.) *Anyám méhében is te voltál Istenem. Zsolt 22,11b (Róm 14,8b; Mt 10,34–39; Lk 20,20–26) Ebből talán fel sem ismerjük, melyik zsoltár van előttünk. Valamilyen magasztaló felkiáltásnak vélhetjük. Pedig ez a zsoltár a szenvedő ember lelkének mélyére visz bennünket. Annak az embernek a belső vívódása, aki a szenvedései között sem tud mást elmondani az Istenéről, mint hogy ő szent, aki ott volt már vele anyja méhében is, amikor formálta őt kezével. Szenvédésünk az Istennel megromlott kapcsolatunk eredménye, de a kapcsolat sohasem szakadt meg véglegesen. Bizonyítékul szolgál erre maga Jézus, aki mindannyiunk szenvedését magára véve a keresztfán, éppen e zsoltár szavaival kiáltott az Atyához: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?”*

Szombat (március 13.) *Az ember végzi a sorsvetést, de mindig az Úrtól való a döntés. Péld 16,33 (Jak 4,15; Gal 6,[11–13]14–18; Lk 20,27–40) Ember tervez, Isten végez. Ismerjük a mondást. De vajon értjük-e, hogy miről beszélünk, amikor emlegetjük? Amikor azt mondjuk, az Istené a valódi hatalom, ezen azt értjük, hogy ő az univerzum mozdítója, kénye-kedve szerint tehet, amit akar. Benne bízó hívőként viszont tudjuk, hogy Isten nem lenne Isten, ha rosszat tervezne a világgal. Nem tesz olyat, ami rossz, ami igazságtalan. Isten hatalmának elfogadása egyet jelent azzal, hogy Istennek fogadjuk el őt. Nem szabad ettől az igazságtól megfutamodnunk, mert ez dicsőséges igazság, amely dicsőretre készít bennünket.*

■ FELEGYI-NÉMETH MIHÁLY

A köveket nem lehet elhallgattatni

Jól ismert történet ez. Jézus bevonul Jeruzsálembe. Először csak a tanítványai és néhány érdeklődő kíséri. Azután szájról szájra terjed a hír, és egyre többen csatlakoznak a menethez. Végül már tekintélyes sokaság kíséri. Pontosan úgy történik, mint ma egy flashmob. Egy spontán csődület.

Szájról szájra terjed a hír, és jönnek, akiket Jézus a betegségeikből gyógyított meg; jönnek, akik hallgatták a tanítását; ott van Jairus meg a kapernaumi százados, akiknek a gyermeküket adta vissza a halálból; ott van Zákeus, Mária Magdolna, a samáriai asszony, akiknek bűnbocsátó szeretettel új életet adott; ott vannak mindazok, akik megtapasztalták Jézus szeretetét. Mindannyian lelkesednek, és ujjongva kiáltják: Áldott, aki az Úr nevében jön! Áldott vagy, Jézus! Áldott az Úr, aki elküldött téged, hogy Izrael királya, Megváltónk, Szabadítónk légy!

Rosszabbkor nem is történhetett volna ez a spontán tüntetés. Néhány nap múlva készült Jeruzsálem megünnepegni a páska ünnepét, és az egyiptomi rabságból való szabadulás emléke mindig felszította Izrael szabadságvágyát. A római megszállás alatt lévő országban a rendfenntartók is készenlétben álltak, hogy kíméletlenül elfojtsanak minden zavargást. Voltak már páskaünnep, amelyeken véres események történtek. Nem csoda hát, ha a farizeusok azt mondják Jézusnak: „Mester, utasítsd rendre a tanítványaidat!”

Ez az egész csődület, a jelszavak a rómaiak szemében zavargás és veszélyes. Megzavarjátok a kényes politikai és társadalmi, vallási egyensúlyt. Amit a tanítványaid tesznek, az nem „píszí”, politikailag nem korrekt, arról nem is beszélve, hogy teológiailag sem korrekt. A mesteretek nem lehet a Messiás. Mi nem így értjük az Írásokat.

Jézus egyszerűen és tömören válaszol ezeknek a farizeusoknak. Azt mondja: „...ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani.” A köveket nem lehet elhallgattatni. Istent nem lehet elhallgattatni. Istennek nem lehet parancsolni. Ha valamit meg akar tenni, akkor azt megteszi, nem kell neki hozzá emberi segítség, de nem is akadályozhatja őt senki. Egyszer már figyelmeztette erre Jézus a farizeusokat, amikor azt mondta nekik: „Teremjetez hát megtéréshez méltó gyümölcsöket, és ne kezdjétek azt mondogatni magatokban: A mi atyánk Ábrahám! Mert mondom nektek, hogy Isten ezekből a kövekből is tud fiaikat támasztani Ábrahámnak.” (Lk 3,8)

Ez a törekvés, hogy hallgassanak el Jézus követői, ma is ugyanígy megvan. Jézus személye és tanítása ma is kockázatos. Nem lehet őt kizárólagossá tenni, elvégre toleránsnak kell lenniük a keresztényeknek. Másoknak is igazuk van. Jézus legfeljebb egy lehet a sokféle igazság között. Hallgassanak el a hívők. Vonuljanak vissza a

templomok falai közé. Ne akarják kisajátítani az erkölcsi igazságokat. Ne beszéljenek az abortusz ellen, ne szóljanak bele a gendervitába, ne foglaljanak állást a migránsok kérdésében – nem értenek hozzá. Vagy rosszul értik. Vagy úgy, ahogyan ők értik, szép ugyan, de úgy ma már nem lehet. Nem modern, eljárt felette az idő. Ezért a keresztények ne hirdessék Isten szavát se szavakkal, se tettekkel, se követeléssel. Lejáratással, gúnnyal, fölényeskedéssel, rendreutasítással, kényszerítéssel, fenyegetéssel próbálják ma is a hívő embereket elhallgattatni.

Ám ha ma olyan sok keresztény el is hallgat, ha maga az egyház is óvatosan, visszafogottan szólal meg, vannak mégis kövek, amelyek kiáltanak. Kövek, amelyeket ember nem tud lerombolni. Kövek, mint a nagy hegyek csúcsai, amelyek ott vannak, és megállnak a helyükön, és hirdetik Isten teremtőerejét. Szétszórt kövek, háborús romok, kövek, amelyeket az ember rombolt le, de kiáltanak, és hirdetik a bűn pusztító erejét.

Vannak kövek, amelyek pusztá létükkel beszélnek, és emlékeztetnek arra, hogy bármi is történjék, Isten megbízható és szilárd alapja az életünknek. Ahogyan Áprily Lajos írta a *Menedék* című versében:

*S mikor völgyünkre tört az áradat
s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen,
egyetlenegy kőszikla megmaradt,
egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten.*

Az egyetlen kőszikla, amely mindig, örökre meg fog maradni: a Golgota kősziklája. Ott állt Jézus keresztje, ott hangzik az evangélium: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)

Ott, a Golgota kőszikláján, Jézus keresztjénél van az ember számára menedék, bűnbocsánat, élet és üdvösség. Csak ott. Csak a Golgotán. Csak Jézusnál. Ezért hiszünk benne, ezért tanúskodunk róla, mindarról, amit tett, amit tanított, ezért mondjuk: „Áldott, aki jön az Úr nevében!” (Mt 21,9) Elhallgatható tanítványok vagyunk-e, vagy helyünkön szilárdan megálló kövek?

Imádkozunk hát az *Evangélikus énekeskönyv* 427. énekének 3. versével:

*Örök kőszálla állva
A lelkem megpihen,
Nyugszom Atyám házába,
Jézus kegyelmiben,*

*Az ő nevét imádom
Most mindenekefelett,
Jézus az én királyom,
Imámra felelet,
Imámra felelet.*

■ BALICZA IVÁN

Pályázat az elmaradt perselypénzek pótlására

A Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsa rövid határidejű és gyors elbírálású pályázatot hirdetett – immáron második alkalommal – a gyülekezetek számára a járványhelyzet miatt elmaradt perselypénzek pótlására. A február elején lezárult második pályázat eredményeiről kérdeztük Németh Zoltánt, az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának vezetőjét.

A püspöki tanács először 2020 májusában hirdetett meg központi pályázatot a kieső perselypénzek pótlására. Akkor negyvennégy gyülekezet pályázott, amelyek végül hatmillió-hétszázötvenkilenc ezer forint ösztámogatást kaptak. Februárral zárult le a következő pályázat, az igény nyolc és fél millió forint volt. Időközben mindhárom kerületből megérkeztek az esperesi és püspöki jóváhagyások, így mind a negyvenkét pályázó megkapta az igényelt támogatást.

Arra a kérdésünkre, hogy mik voltak a feltételek, amelyeket a gyülekezeteknek teljesíteniük kellett, Németh Zoltán elmondta: a pályázati felületen rákérdeztek a gyülekezetnek a perselypénzből származó havi átlagbevételére az egész 2020-as évre nézve, valamint október,

november, december esetében az elmaradó perselypénzek becsült összegére. Külön megkérdezték azt is, hogy a gyülekezetek konkrétan mekkora támogatást igényelnek, és az úrlapon érdeklődtek arról is, hogy az e-persely igénybevételéről mi a tapasztalat, érzékelik-e befizetés a gyülekezet pénztárába ezen az úton.

„A beérkező igényeket első körben az illetékes esperes, majd az egyházkerület püspöke hagyta jóvá, a gyülekezeti és missziói osztály csak koordinálta a folyamatot, az adminisztrációt végezte, az elbírálást az esperesi és püspöki jóváhagyások jelentették – választa a folyamat mikéntjét az osztályvezető. – A rászorultságot az önbevallás, valamint az illetékes esperesek és püspökök jóváhagyása alapján vizsgálták meg, és ezután utalták ki a kért összeget.

A felhasználására vonatkozóan nincs megkötés, ahogy a perselypénzből és egyéb forrásból származó bevételeikkel is önállóan, szabadon gazdálkodnak a gyülekezetek. Működési támogatásként az összeg bármire fordítható, ami a gyülekezet működésével összefüggésben van.”

Németh Zoltán elképzelhetőnek tartja azt is, hogy ha a járvány elhúzódik, akkor a pályázatot meg fogják ismételni. Eddig kétszer nyújtottak támogatást a járványhelyzetben érintett gyülekezeti tagok megsegítéséhez, volt egy digitális eszközök beszerzésére kiírt pályázat, ahol az online szolgálatok ellátásához lehetett támogatást igényelni. Egyúttal elkészítették a *Sziverősítő* című kiadványt a karantén idején otthon végezhető imádság vezérfonalaként, és támogatták a *Hangzó énekeskönyvet* az online alkalmak zenei anyagának bővítéséhez. Mindemellett lehetett pályázni úgynevezett bemártós (intinkciós) kehelyre és hordozható kórházi (házi) úrvacsorakészletekre is.

■ H.-B. Zs.

Forrás: Evangelikus.hu

Esperesi tanácsülés a Deák téren

Legutóbbi, 2020. novemberi online ülése után ismét személyes jelenlétet tartotta – idei első – értekezletét a Magyarországi Evangélikus Egyház esperesi tanácsa. Résztevői február 16-án a járványügyi rendelkezések figyelembevételével gyűltek össze Budapesten, a Deák téri templomban.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Házigazdaként Cselovszky Ferenc nyitotta meg a napot kezdő elcsendesedéssel Lk 9,48 alapján, majd Johann Gyula és Gregersen-Labossa György adott tájékoztatást az Evangélikus Hittudományi Egyetem

Diakóniai Képzési Központja által indított szupervizor-diakóniai mentor képzésről.

Következő napirendi pontként Czenhe Miklós, az Evangélikus Országos Levéltár vezetője szólt a hivatalos iratok iktatásának

rendjéről – a kötelezően és javasoltan iktatandó dokumentumok mellett az e-mailes levelezés megőrzésének kérdéséről is. Ezután Aradi András tolna-baranyai esperes kezdeményezett beszélgetést a gyülekezet mint teológiai és az egyházközség mint jogi fogalom kérdésében. Szarka István, a Fejér-Komáromi Egyházmegye lelkesi vezetője a lelkesi pasztoráció és a közösség összefüggésében vetette fel a működési és szolgálati keretek pontosabb meghatározásának szükségességét annak érdekében, hogy mindezek ne rojanak irreális terhet egyik félre sem. Ebéd után Giró-Szász János, egyházunk országos bíróságának elnöke foglalta össze felvetéseit a püspökök fegyelmi jogkörének esetleges megerősítésével kapcsolatban, majd úti áldással ért véget az alkalom.

■ HAJDÚ TIBOR

Először ülésezett online a zsinat

Bár az elmúlt fél évben egyházunk zsinata már több alkalommal tartott távolléti szavazást halasztást nem tűrő kérdésekről, és egy távolléti plenáris ülés is lezajlott novemberben e-mailes szavazásokkal, először tartottak online plenáris zsinati tanácskozást. Azaz február 19-én a monitorok előtt voltak jelen képpel és hanggal egyházunk legfelsőbb döntéshozó testületének tagjai. A tizenegyedik zsinat hetedik ülészaka az országos iroda jogi és testületi osztálya technikai és szervezési munkájának jóvoltából valósulhatott meg.

Az együttlét Kalincsak Balázs áhítatával vette kezdetét. A Nemescsó–Meszlen–Acsád–Köszegdoroslói Társult Evangélikus Egyházközség lelkésze 1Jn 3,8 alapján tette fel a kérdéseket: kire szántunk elég időt, kiért tudunk imádkozni, kivel tudunk őszintén beszélgetni, kinek voltunk az irgalmas szamaritánusai az elmúlt időszakban?

Az első ülésen Abaffy Zoltánnak, a zsinat nem lelkészi elnökének vezetésével először a 2020. november 20-i távolléti ülészokról készült feljegyzés, illetve a később beküldött bizottsági beszámolók elfogadása történt meg, majd a testület jóváhagyta az ülészak napirendjét.

A második ülésen egyházunk gazdasági önállósodásának stratégiai kérdései kerültek terítékre Fábri György előterjesztésében. Az Északi Egyházkerület felügyelője elmondta, hogy az elmúlt időszakban a gyülekezetek működőképességének biztosítása volt a cél. Aradi András esperes, a zsinat lelkészi alelnöke ezzel összefüggésben jelezte, hogy a megszokott fenntartásra épülő egyházközségeket kevésbé érintette hátrányosan a járványhelyzet, ezt inkább azok érezték meg, amelyeknek valamilyen gazdasági érdekelttségük volt.

A harmadik ülésen Tengölics Márta, a törvény-előkészítő bizottság elnöke számolt be az országos szabályrendeletek törvényi felülvizsgálatáról – a rendeletek megfelelnek a törvényi szabályozásnak. A negyedik ülésen a zsinati tagok tudomásul vették a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának működéséről kapott részletes írásbeli tájékoztatást, amelyet Krámer György irodaigazgató nyújtott be.

Az ötödik ülésen a konfirmáció előtti úrvacsoravétel törvényi szövegezése került napirendre Hafenscher Károlynak, a zsinat lelkészi elnökének előterjesztésében. A témáról élénk beszélgetés bontakozott ki. Szó esett a Lutheránus Világszövetség által is támogatott konfirmációi munkacsoport felállításáról, a beteg-úrvacsoráztatásról, és megerősítést nyert, hogy a más egyházakhoz tartozók, illetve egyes házasságokban élők esetében továbbra is szorgalmazzuk a nyitott úrvacsorai gyakorlat folytatását. Végül a teológiai bizottság elnökének, Orosz Gábor Viktornak a módosító javaslatával a zsinat – nyolcvanöt százalékos többséggel – a következő szöveget fogadta el: „A Magyarországi Evangélikus Egyház hagyományos rendje szerint a gyülekezetben felkészítés folyik a konfirmációra, melyet konfirmációi vizsga, hitvallástétel és

konfirmációi áldás követ. Ezután lehetséges az önálló úrvacsoravétel. A törvénymódosítás 2021. nagycsütörtökén (2021. 04. 01.), a Püspöki Tanács útmutatásával egy időben lép életbe.”

A hatodik üléstől Hafenscher Károly vette át az elnöklést. A lelkészi életpályamodell bizottságának éves jelentését Vancsai József bizottsági elnök terjesztette elő. Szóban Kendeh K. Péter, az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának életpályamodell-koordinátora válaszolt a felvetődött kérdésekre. A zsinat elfogadta a bizottság beszámolóját.

A hetedik ülésen Pröhle Gergely országos felügyelő tájékoztatta a Magyarország-kormány és egyházunk között tavaly megkötött szerződés időarányos végrehajtásáról, az egyszázalékos kampányról és a 2021-re tervezett országos népszámlálás átütemezésével kapcsolatos feladatokról. A kormány és az egyház közötti szerződéssel összefüggésben emlékeztetett arra, hogy mivel hosszú távú tervekről van szó, látványos eredményekről még nem lehet beszámolni, de az Evangélikus Hittudományi Egyetem többlettámogatását már folyósították, a hitoktatásra

A SZERZŐ KÉPERNYŐFELVÉTELE

szánt megemelt összeg is megérkezett, és megindult az óvodai fejlesztések előkészítése is. Kiírták az evangélikus kórház építésének pályázatát is. A népszámlálás erőpróbát jelent majd egyházunknak, de ennek elhalasztása most azt eredményezi, hogy jobban felkészülhetünk rá.

Az országos felügyelő az egyszázalékos kampánnyal kapcsolatban is hangsúlyozta az egyéni felelősségvállalás fontosságát. Pröhle Gergely méltatta az online megoldások gyors gyülekezeti alkalmazását, és kiemelte, hogy az evangélikus digitális oktatás országos szinten is elismerést vívott ki.

A nyolcadik ülésen egyházunk tényfeltáró bizottságának éves jelentését fogadta el a testület. A bizottsági elnök, Mirák Katalin jelentését a zsinati tagok már előzetesen olvashatták, és már tavaly kézbe vehették a *Háló* könyvsorozat harmadik kötetét is. A következő kötet megjelenését 2023-ra ígéri.

Zárszót Abaffy Zoltán mondott a zsinaton, amelynek következő ülészaka május 28-án tervezik megtartani, a tervek szerint: „élőben”.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA
Forrás: Evangélikus.hu

Ökumenikus ifjúságkutatás 2020

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa Ifjúsági Bizottságának 2019. október 14-ei konferenciáján Székely Levente szociológus – a nemzeti ifjúságkutatás koordinátora – a 2012-es országos ifjúságkutatás eredményeit ismertette. A bizottság tagjai úgy gondolták: mivel az a kutatás nem vizsgálta mélységeiben a vallásosságot, célszerű lenne egy saját, ökumenikus ifjúságkutatást készíteni.

Az első megbeszélésen szakmai meghívottak bevonásával – evangélikus részről Pángyánszky Ágnes lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusa volt jelen – megvitatták a célokat és a munkacsoportba bevonható személyeket. A kutatás célja, hogy átfogó képet adjon a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) tagegyházaiban kifejezetten gyülekezethez tartozó, tizennégy-

huszonkilenc éves kor közötti fiatalok vallásosságáról, hitmegéléséről, közösséghez tartozásáról, egyházi elköteleződéséről.

A kutatás összehasonlító elemzése átfogó képet tud adni a MEÖT tagegyházaiban folyó ifjúsági szolgálatok jelenlegi eredményeiről és nehézségeiről. A kutatásra alapuló ökumenikus és felekezeti kiértékelések és tanulmányok további ifjúsági stratégiák kidolgozását teszik lehetővé.

A munkacsoport evangélikus tagjai Lukács Máté András, Szeli Noémi, Szidoly Roland és Vladika Zsófia. A református Ablonczy Áron, Bedekovics Péter és Bársony Márton mellett a baptista Bacsó Benjámint egészíti ki a munkacsoportot.

A kérdőív online formában készült el, 2020 őszén küldték ki. Az első, kisebb terjedelmű publikáció ez év március 15-én, a nagyobb terjedelmű anyag június 15-én jelenik meg a *Theológiai Szemlében*. Az evangélikus adatok elemzése idén tavasszal lesz olvasható a *Lelkipásztor* teológiai szakfolyóiratban, további részletek pedig az evangélikus média felületein jelennek meg.

■ GYÜMI

Bibliaexpedíció

Gyermek- és ifjúsági kiadványok

Az elmúlt években számos olyan ismeretterjesztő kiadvány, játék vált elérhetővé, amely a gyermekek és az ifjúság közötti

szolgálatot segíti családban, gyülekezetben és intézményekben egyaránt. Miért lehet hiánypótló mégis az a csomag,

amelyet egyházunk országos irodájának gyülekezeti és missziói osztálya a gyermek- és ifjúsági bizottsággal együtt készített el evangélikus közösségeink számára?

A *Bibliaexpedíció* megálmodásával és megvalósulásával közel egyéves munka eredményét foghatják hamarosan a kezükbe lelkészek, hitoktatók és diákok. Az öt részből álló projekt célja a Biblia korának átlátható megismerése, a bibliai szövegek olvasása iránti vágy felkeltése és a különböző történetek közötti tájékozódás segítése a kisiskolás korosztálytól kezdve az ifjúságig.

Ötszáz darab A1-es méretű bibliai idővonal, a hátulján ehhez kapcsolódó interaktív térkép, kétezer darab, bibliai könyvek rövid ismertetőjét tartalmazó leporelló (ehhez tartozó matricás regiszterrel) és kétezer szett bibliai dobble, illetőleg párosító játék várja már, hogy használatba vegyék. A különböző típusú, de egységes teológiai és grafikai koncepciójú segédanyagok kiindulópontjai lehetnek gyülekezeti sorozatoknak, de egyéni bibliaolvasási vezérfonal kialakításában is segítséget jelenthetnek.

A kiadványok szerkesztője Grendorf-Balogh Melinda lelkész; szakmai lektora Szabóné Mátrai Marianna nyugalmazott lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének korábbi vezetője; korrektor Ecsedi Klára; grafikus Gerőfi Anna.

■ GYÜMI

Egyetemes bűnbánati liturgiával kezdődött a böjt Pannonhalmán

Ismét ökumenikus bűnbánati liturgiát tartottak hamvazószerdán a Pannonhalmi Főapátságban. A február 17-i szertartáson Hortobágyi T. Cirill főapát és a bencés szerzetesek mellett az apátság területének falvaiban szolgáló evangélikus és református lelkészek is részt vettek. Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke hirdetett ígét a bűnbánati liturgián, amelyen a bencés diákok száza álltak sorba a hamvazásra. „A böjt célja mindig az, hogy a lélek fokozottabban fordulhasson oda Isten felé” – emlékeztetett a püspök a böjti időszak lényegére.

FOTÓ: HAJDÚ D. ANDRÁS

A hamu az *Ószövetségben* – miként az elégetett aranyborjú hamuja is példázza – a bűnbánatnak és a felelősséggel való szembenézésnek a jele volt. A hamu az élet mulandóságára emlékeztet; arra, mennyire tűnékeny a mi saját életünk is. A hamu a bűnbeesés, az Istentől való elszakadás és a halál hatalmának jele – ezekkel a gondolatokkal köszöntötte a hívőket Cirill főapát.

„Az *Ószövetség* embere hamut szórt saját fejére, hogy a jel segítségével elmondja, mennyire megtört, mennyire bánja bűneit, és bűnbánata mennyire őszinte. Különböző helyekről gyűltünk össze, különböző bűnbánó gondolatokkal és érzésekkel. És bánatunk nemcsak saját bűneink tudatából fakad, hanem abból is, hogy átéljük, elődeinkkel együtt mennyire hozzájárultunk mi is felekeze-

teink, közösségeink és az egy Krisztus-test, az egyetlen egyház megosztottságához. Összegyűltünk, hogy együtt valljuk meg bűneinket, közösen vállaljuk a tanúságtételt és az elkötelezettséget, és hogy közösen adjunk hálát Isten irgalmáért” – mondta mintegy válaszul Kondor Péter, aki azután elmélkedése elején a kényszerű és az önkéntes böjtkről beszélt.

Mint az evangélikus püspök mondta, van, hogy önként mondunk le dolgokról, vagy vezetünk be korlátozásokat életünkben, lelki gyakorlatunkban. Mások azonban kényszerűségből. Ahogyan például a mostani járványhelyzetben is, amikor sokan veszítik el munkahelyüket, és össze kell húzniuk a derékszíjat. Ilyenkor az egész család egy kényszerű böjtbe kerül. De ilyen a házastársát elvesztő özvegy is, akinek a számára hosszú és

keserves böjti időszak kezdődik. A kényszerű és az önkéntes böjtben azonban közös, hogy mindkettő lemondással jár.

„Amikor pedig böjtöltök, ne nézzetek komoran, mint a képmutatók, akik eltörzítják arcukat, hogy lássák az emberek böjtölésüket” – idézte visszatérően Máté evangéliumát (6,16) az igehirdető, a képmutatást a böjtölés legnagyobb veszedelmének nevezve. Az emberek hajlamosak úgy gondolni, hogy bizonyos formák megtartásával vallásosabbnak, hívőbbnek és kegyesebbnek tűnnek mások, sőt önmaguk előtt is. Saját kegyességük szemléltői lesznek, és úgy érzik, így jobban tetszenek Istennek. „Isten viszont azt mondja: nem önmagában az áldozatod, a lemondásod kell, hanem a szíved, az egész lényed. A böjt célja mindig az, hogy a lélek fokozottabban fordulhasson oda Isten felé. Arról kell lemondani, ami ebben az odafordulásban, elmélyedésben akadályt jelent” – zárta gondolatait az evangélikus püspök.

A szent csend és a hamu megáldása után Cirill főapát és Kondor Péter az oltár előtt egymás fejére hamut hintett kereszt alakban, majd eléjük járultak a szerzetesközösség tagjai és a lelkészek, akik ugyancsak fogadták a hamu jelét, és végezték maguk is a hívek hamvazását.

A közbenjáró imádságokban az egymás közötti korlátok lebontásáért, a menekülők védelméért, a teremtett világ kizsákmányolásának megszüntéért, a hitük miatt üldözést szenvedőkért, továbbá a szexuális vagy hatalmi visszaélések áldozataiért könyörögtek. Szabó Márton bencés szerzetes imádsága pedig mindennél jobban jelezte, mennyire rászorulunk 2021 nagyböjtjében az Úr irgalmára: „Enyhülést Istene! Kísérd a koronavírus kutatásán dolgozó tudósok és a járvány megfékezéséért küzdő szakemberek munkáját! Adj gyógyulást a karanténban lévő embereknek és a betegeknek! Küldd el Szentlelkedet, hogy az emberiség összefogással és szolidaritással megtalálja a járvány legyőzésének módját. Mutasd meg nekünk kegyelmedet! Kérünk téged, hallgass meg minket!”

Forrás: Pannonhalmifoapatsag.hu

Középpontban a józan történelemszemlélet

Az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium, az Evangélikus Pedagógiai Intézet és a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Nevelési és Oktatási Osztálya szervezésében online tartották meg február 18-án az evangélikus iskolai történelemtanárok nyolcadik konferenciáját. A rendezvény keretében kihirdették a Trianon 100 pályázat eredményét is.

A történelem nemcsak a múlt, hanem a jelen és a jövő értelmezéséhez vezető út is – állapíthatjuk meg a rendezvény után. Milyen hatással van ránk közelmúltunk? Ezt elsőként Kertész Botond történész érzékeltette *Trianon és az evangélikus egyház* címmel tartott előadásában. Az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa a 19. század elejétől vázolta felekezetünk hazai dilemmáit. A többi között szólt a nemzetiségi kérdéstről, a kultúrprotestantizmusról, az egyesületi kereszténységről. „Trianon egyik következménye az evangélikus oktatási hálózat lefejezése” – fogalmazott, ismertette az igen nagy számban határon túli területre került egyházi oktatási intézmények statisztikáit. Mint megállapította, az 1920 utáni években ugyanakkor megújulási és ébredési folyamat is elindult; hatvannégy új evangélikus templom épült, valamint számos ifjúsági szervezet – például a Keresztyén Ifjúsági Egyesület és a cserkészlet – is ekkor jött létre. Száz év távlatából megállapítható, hogy a belső megerősödés lett a maradandó. A centenáriumi év kapcsán viszont megjegyezte, hogy Trianon vonatkozásában gondolni kellene a nem magyar nemzetiségűek veszteségeire is.

A Magyarországi Evangélikus Egyház tizenhat éve folyó tényfeltáró munkáját Mirák Katalin ismertette. Az Evangélikus Országos Levéltár történésze, a tényfeltáró bizottság elnöke elmondta: munkájuk a tény-, irat- és múltfeltáráson túl a lelkipozíciót is magában foglalja. Tevékenységük nem ítélező, nem ügynökvádászatot végeznek. Nem az egyház presztízsének rombolását tűzték célul, hanem arra törekednek, hogy szakmailag hitelesen, ugyanakkor közösségként nézzenek szembe közelmúltunk hazai egyháztörténetével. A Luther Kiadó gondozásában megjelent *Háló* kötetek-

ről Mirák Katalin elmondta, hogy egy-egy életút megismerése rávilágíthat a személyes döntés és felelősség kérdésére is.

A konferencián több tantervi módosulást is érintettek. A hatosztályos tanterv átalakításának indokoltóságát Porogi András mutatta be. A budapesti Toldy Ferenc Gimnázium igazgatója kiemelte, hogy annak kialakításában – egyebek

FOTÓ: KONCZ ISTVÁN

Díjátadó az aszódi intézményben

mellett – fontos szempont volt a tehetséggondozó jelleg megőrzése. Nánay Mihály, az Óbudai Árpád Gimnázium történelemtanára, a Történelemoktatók Szakmai Egyesületének elnöke a 2024-ben bevezetendő új történelemérettségi tervezetének munkaanyagát ismertette.

„A tanárok megmutatták, hogy képesek megújulni” – fogalmazott Fekete Bálint történelemtanár, az *Újkor.hu* portál rovatvezetője. A *történelemtanítás a digitális térben* címmel megtartott előadásában olyan honlapokat ismertetett, amelyek a kollégái számára nyújthatnak megbízható segítséget.

Kardkovács Szilvia az egyházunk digitalizációs programjának keretében elindult emelt szintű történelemfelké-

szítést ismertette. Az Evangélikus Pedagógiai Intézet pedagógiai szakértője elmondta, hogy négy oktatási intézmény tizenöt tanulójának bevonásával dolgoznak az oktatási projekt kidolgozásán, az úgynevezett e-learning-felületen. A Dabasi Táncsics Mihály Gimnázium történelemtanára, Péntekné Hegedűs Rita a gyakorlatorientált, projekt módszert alkalmazó, mélységelvű tanításra hozott példákat intézményéből.

A konferencia keretében került sor az egyházunk országos presbitériuma által az evangélikus nevelési-oktatási intézmények tanulói és gyülekezetei számára meghirdetett *Trianon 100* pályázat eredményhirdetésére. A díjátadón helyezte középpontba igei köszöntőjében. „Tudjunk igent mondani Jézusra, aki a mi kapcsolati hálónkat újra akarja építeni, és tudjunk igent mondani a másik emberre, az elszakított testvérré is! Mondjunk igent arra a kapcsolatápolásra,

amiben mi magunk is eszközök lehetünk!” – fogalmazott az elnök-püspök.

Pröhle Gergely a narratíva kérdésére hívta fel a figyelmet. Egyházunk országos felügyelője hangsúlyozta, hogy Trianon nemzeti sorstragédiájáról csak a józanság jegyében lehet érdemben beszélni. A díjnyertes pályaművekről elmondta, hogy azokban „a pályázóknak sikerült megőrizniük a józanságot”.

A Péterfi Gábor tantárgygondozó, a konferencia főszervezője által moderált eszmecsere Sággy Kata aszódi iskolalalelkes áhítatával zárult.

■ G. Á.

(A *Trianon 100* pályázat nyertesének neve, illetőleg pályaműveik szakmai értékelése az *Evangélikus.hu* oldalról érhető el.)

Emlékezés Túrmezei Erzsébetre

1912. február 14-én született Túrmezei Erzsébet evangélikus diakonissza, költő. A Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület Túrmezei Erzsébet szellemi hagyatékának örököse és gondozója. E tevékenység gyümölcse volt a múlt esztendő karácsonyán megjelentetett új könyvcsomag – az ötkötetes Túrmezei-életműkiadás – is. Ötvened vasárnapján az egyesület vezetősége és néhány tagja a hűvös idő ellenére hálaadó istentiszteletet tartott Túrmezei Erzsébet sírjánál a csömöri temetőben. A liturgiát és az igehirdetést Jak 3,18 alapján Gregersen-Labossa György lelkész, a Fébé elnöke végezte. Elhangzott vers, és felcsendült két Túrmezei-ének is, majd a kis gyülekezet koszorút helyezett el a síron. Hosszú idő után először találkozhattak ismét az egyesület tagjai.

Az évforduló alkalmából D. Keveházi László egyháztörténész is késztetést érzett arra, hogy megossza gondolatait olvasóinkkal Túrmezei Erzsébetről. Az Evangélikus Információs Szolgálathoz eljuttatott levelének a *Tanulságos emlékezés Túrmezei Erzsébetre* címet adta.

1912–2000. Két évszám. E kettő között folyt a nagy ívű tanári, diakonisszaélet. Én ezekben a sorokban most csak két versére emlékezem.

Az egyik a *Tedeum-fordítás*: „Fordítom a Tedeumot, / és fejtem a szürke ruhámat.” A verset, hála Istennek, ismerjük. A Fébé felosztásával kapcsolatban született. Mondhatnám: Túrmezei Erzsébet álma, élete, szolgálata „vesztén”. De emlékezésünkben az ismert vers most újra „felragyoghat”. Panasz? Vádaskodás? Szemrehányás? Egyetlen szó sincs ezekről!

De olvashatjuk:

*Nem ismerek jobb gazdát nálad.
És amikor most visszakéred
kedves testvérruhámat,
köszönök minden boldog percet, évet.*

Ezek a szavak nem panaszzól, hanem hálaáról szólnak az „összeomlás” napjaiban. Tudok én ilyen hálás lenni a bajban is? 1948-ban nem vettek fel a teológiára. Nem voltak ilyen hálás, fennkölt gondolataim. Szégyeltem magam, és szeretnék Erzsébet testvértől tanulni. De talán nem csak nekem van tanulnivalóm.

A másik vers a *Csak alagút*.

FOTÓ AZ EVANGÉLIKUS HU ARCHÍVUMÁBÓL

*Ahogy az alagútba értünk,
egy kicsi lány fölsírt nagyon.
Édesanyja hiába békítette:
„Mindjárt kiérünk! Ne sírj, csillagom!”*

És a vers vége:

*Kiértünk, nevetett a napfény.
A kisleány is nevetett.
„Csak alagút!” – ismételtettem egyre
magamban a drága feleletet.*

Ha az előbb a hálaadás szaváról szóltam, most ki kell mondanom: ez a kedves „kis” vers prófétai szó volt. 1951-ben született. Nem volt ez a „csak alagút” valóban Istentől jövő, prófétai szó?

Köszönöm Istennek Túrmezei Erzsébet hála és prófétai szavát. Az emlékezésen túl pedig sok a tanulnivalónk!

■ D. KEVEHÁZI LÁSZLÓ

TEDEUM-FORDÍTÁS

Fordítom a Tedeumot,
és fejtem a szürke ruhámat.
Most mind a kettő sürgős feladat.
Fejtek... és eltöprengök azalatt
a rímeken, a szavakon...
Luther ódon veretű sorait
szívemben forgatom.
Aztán felcsendül magyarul
a hála és imádat.
És közben fejtem, fejtem
szürke testvérruhámat.
„Dicsérünk, Úristen.”

„Minden égi seregek,
mind, aki szolgál neked...”
Igen... örök, elhívó szavadért,
a meg nem érdemelt szolgálatért
dicsérlek, Úristen.
Nem ismerek jobb gazdát nálad.
És amikor most visszakéred
kedves testvérruhámat,
köszönök minden boldog percet, évet.
Dicsérlek, Úristen.
Dicsérlek Téged.

„Ma se vond meg irgalmadat!
Bűn és gonosz ne ártsanak!”
Meg ne szűnjék szolgálatunk,
ha nevedért szétszóratunk,
s ha nem simul ránk óva, áldva
a szolgálat szelíd ruhája,
mert fényes olló fejti-bontja.
A kis veréb is szíved gondja.
Hogyan fordítanád el orcád,
ha mélységből kiáltunk hozzád,
hűtellen sáfáraid, restek,
kik ítéleted alá estek,
s minden mentségük,
hogy Fiad, Jézus értük vérzett.
Mélységben is dicsérünk Téged.
Dicsérünk, Úristen.

Ó, hány korban, ruhában, nyelven
zengett feléd, míg én is zengem
magyarul itt és most neked
ezt az időtlen dicséretet.
Most... éppen most... amikor annyira
kétség és keserűség támad:
fordítom a Tedeumot,
és fejtem a szürke ruhámat.

A ruha változik, Te megmaradsz.
És a himnusz is marad ugyanaz.
Nem némulhat el ezután sem.
Dicsérünk, Úristen.
Most is. És mindörökké. Ámen.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Aradi András esperes
Tolna-Baranyai Egyházmegye

Nemzeti ünnep – egy német evangélikus lelkész szemével

Nagy nemzeti ünnepünket, az 1848–1849-es szabadságharcot felidéző március 15-ét korábban mindig úgy éltem meg, hogy az nekünk, magyaroknak a nemzetet összetartó, minden évben felemelő ünnep, hiszen a magyar nép – felbuzdulva más népek szabadságigényén, szabadságszeretetén – megmozdult, összefogott, és kikiáltotta függetlenségét a Habsburg-hatalommal szemben. Amikor Bonyhádra érkeztem, egy sokkal összetettebb szabadságharc-történet rajzolódott ki előttem. Hiszen az előbb elmondottak alapján végig az volt a fejemben, hogy magyar, azaz magyarul beszélő emberek fognak fegyvert, hogy ezt a függetlenséget kivívják és megvédjék.

Bonyhádon minden március 15-ei ünnep úgy kezdődik, hogy megállunk két sírnál, hogy megemlékezve elhelyezzük koszorúinkat. Borbély József (Josef Borbely) és Friedrich Erhardt a magyar szabadságharc két bonyhádi alakja (természetesen Perczel Mór mellett). Borbély József 1816-ban érkezett a bonyhádi gyülekezetbe, első lelkészeként. Borbély édesapja, de nagyapja is kétyi prédikátor volt. Soproni teológiai tanulmányai, majd pesti tanítóskodása után hívta a gyülekezet Bonyhádra.

Nemcsak gyülekezetében, de a városban és az egyházmegyében is jelentős személyiség lett. 1843-tól Tolna-Baranya esperese, 1846-ban a Pápán tartott dunántúli egyházkerületi gyűlésnek ő az elnöke, s ugyancsak ő iktatta hivatalába Haubner Máté püspököt. Nagyon jó kapcsolatot ápolta a helyi Perczel családdal. Perczel Mór [későbbi honvéd tábornok – a szerk.] barátja, sőt a családdal keresztkomaságba is került.

Ezek után nem véletlen, hogy Perczel Mór 1848. március 20-án Pesten kelt levelének, amelyben Perczel beszámolt a pesti eseményekről, ő a címzettje. A levél március 23-án érkezett Bonyhádra, ahol még azon a napon népgyűlést hívtak össze. Itt Perczel levele alapján maga Borbély olvasta fel a forradalomban kikiáltott pontokat, vívmányokat. Nemcsak a pesti híreket tette közzé a szabad népgyűlés keretében Bonyhádon, talán szinte elsőként az országban, hanem megalakította „a csend, közbátorság és jó rend fentartósága” érdekében a helyi választmányt is, amelynek tagja volt ő maga is.

A népgyűlésről szóló jegyzőkönyv így adja vissza ezt az eseményt: „Azután felolvastatának az adózó nép viszonyaira

leginkább beható velünk közlött törvények, melyek Borbély József esperes úr által német nyelven a gyülekezet eleibe terjesztetvén, minekutána ezen tisztos buzgó honfi által a gyülekezet önnön javuk érdekében a csend és békeesség fenntartására lelkesen felszólított volna, bonyhádi Perczel Pál úr emelt szót, kiemelvén ezen nagyszerű átalakulás végén a népre háramlandó jótéteményeket, és a népet mint a jelenleg immár honpolgár, tartozván kötelességének minden tekintetbe leendő buzgó betöltésére intette. Miután a gyülekezet elszóltott.” (Megjelent Knábel Vilmosnak a *Borbély József bonyhádi evangélikus lelkész, esperes szerepe az 1848–49-iki szabadságharcban* című írásában, a *Lelkipásztor* 1953. júniusi számában.)

Ezen történetek után a magam számára is mást jelent magyarnak lenni. Az itt élő, német nemzetiségként munkálkodó és németül beszélő emberek teljes természetességgel élték meg magyarságukat úgy, hogy egy szót sem tudtak magyarul. Talán az országban elsőként Bonyhádon megalakult nemzetörség is – amelyet később Batthyány Lajos szervez meg országosan – németül beszélő emberek közössége volt. Egy bonyhádi szabómester, Friedrich Erhardt nemzetőr alhadnagyként lett a bonyhádi nemzetőrök parancsnoka. Bonyhádi, német nyelvű evangélikusként így élték meg 1848 tavaszát az itt élő emberek.

Mit is jelent magyarnak lenni? Mit is jelent népként, nemzetként együtt élni? Azt, hogy akik itt élünk, ebben az országban, ebben a hazában, nemcsak figyelünk egymásra, nemcsak együtt élünk meg jót és rosszat, hanem – ha más nyelvet beszélünk is, de – felelősek vagyunk egymásért, jelenért és jövőért.

Isten gondoskodása pontosan abban is megmutatkozik, hogy nem egy nagy világmasszában, bábeli közösségben, hanem kisebb közösségekben, nemzetekben bíz egymásra bennünket, saját döntésekkel, saját történetekkel, saját hibákkal, melyekből tanulhatunk, amelyeken keresztül megismerhetjük az e világban hozzánk lépő Krisztus-arcot.

Borbély József 1871. január 19-én, százötven évvel ez előtt halt meg. De története, emlékezete ma is jelzi a bonyhádiaknak: Isten egymásra bízott bennünket e hazában. ■

Mérhetetlenül

Sokáig volt lelkiismeret-furdalásom amiatt, hogy nem lettem misszionárius. Nem volt erre semmi indítatásom, ahogyan lelkésznek lenni sem vágytam, de úgy képzeltem, hogy ők azok, akik az egész életükkel szolgálják az Urat, én meg csak így „mellékállásban”. Pláne zenetanárként. Aztán ahogy teltek az évek, és a hétköznapijaimban egyre nagyobb teret kapott a hitoktatás, még rosszabbul éreztem magam. Bár készültem, imádkoztam, volt vázlatom, tervem, üzenetem, mégis nagyon kevés gyereknél lehettem szemtanúja annak, ahogy hitre jut. Annál többször láthattam, hogy elkeveredik, tekervényes utakon jár, sőt mintha még attól is távolodna, amiről azt hittem, hogy már biztosan az övé.

Amikor immár papíron is hittanár lettem, egyre inkább gyanakodva méregettem magam. Hiába a tanulás, az utánajárás, az igyekezet, nekem rendkívül kevés az, amit elérek a szolgálatban. Beszélgetünk, bibliai történeteket mesélek nekik... Amennyire tőlem telik, a lehető legkomolyabban veszem a készülést, az Úr elé viszem egyenként a kis népemet, mégis olyan eredménytelen a munkám. Talán nem is vagyok rá alkalmas.

Persze az önmarcangolás kevés volt ahhoz, hogy tökéletes keresztényként tudjak viselkedni. Ha én nem, más biztosan talál hibát, ezért nem jut hitre. Én vagyok a legkomolyabb akadály Isten munkájának az útjában.

Ezen a ponton jutott eszembe, hogy korábban mennyit olvastam misszionáriusokról. Az egyik kedvencem Patricia St. John, aki Marokkóban élt missziós nővérként, és olyan sikertelen volt az otléte, hogy kínjában elkezdett gyerek- és ifjúsági könyveket írni. *A Nyomok a hóban, A világosság csillaga, A forrás, A vadon titka, Az ezüst út és az Onézimusz – Kétszeresen megszabadítva* az én életemben is fontos változásokat hozott, engem is, a gyerekeimet, tanítványaimat is mélyen megérintette. Az író nő könyveiből készült filmek sem tűntek el a rengetegben, sokak kedvencei. De vajon 1993-ban bekövetkezett halálakor neki volt-e fogalma róla, hogy szolgálatának a rá eső részét elvégezte, és hogy a művein keresztül még több évtizeden át áldást oszt?

Másik kedvencem Bruchko, polgári nevén Bruce Olson, aki tizenkilenc évesen mindenféle missziós társasági támogatás nélkül indult el az őserdőbe, mert a szíve tele volt szeretettel az indiánok iránt. Bruchko néven 1961 óta él a kolumbiai motilone törzs tagjai között. Lefordította nyelvükre az *Újszövetség* számos könyvét, a legalapvetőbb egészségügyi ismeretekre és hatékony gazdálkodásra tanította meg őket. Olyan tisztelettel bánt a kulturális örökségükkel, hogy Jézus motilone indiánként szegődött melléjük. De évekig tartott, míg keresztény hitéről egyáltalán beszélni tudott nekik. Ezt a „sikerélményt” pedig egyetlenegy ember megtérése követte. Egyé. Ő viszont meg tudta osztani az egész törzssel a hitét úgy, hogy az valódi változást hozott népe életében. Bruchko tehát szintén nem úgy volt sikeres, ahogyan elvárná az ember egy misszionáriustól.

De vajon Isten is elvár-e valamiféle mérhető sikert tőlünk? Mi mérhető egy keresztény ember életében? Hogy hitre jut-e a

családja? Vagy számoljuk, hogy hány gyerektábort tart a gyülekezete? Hogy hányan konfirmálnak a hatodikosok közül? Hogy hány keresztes van egy év alatt? Hogy milyen létszámú a gyülekezet, és van-e benne gyarapodás? Az a mérhető siker, hogy lesz-e valaki teológus a gyülekezetből?

Zenetanárként sokan ezzel a mértékkel mérték magukat. Ha adtam a világnak egy-két zenészt, akkor sikeres vagyok – ha nem,

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: ADAM WINGER / UNSPLASH.COM

akkor le fognak nézni, értéktelen vagyok. Ám a tapasztalat azt mutatja, hogy a régi tanítványok közül azok bukkanak elő sok év után, akik azt tapasztalták, hogy a teljesítményüktől függetlenül szeretetben és elfogadásban volt részük. Akik kedvtelésből szívesen zenélgetnek vagy járnak koncertekre, mert fontossá lett számukra a muzsika, valami többletet kaptak belőle, de nem ez lett a hivatásuk. Van, aki így lett keresztény. Vagy ez adott neki tartást ahhoz, hogy megvalósítsa igazi álmát, és olyan pályára menjen, amelyről előzőleg nem hitte, hogy alkalmas lehet rá.

Ki hát a sikeres? Mérhetőek vagyunk?

Azt hiszem – és emiatt vagyok még mindig hittanár –, hogy mérhetetlen az Isten hozzánk való jóságát és szeretetét. Azt hiszem, hogy ebben a mérhetetlenségben hirtelen nem is lesz fontos a „súlyunk”, a „teljesítményünk”, a „sikereink”, mert Isten egészen más dimenziókban munkálkodik. Az, amit mi belőle látunk, igencsak korlátozott és véges. Határtalan nagyságába belesimulva már nem is olyan érdekes, hogy hány rubrikába tudnék ikszet tenni a statisztikáimban. Ha egy embernek jutott el a szívéig az ige, ha száznak, ezernek, Uram, ez a te dolgod. Én veled megyek az úton.

Haladunk hegyen-völgyön, hídon át. Mint az elefánt mellett a kiseger. Hallgatom, együtt hogy dübörgünk.

■ FÜLLER TÍMEA

Találó, feltaláló, megtaláló

(1Kor 10,15–17)

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy feltaláló. Sokévi munka után felfedezte a tűzgyújtás titkát. Szerszámaint elvitte a hóval borított északi területekre, és megtanított egy ottani törzset a tűzgyújtásra és annak előnyeire. Azok aztán annyira megörültek ennek az újdonságnak, hogy még csak eszükbe sem jutott köszönetet mondani a feltalálónak, aki egy nap szép csendesen továbbállt. Azok közül a nagy jellemek közül való volt, aki nem vágyott tiszteletre vagy hírnévre; elég volt neki az az öröm, hogy tudta, valaki hasznát vette találmányának.

A következő törzs tagjai, akikhez ment, éppoly lelkesedéssel tanultak, mint az előzőé. De a helyi papok, féltékenységükben az idegen népszerűségére, megölték őt. Hogy a bünténynek még a gyanúját is eloszlassák, a Nagy Felfedezőnek a képét a templom főoltárára helyezték, valamint külön liturgiát terveztek nevének tisztelésére és emlékének életben tartására. A lehető legnagyobb gonddal ügyeltek arra, hogy a szertartás legkisebb része se változzon vagy maradjon el. A tűzgyújtó szerszámokat ereklyeként egy ékszeresládikába helyezték, és azt tartották, hogy gyógyulást hoznak annak, aki hittel teszi rájuk a kezét.

A főpap maga vállalta, hogy megírja a felfedező életét. Ez aztán szent könyvvé vált, amelyben a felfedező szerető kedvességét követendő példaként ajánlották, csodálatos tetteit dicsőítették, emberfeletti természetét pedig hittétellé emelték. A papok gondoskodtak arról, hogy a Könyvet a jövő nemzedékei is megismerjék, miközben tekintéllyel magyarázták szavait, szentséges életének és halálának jelentőségét. És könyörtelenül halállal büntették, vagy kiközösítették azokat, akik eltértek tanításuktól. S minthogy ezzel a vallásos tevékenységgel voltak elfoglalva, a nép közben teljesen elfelejtette a tűzgyújtás módját.

Anthony de Mello jezsuita atya mesélte el egykoron ezt a történetet, amely szorosan kapcsolódik a korinthusi ígeszakaszhoz, de kapcsolódhat az idei böjtünkhöz is.

A böjtnek ugyanis minden kétséget kizárólag nemcsak egyéni, de közösségi aspektusai is vannak. Sokat beszélünk arról, hogy mit tesz az egyén a böjtben, de kevesebbet arról, hogy mit tesz egy közösség. Mitől válik igazi böjti közösség egy gyülekezet? Mi tartja össze, mi az a közös pont, amely köré mindenki oda tud állni? Mi az a tartalmi többlet, amely miatt az ember egy vallásos közösséghez, egyházhoz tartozik, és nem otthon, egyedül, a maga módján éli meg a böjtjét, a hitét és vallásosságát?

Mi az összekötő kapocs? Maga a közös kultusz, a közös rítus, ahogyan De Mello mértani pontossággal felvázolja? Vagy egy hagyomány, amely annyira régen egy-egy közösségé, hogy

már arra sem emlékeznek a tagjai, hogy tulajdonképpen miért is jönnek össze újra meg újra? Mi tart egyben egy böjti közösséget?

Hiszem és vallom, hogy amiről Pál apostol ír a korinthusi gyülekezetnek, az segíthet a válaszadásban. Az a fogalom ugyanis, amelyet Pál használ – *koinónia* –, nem egyszerűen emberi közösséget jelent, hanem olyan közösséget, amely az élő Isten ajándéka. Ehhez a közösséghez tartozni pedig azt jelenti: részesedem az Isten ajándékában mint a közösség tagja. Vállalom, hogy leülök ahhoz az asztalhoz, amelynél maga Jézus ül, amelyhez bárki leülhet, aki Úrnak vallja őt, és amelynél az egyetlen parancs a szeretet, és minden félreértett vallásosság értelmét veszti.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: CONGERDESIGN / PEXELS.COM

Isten böjtben is közösségbe hív. Mert az embert közösségre teremtette. „Nem jó az embernek egyedül lenni” – hallhatjuk minden egyes esküvőn az isteni kijelentést (1Móz 2,18), de érthető ez egyházi, gyülekezeti közösségre is. Sőt Isten Jézusban azt is megmutatta, milyen alapokon nyugszik ez a közösség: nyitottság, szelídség, megbocsátás, elfogadás, tolerancia, ellenszeregetet, irgalmasság és mindenekelőtt a hit bátorsága. Erről tesz vallomást a Szentírásban az összes olyan történet, amely az asztalközösségről szól. Pál így vall erről: „Mert egy a kenyér, egy test vagyunk mindannyian, akik az egy kenyérből részesedünk.”

Egy test vagyunk. Egy közösség. Krisztusban. Ő ma is jelen van. Ahol ketten vagy hárman együtt vagyunk az ő nevében. Micsoda áldás ez az idei böjtben is! Amikor újra közelebb kerülhetünk Istenhez, egymáshoz, de önmagunkhoz is.

Ne felejtjük el a tűzgyújtás titkát, mert a böjtöt idén sem kell feltalálni. De megtalálni igen.

■ GÁNC S TAMÁS

Énközpontúság helyett Isten iránti alázat

Németh Kitti evangélikus lelkésszel a bűnről és a bűnbocsánatról beszélgettünk

„A bűn olyan teológiai fogalom, amely az embernek Istennel való, megváltozott kapcsolatát írja le” – fogalmaz A bűn: kiveszöben lévő fogalom? címmel a Lelkipásztor evangélikus teológiai szakfolyóirat 2021. januári lapszámában megjelent tanulmányában Németh Kitti. A Bobai Evangélikus Egyházközség beosztott lelkészével többek között arra kerestük a választ, miként értelmezzük a bűn fogalmát, és arra is kitértünk, milyen viszony van törvény és evangélium között.

– Augustinus időmeghatározásához hasonlóan – „ha nem kérdezik meg tőlem, mi az idő, akkor tudom, mi az; de ha kérdezik, akkor nem tudom” – bizonytalan lehet a válaszuk arra a kérdésre, hogy miként írjuk körül a bűn fogalmát. Mit jelent valójában a bűn, és mitől választ el?

– A bűn fogalma egyre inkább szekularizálódik, egyre inkább kiveszöben van. Meg kell állapítanunk, hogy a bűn nem világi fogalom, ezért a teológiai értelmezéséből kell kiindulni. A bűnbeesés története óta nem tudjuk kikerülni a bűnnel való tusakodást, együtt kell élnünk azzal, hogy esendő emberekként kísértve vagyunk – és nagyon sokszor bele is esünk a kísértésekbe. Káin és Ábel történetében a harag, a düh, a testvérféltékenység miatt következett be a bűn, holott nem kellett volna, hogy így legyen. Tudhatjuk, hogy emberi mivoltunkból adódóan nem lehet kikerülni a bűnt, az jelen van a világban. Tényleg folyamatosan leselkedik az emberre, ott köröz körülöttünk. Bármilyen kicsi résen – amelyet az ember elgyengülése vagy valamely csábító ajánlat elfogadása nyithat – képes megjelenni az életünkben. Legegyszerűbben azt nevezzük bűnnek, ami Istennel szemben áll. A bűnbeesés pillanatában az Isten és az ember közötti harmónia, a szoros kapcsolat megszakad, kettétörik, mert – ahogy Wolfhart Pannenberg német evangélikus teológus is többször hangsúlyozta – az ember kerül saját életének a középpontjába, és nem tud nyitni Isten felé. Ezért minden Istentől eltávolító emberi tevékenységet bűnnek nevezhetünk.

– Míg a bűnök közötti különbségtelt több teológiai irányzat is hirdeti, Luther Márton a cselekedettel elkövetett bűnnel azonos mértékűnek tekintette a gondolatban megfogalmazott bűnt. Van különbség kis bűn és nagy bűn között?

– Az ember hajlamos a saját felelősségét kisebbíteni, azt mondani, hogy „én nem vagyok ennek a részese”, vagy hogy „rajtam kívül álló okokból történt”; „a másik ember, a körülmények is közrejátszottak, nem csak én vagyok a hibás”. Nem csupán a cselekvés a bűnös, mégis, maga a cselekvés is taszítja az embert a bűn állapotába. Valójában felsorolni se bírjuk a saját bűneinket, mert ami Isten ellen való, és ami nem enged órá figyelni, vele közösségben élni, az mind ebbe a kategóriába sorolható. Ezért nem véletlenül mondta azt Luther, hogy teológiai értelemben nem tudjuk a bűnöket kategorizálni.

– A gondolatban megfogalmazott bűn esetében eszünkbe juthat a lelkiismeretünk. Mennyire hallgatunk rá?

– A lelkiismeret nem biológiai folyamat. Az attól függetlenül ott van az emberben, hogy valaki meg tudná magyarázni, milyen sejtekben, hogyan, milyen idegpályákon jön létre. Ez az egyik útja annak, hogy meglássuk: ez azért van, mert Isten van a világban. A lelkiismeret a hívó és a nem hívó ember számára is jó iránytű. Természetesen az már más kérdés, hogy mennyire hallgatunk rá...

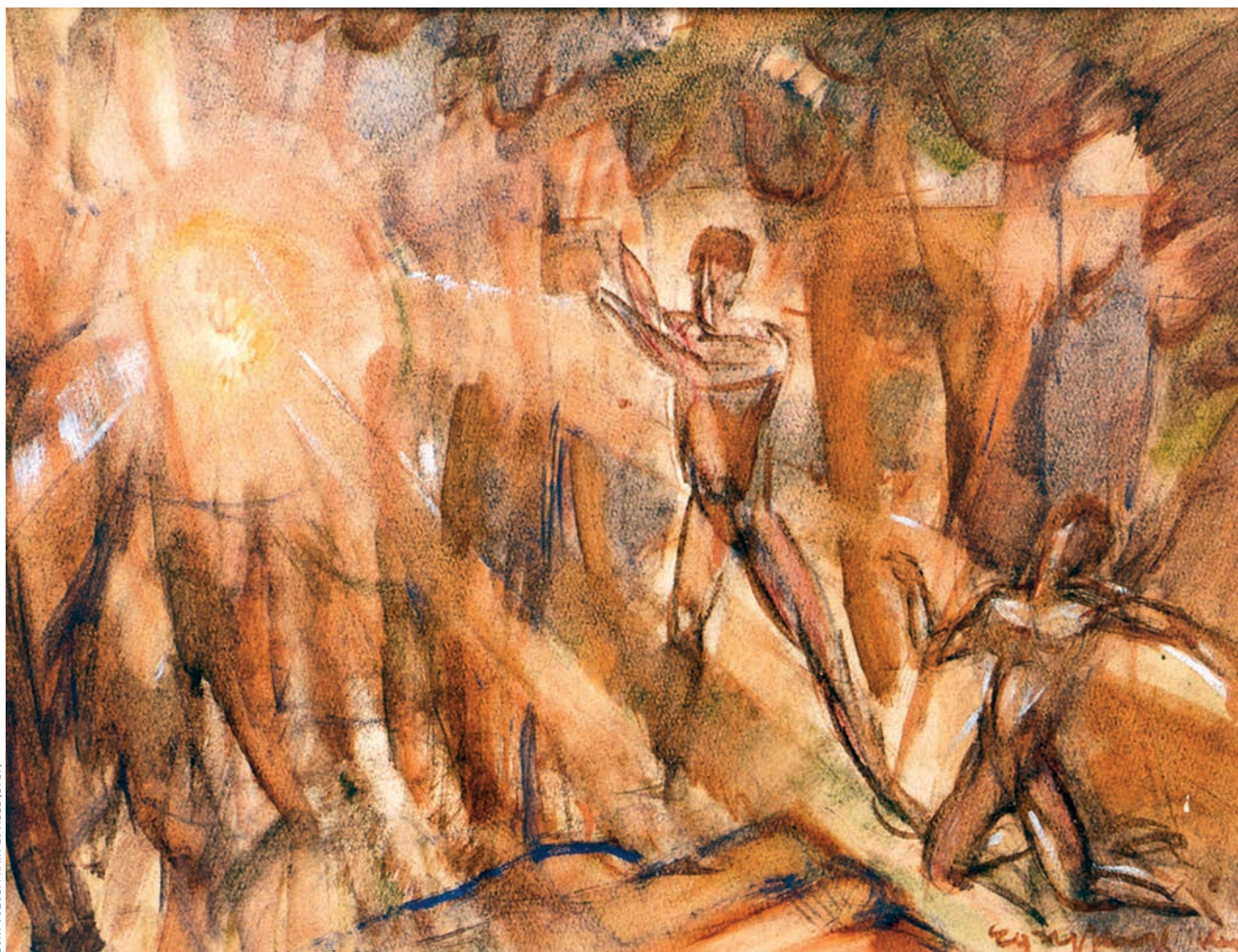
– Az egyház felé mintegy vádként szokás megfogalmazni: miközben az

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Isten melletti létre, a legfőbb szeretet megtapasztalására hív, és a bűnök beismerésére figyelmeztet, maga sem mentes a büntől. Az önvizsgálatra mutat rá Dietrich Bonhoeffer is. A mártír német evangélikus teológus, lelkész *Etika* című művében ezt olvassuk: „Az egyház megvallja, hogy hiába vette fel a Jézus Krisztus nevét, amikor szégyellte őt a világ előtt, és nem hártotta el megfelelő eréllyel azt, hogy gonosz célok érdekében visszaéljenek e névvel.”

– Az egyház nevében elkövetett bűnöket, mulasztásokat, vagyonfelhalmozást sokan és sokféleképpen hozzák fel érvként, amikor az egyházzal világi környezetben szó esik. E megállapítások természetesen tartalmaznak igazságot, ugyanakkor nem szabad arról elfeledkeznünk, hogy míg az egyház a hívők közössége által – sajnálatosan – bűnössé vál-

hat, de benne és általa a Szentlélek Isten munkája vitathatatlan, ő pedig mentes minden bűntől. Ember voltunkból adódik, hogy rossz döntéseket is hozunk, ezáltal olyan is előfordul, hogy az egyházat hozzuk nem feltétlenül pozitív helyzetbe. Jogos a kíváncsi, hogy először a saját házunk táján sepregezzünk, és utána próbáljunk meg másokat jobbitani. Ettől függetlenül azt kell megérteni, hogy amikor bűnről és bűnbocsánatról beszélünk, akkor Isten üzenetét igyekszünk hirdetni a világnak. Ezért is fontos önmagunk és mások számára tudatosítanunk, hogy nem embertől jön a bűnbocsánat! Ha a lelkészek az istentiszteleten Isten bűnbocsánatát hirdetik, akkor azt az Úristen hirdeti rajtunk keresztül. Ebben mi csak eszközök vagyunk.

– Miként mérlegelhetünk a világi és az egyházi törvények között?

– A világi törvénynek éppen úgy meg kell felelnünk, mint ahogyan szívünkbe zárjuk az evangéliumot, és aszerint élünk. Jézustól nem az hangzott el, hogy „vétsetek a törvény ellen”, vagy hogy „szegüljete szembe a világi törvényekkel”, hanem azt olvashatjuk: „Adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami Istené!” [Lk 20,25b] Kötelesek vagyunk

azt megtartani, amire a világi törvények köteleznek bennünket. Akkor tehetünk csak kivételt, ha a világi törvényről nyilvánvaló, hogy az Isten elleni lenne.

– Elriaszt vagy felébreszt a bűnről való beszéd? – kérdezhetjük egy-egy olyan prédikációra gondolva, amelyben a bűneink igencsak a mérlegre kerültek. Luther Márton többször is megfogalmazta: igaz, hogy a bűnre fel kell hívni a figyelmet, ugyanakkor az igehirdetés középpontja az evangélium hirdetése. Hol van ennek a határa?

– A törvény és az evangélium nem válik el annyira egymástól, hogy azt tudjam mondani: az egyiket elfogadom, a másikat pedig nem. Ha nem lennénk bűnösök, akkor nem lett volna arra szükség, hogy Krisztus földre jöjjön, és önmagát adja értünk. Mivel ennek meg kellett történnie, ezért szükséges hangsúlyoznunk azt, hogy miért történt meg. De a bűnről való beszéd egyben a bűnbocsánatra vezető út megmutatását is jelenti. Magunk nem vagyunk képesek arra, hogy üdvösségre juttassuk saját magunkat. Ez csak Krisztuson keresztül lehetséges! Az igehirdetésben fontos, hogy megtaláljuk a helyes arányt; mindig az evangélium hányada a nagyobb.

– A Lelkipásztor folyóiratban megjelent tanulmányában az énközpontúságot az irgalmas étellel állítja ellentétbe.

– A bűnbeesés történetében az volt a legnagyobb kísértése az embernek, hogy hatalma legyen minden fölött. A bűn fogalma is ebből eredeztethető: hatalmat akarunk, és urai akarunk lenni olyan dolgoknak, amelyekhez igazából nincsen közünk. Mai társadalmunk mintha eltévesztette volna a súlypontot: magát helyezte a középpontba ahelyett, hogy alázattal Istenre tekintene. Ma az ember önmagának akar minden hatalmat. Ez talán a legnagyobb kísértésünk. Az irgalmasság olyan lehetősége az embernek, amelyben a lelkiismeret szólal meg, és amelyben a Szentlélek cselekszik az ember által. Az irgalmasságot Krisztus áldozatán keresztül érthetjük meg legjobban, ugyanakkor az irgalmas életet magunk is cselekedhetjük. Ehhez elsősorban hitre és alázatra van szükség. Ezáltal tudok a felebarátom felé olyan viselkedést tanúsítani, amin keresztül Krisztust tudom sugározni.

■ GALAMBOS ÁDÁM

.....
Beszélgetés a bűnről címmel az interjú készítője kérdezi a lelkésznot a Magyarországi Evangélikus Egyház YouTube-csatornáján látható videófelvételen.

1848. március 15-re emlékezünk

Az egyenlőség születése

A történelem egyik legizgalmasabb kérdése – függetlenül korzaktól és helyszíntől –, hogy egy-egy fontos döntés hogyan is születik meg. Az újkorban már rengeteg, időnként átláthatatlannal sok forrás áll rendelkezésünkre, ennek ellenére sokszor lehetetlen rekonstruálni a döntések megszületésének folyamatát. Az 1848-as forradalom legfontosabb egyháztörténeti eseménye az 1848. évi XX. törvénycikk megalkotása volt, amely kimondta minden törvényesen bevett felekezet „teljes viszonyosságát és egyenlőségét”. E törvénycikk megszületése szerencsére kivételesen jól nyomon követhető. A 21. – és reményeim szerint a 22., 23., 24. stb. – században ez azért fontos, mert megmutatja, hogyan lehet eredményes az egyházi érdekérvényesítés.

Az 1848. évi XX. törvénycikk története 1781-ben a türelmi rendelettel kezdődött. Ettől fogva alapíthattak a protestánsok gyülekezeteiket, építhettek templomokat és iskolákat, tarthattak lelkészeket, tanítókat, vállalhattak állami hivatalokat – akkori megfogalmazás szerint lehetett nyilvános vallásgyakorlatuk.

A türelmi rendelet és az azt kodifikáló 1791. évi XXVI. törvénycikk azonban egy szóval sem állította, hogy a vallásgyakorlat egyenlő lenne. A katolikus maradt az „uralkodó vallás”, az evangélikus és a református pedig „bevett felekezet”. Felekezeti vegyes házasságot csak katolikus pap előtt lehetett kötni, az ebből származó gyermekek nagyobb része ka-

tolikus lett, protestáns templomba nem járhatott katolikus, és protestáns iskolába sem küldhette a gyermekét. Protestánsból katolikusnak áttérni minden további nélkül lehetett – ha ellenben katolikus akart protestáns lenni, akkor évekig tartó végzésnek tette ki magát. Egyes katolikus püspökök vagy állami kormányzások túllapásai ellen szorgalmasan, ám többnyire eredmény nélkül írták tiltakozásaikat a protestáns egyházkerületek.

A helyzet az 1840-es évekre változott meg. A reformkori országgyűlések sorra hoztak olyan törvényeket, amelyek egyre inkább közelítették a protestánsok és a katolikusok jogállását, az 1844. évi III. törvénycikk a legtöbb különbséget eltörölte. A felekezeti egyenlőség azonban 1848-ig nem került be a hazai törvények közé.

EGYENLŐSÉG ÉS VISZONOSSÁG

Az 1848 politikusai és egyházvezetői is tudták, hogy a jogegyenlőség kodifikálása további kérdéseket fog felvetni. A protestáns egyházak kisebbségben voltak, de a valódi egyenlőséget igazából az akadályozta, hogy közjogi beágyazottságuk és vagyoni helyzetük nem volt összemérhető a katolikus egyházzal. E probléma megoldására két elvi lehetőség adódott, amit Kossuth egy 1871-ben írt visszaemlékezésében így foglalt össze: „Az egyenlőség és viszonyosság elvének valószínűsítésére csak egyetlen egy alternatíva képzelhető. – Vagy az, hogy az állam semmi egyháznak, semmi vallásfelekezetnek nem ad semmit. Vagy az, hogy minden vallásfelekezet egyházi és iskolai szükségéit az állam fedezi.” Kossuth mint meggyőződéssel szabadelvű elvi okokból inkább az előbbi megoldást támogatta volna, végül azonban a második valósult meg.

A protestáns egyházak vezetői is ezt a megoldást készítették elő jól átgondolt stratégiájukkal. Korabeli logisztikai csoda, hogy a Tiszántúli Református Egyházkerület már a forradalom után egy héttel, március 22-én össze tudott hívni egy rendkívül kerületi közgyűlést Debrecenbe, ahol megfogalmazta javaslatait

FRANZ WEISS METSZETE

A pesti evangélikus gyülekezet temploma 1837-ben (ma Deák téri evangélikus templom)

A reformkori országgyűlések sorra hoztak olyan törvényeket, amelyek egyre inkább közelítették a protestánsok és a katolikusok jogállását

egy új egyházügyi törvénnyel kapcsolatban. A tízpontos javaslatból három szinte szó szerint átkerült a törvénybe – a teljes egyenlőség és viszonyosság, az egyház kiadásainak állami átvállalása és a protestáns tábori lelkészség felállítása. A fennmaradó hét pont olyan sérelmek megszüntetését kérte, amelyeket az egyenlőség önmagától megszüntetett.

ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI CÉLOK

1848-ban az ország hivatalos fővárosa, az országgyűlés helyszíne Pozsony volt – azonban éppen március 15-én derült az ki, hogy a „politikacsinálás” székhelye már Pest. A leendő új kormány Pesten tartózkodó tagjai – Klauzál Gábor, Eötvös József és Pulszky Ferenc – itt találkoztak március 27-én a pesti protestáns lelkészek közül Török Pállal, Székács Józseffel és Bauhofer Györggyel.

1848-ban e három lelkész még csak esperesi tisztséget sem viselt – 1860-tól lesz majd Török Pál református, Székács József pedig evangélikus püspök. Valójában azonban már ekkor többek voltak „egyszerű” lelkészeknél: Bauhofer György budai evangélikus lelkész Mária Dorottya özvegy nádorné bizalmasa volt, Székács és Török pedig 1842-től közösen szerkesztet-

ték a legnépszerűbb hazai protestáns újságot, a *Protestáns Egyházi és Iskolai Lapot*.

A megbeszélés tárgya állam és egyház leendő viszonya volt. Március 28-án már a politikusok nélkül találkoztak a pesti lelkészek, kiegészülve Michael Lang német, Ján Kollár szlovák lelkészszel és Robert Smithsszel, a pesti skót misszió vezetőjével. A két tanácskozásról Bauhofer György naplóbejegyzéseiből értesülhetünk. A még be sem nyújtott törvényjavaslat lényegét már megismerehették a pesti lelkészek. A legnagyobb kétségei arról voltak a résztvevőknek, hogy ha az állam fizeti ezentúl az egyház kiadásait, akkor vajon mi lesz az egyház szabadságával, autonómiájával. A győztes forradalom optimizmusával ugyan úgy vélték, hogy az állam és az egyház céljai legnagyobbbrészt egybeesnek, de ez megváltozhat, ezért nem szabad feladni az egyház autonómiáját.

Végül Kossuth is félretette elvi meggyőződését, és az egyházak állami támogatása mellé állt. Március 31-én ő maga terjesztette az alsótábla elé az egyházakról szóló törvény tervezetét. A jogkiterjesztés elvének megfelelően az első paragrafus az unitárius egyházat is bevett felekezetté tette (addig csak Erdélyben volt az). Kossuth 1871-es visszaemlékezése szerint ha az egyházi vagyon államosítása mellett döntenek, akkor „oly megkérdelhetlen harcot és háborút idéztünk volna elé, s oly hatalmas segédeket kergettünk volna hazánk szabadsága bécsi ellenségeinek karmai közé, hogy az egész átalakulási nagy munka veszélyeztetve lehetett volna. Nem mertük tenni.”

Kossuth és politikustársai a tiszántúliak javaslatából és a pesti lelkészekkel való tanácskozás után világosan látták, hogy még azok a protestánsok sem tá-

mogatták volna intézményrendszerük államosítását, akik anyagilag alig veszítettek volna a szekularizációval.

VALLÁSI JOGEGYENLŐSÉG

A törvényjavaslatot az alsótábla késlekedés nélkül elfogadta, illetve kiegészítette három paragrafussal, amely az ortodox egyház helyzetére vonatkozott. A felsőtáblán képviselt főpapok visszautasították a törvényjavaslatot – a maguk szempontjából teljesen érthető módon, hiszen a katolikus államvallást úgy kellett feladniuk, hogy közben megmarad az államtól való teljes függőségük. Erre a katolikus autonómia lehetett volna a megoldás, amelynek elfogadására sem 1848-ban, sem azután nem került sor. Az alsótábla végül változatlanul hagyta a javaslatot, amelyet az uralkodó április 11-én szentesített az „áprilisi törvények” részeként.

GRAFIKA: BARABÁS MIKLÓS

Székács József evangélikus lelkész (1847)

A vallási jogegyenlőség megvalósult, a sokszor nehézkesen és nem hatékonyan működő protestáns egyházkormányzat 1848-ban példásan gyorsan, hatékonyan, formális és informális eszközeit kiválóan felhasználva, érdekeit bölcsen képviselve segítette a törvény megszületését. Az egyházak teljes körű állami támogatása sohasem lépett életbe – noha az elmúlt százhetvenkét évben sokszor kerültünk igen közel hozzá. Úgy vélem, hogy ez nem is olyan nagy baj – anyagi felelősségvállalás nélkül a szabadság lehetősége is korlátozottá válik.

■ KERTÉSZ BOTOND

A szerző történész, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa

1848. évi XX. törvénycikk a vallás dolgában

- § Az unitária vallás törvényes bevett vallásnak nyilváníttatik.
- § E hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetekre nézve különbség nélkül tökéletes egyenlőség és viszonyosság állapíttatik meg.
- § Minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségéi közálladalmi költségek által fedeztessenek, s ez elvnek részletes alkalmazásával a ministerium az illető hitfelekezetek meghallgatásával a közelebbi törvényhozás elibe kimerítő törvényjavaslatot fog előterjeszteni.
- § A bevett vallásfelekezetek iskoláiba járhatás valláskülönbség nélkül mindenkinek kölcsönösen megengedhetik.
- § A ministerium rendelkezni fog, hogy a bevett vallásokat követő katonák saját vallású tábori lelkészekkel láttassanak el.

Könnyűzenével is az Úr szolgálatában

Az induló E-hangműhelyről kérdeztük Szidoly Roland szervezőt

„Az E-hangműhely a Magyarországi Evangélikus Egyház könnyűzenei műhelye, ami azzal a céllal jött létre, hogy az evangélikus egyház évtizedes könnyűzenei hagyományára építve szakmailag segítse az evangélikus és az evangélikussághoz közel álló, kezdő és haladó könnyűzenészeket” – fogalmazták meg az új kezdeményezés szervezői. Szidoly Rolanddal, egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztályának gyermek- és ifjúságmunkaág-vezetőjével beszélgettünk.

– Miben különbözik az E-hangműhely egyházunk eddig is meglévő országos zenei táboraitól?

– A zenei tábor célja a zene iránt érdeklődő, tizenkét–tizennyolc év közötti fiatalok megszólítása és képzése. Táborainkba kezdő és haladó, fiatal zenészeket várunk, akiknek elsősorban inspirációt szeretnénk adni a keresztyén könnyűzenéléshez. Az E-hangműhely azonban azok számára is indítjuk, akik már egy ideje az evangélikus könnyűzenélés művelői, és az ifjúság „idősebb körébe” tartoznak. Számukra képzésekkel, kölcsönös tanulással kívánunk segíteni. Célunk, hogy összegyűjtsük egyházunk könnyűzenészeit, hogy közösen épüljünk, megoszthassuk egymással a tapasztalatainkat. Ezzel a közösségépítés is a szándékunk.

– Kik az E-hangműhely elindítói?

– Maga a kezdeményezés egyházunk könnyűzenei referensétől, Jansik Tamástól és Smidéliusz Gábor Deák téri evangélikus lelkésztől ered. Tamás szeretne volna, ha az egyházunk országos irodájában kialakított stúdió próbaközpontként is működne, ahol a zenészek találkozni tudnak egymással. Gábor a keresztyén könnyűzene szakmai továbbképzését szorgalmazta. Ezek az elképzelések ötvözödtek az E-hangműhelyben. Bálint Ádám, Nagy Szabolcs, Pete Dóra, Szikra Benedek és Wölfel Mihály is csatlakozott a munkához, így felállt az önkéntes stábunk. Közösen dolgoztuk ki a nyolc modulra épülő struktúrát.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Többek között dalszövegírásra, zeneelméletre, de zenekarban zenélésre is jelentkezhetnek az érdeklődők. Milyen gyakorisággal járja a műhely a fiatalokat, és kik tartják a különböző alkalmakat?

– Nemcsak mi leszünk az oktatók, hanem olyanokat is felkérünk előadónak, akik egy adott témában akár több évtizedes tapasztalattal rendelkeznek. Az előadói kört szeretnénk minél sokszínűbbé tenni, ehhez is szeretettel várjuk az ötleteket, javaslatokat. A képzéseket a világvárvány miatt márciustól az E-hangműhely Facebook-oldalán indítjuk el. Heti rendszerességgel adjuk majd közre a videókat. A járvány elmúltával programjainkat hibrid formában tervezzük folytatni. Ez olyan helyszíni képzést és műhelymunkát jelent, amihez online is

csatlakozni lehet. Így megvalósul a személyes találkozás is, de a fővárostól távolabb élők is be tudnak kapcsolódni a képzésbe.

– Hangszerekre és hangtechnikai eszközökre kiírt pályázataival a gyülekezeti és missziói osztály immáron több éve támogatja a gyülekezeti könnyűzenei szolgálatot. A képzések egyfajta továbbgondolást, technikai háttértámogatást jelentenek?

– Ezek a tárgyi eszközök valós segítséget nyújtanak gyülekezeteinknek. Abban bízunk, hogy például a hangosítás modulra több támogatott egyházközségből is lesznek jelentkezők. Számukra elsősorban azt a tudást szeretnénk átadni, hogy miként lehet a gyülekezetekben jól kezelni ezeket az eszközöket.

– Bár egyházunkban több évtizedes múltja van a keresztyén könnyűzenének, a liturgikus könnyűzene modul értelmezése talán magyarázatra szorul.

– Azt vizsgáljuk majd, hogy a keresztyén könnyűzene miként jelenhet meg az istentiszteleten. Itt elsősorban már megírt dalokat elemzünk. Azt keressük, hogy az egyes könnyűzenei darabok milyen liturgiai részhez alkalmazhatók. Evangélikus koráljainkkal is foglalkozunk: könnyűzenei hangszerekre átültetve modern zenei köntösbe bújtatjuk énekkincsünket, hogy a gyülekezet minden tagja úgy tudja együtt énekelni a korálokat, hogy közben mai hangzásuk legyen. A modul másik része az újabb liturgikus tételek írása. Ezt olyan műhelymunkaként képzeljük el, amely mélyíti az istentiszteletről alkotott gondolkodásunkat, egyúttal a jelentkezőkkel közösen írunk teológailag és zeneileg is megfelelő, liturgikus elemként használható műveket.

■ – GALAMBOS –

Minden szál a helyén a szóttésben

*A dabas-gyóni Kisharang
Evangélikus Családi Bölcsőde hiterősítő története*

Egy kis Insula Lutheranával büszkélkedhet Dabason a Luther utca. Az Isten háza, a templomkert, a parókia, a gyülekezeti ház és a Gyóni Géza-emlékszoba alkotta együttes élénk közösségi életnek ad otthont. Bő egy éve hét apró gyermek csivitelése is betölti már a teret: a Kisharang Evangélikus Családi Bölcsőde első csapatáé. A közeljövőben a helyi önkormányzat által felújított hajdani evangélikus elemi iskola épületébe költözhet át, ezáltal további hét férőhellyel bővíthet az intézmény. A tények mögé nézve kerek s önmagán túlmutató történet bontakozik ki: szól Istenről, emberekről, közösségről, gyógyulásról, egyházi misszióról. De főleg a jövőbe vetett hitről. Az Úristen szeretetmatematikája szerint hét meg hét egyenlő megszámlálhatatlan örömmel, lehetőséggel, ajándékkal.

Ebédidőben hívjuk Molnár Ferencnét, Erikát, a dabas-gyóni Kisharang Evangélikus Családi Bölcsőde kisgyermekgondozó-nevelőjét és Balog Eszter lelkésznt.

A technikának hála, látjuk is egymást. A kicsik igazoltan vannak távol: „Mind a heten alszanak, a napokban sokat farsangoltunk, kicsit túlpörögtek, de a déli harangszóra már aludtak – kezdi Erika a helyzetjelentést. – Több szálon halad az új bölcsi ügye: az önkormányzat által pályázati forrásból felújított épület engedélyek sorára vár. A bölcsőde a fenntartó, a Magyarországi Evangélikus Egyház

diakóniai munkaágához tartozó szolgáltatás, a Sztehlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat részéről pedig intézményvezetőként Buda Annamária szervezi és felügyeli a munkát.”

VARÁZSHÁZIKÓ ÉS ZENE

Tavaly január 6-án indult az intézmény, idén, vízkereszt ünnepén az első születésnapra Erika sütötte a tortát a csoportnak. Mint megtudjuk, a tavalyi covidos év nem okozott jelentősebb fennakadást: a májusi újrainvitáskor a gyerekek hamar visszaülleszkedtek.

Milyen a bölcsisek egy napja? – érdeklődünk. „Hét órától folyamatosan érkeznek, játék, rendrakás a csoportszobában, kézmosás és reggeli a sorrend. Utána az asztalok leszedése és szabad játék. Kilenc óra után egy kis kötöttebb foglalkozás következik: mondókázunk, énekelünk, tornázunk, kézműveskedünk. Az elmúlt hetekben a tél, a farsang témája dominált a foglalkozásokban, most pedig már húsvétra készülünk festéssel, gyurmázással, ragasztással. Tízórai után, ha az idő engedi, szabadtéri játék jön a templomudvaron. ▶

Ha erre nincs mód, a csoportszobában tornázunk a kicsikkel. A levegőzés után ebéd, majd előkerülnek a kiságyak, felhangzik a halk zene, ami altatásra hangolja őket. Felgyullad a varázsházikóban – egy elballagott bölcsistől kaptuk – a LED-es égő, és kezdődik a mese az évszakhoz, ünnepekhez kötődően. Fél háromkor ébrednek, rendrakás, uzsonna és ismét játék a szülők érkezéséig” – avat be a mindennapokba Erika.

KINCSEK A VARÁZSTÁSKÁBÓL

A sztehli nyitottság jegyében nem feltétel, hogy az érintett családok egyházunkhoz tartozzanak. „Persze szeretnénk elsősorban evangélikus családoknak segíteni – mondja Molnárné Erika. – Az átköltözéssel újabb hét kicsinek lesz hely. Ez jó, mert sokan szeretnék beadni hozzáuk a gyermeküket. Sok édesanya kénytelen visszamenni dolgozni a gyermek hároméves kora előtt, hiszen szükség van a fizetésére, mert például a családnak hitelt kell törlesztenie. Van, akinek család barát a munkahelye, de négy-öt órán át meg kell oldania a gyermek felügyeletét. És akad, akít kész tények elé állít a munkáltatója: »Visszajössz, vagy felveszek mást« – magyarázza a megnövekedett igény hátterét. – Istentiszteleteinkre, a tavalyi gyülekezeti baba-mama közös farsangra nem evangélikus családok is eljöttek már. Felvirágoztatjuk a gyülekezetet a fiatal családokkal, és ők is mondják, milyen jól érzik itt magukat.”

Balog Eszter hozzászói: „Hívjuk őket alkalmakra, családi istentiszteletekre. Amellett, hogy szeretnénk integrálni a családokat, tiszteletben tartjuk a már meglévő felekezeti kötődésüket.” A lelkész maga is háromgyermekes édesanya, és szívügye a családok egészét felölelő közösségépítés, hiszen ahogy a társadalomnak, úgy egy gyülekezetnek is a család az alapsejtje.

A bölcsődében hetente egyszer Balog Eszter knyitja a „varázstáskát”: fél órán át foglalkozik az apróságokkal. „Éneklünk, zenélünk az egyházi évhez alkalmazkodva. Több hangszert viszek be, egészen elvarázsolódnak! Például van nyolc kisharangom – fel vannak hangolva egy oktáv hangjaira –, így mindenkinek jut egy. Nagyon szeretik. A kedvenc énekünk a *Szólnak a harangok a toronyban*, ehhez harangoznak is; teljes boldogság van ilyenkor! – meséli mosolygva. –

Aztán pár mondatban hálát adunk Istennek az éppen aktuális örömeinkért, majd a legvégén imádkozunk, elmondjuk a *Miatyánkot*. Ezek az alig két éves kicsik már tudnak ebből a hosszú imádságból mondatokat, szavakat, és mondják őket a megfelelő helyen. Meghozza a gyümölcsöt, hogy naponta lelki nevelésben van részük: mindez a gondozónők munkáját, a támogató családokat dicséri.”

MUSKÁTLIS ABLAKOK

A hajdani egyházi elemi iskola száz-száz-húsz évvel ezelőtt épülhetett. Homlokzatának felújítása műemlékvédelmi ellenőrzés mellett zajlott. Egy ódon fotó állt csak rendelkezésre, ennek alapján dolgoztak. Az épület egyharmadában nyomdatör-

már az új szülők is felajánlották, hogy segítenek akár szerelni, takarítani is. „Van, aki elkapja a hullámhosszt, és nem pluszmunkának érzi a segítségnyújtást, hanem örömet talál benne. Azt tapasztalom, hogy sok ember megszólítható – mondja a lelkész. – Szeretném név szerint is említeni a bölcsőde dolgozóit: Erikát, a vezetőnket, Fekete Pálné, Erzsébetet, Erzsé nénit, Birizdó Juditot és Opóczkiné Hornyák Anikót. A bölcsődei dolgozók mind nagyon jól együttműködnek a gyülekezettel, heti egy alkalommal van lelkesítő megbeszélésünk. Ezt az *Útmutató* ígéjével, áhitattal, imádsággal kezdjük, majd rátérünk a bölcsődei dolgokra. Kiértékelünk, az e-mailes csoportban szakmai cikkeket osztunk meg egymással. Ott va-

Balog Eszter evangélikus lelkész (bal szélén) és a bölcsőde dolgozóit

téneti kiállítótér és műhely lesz, a helyi hagyományok megőrzése céljából.

Vajon élnek még Gyónon egykori evangélikus elemi iskolás diákok? Mit szólnak a megújuláshoz? Balog Eszter bólogat: „Igen, élnek, és örömmel látják, hogy milyen szép lett így felújítva. Az ablaktáblák kifelé nyílnak majd, mint rég, és piros muskátli lesz az ablakokban. A rézkilincsek, a tornácos udvar az egykori időket idézik. A ház a templommal szemben áll. A gyülekezet örül, hogy élet, folyamatos nyüzsgés van a hétköznapokban is. A költözés után is egy közösségben leszünk a gyerekekkel és a gondozókkal. Fontos megemlítenem, hogy a presbitérium kezdettől fogva támogatón állt a projekt mögé.”

Nagyon sok berendezési tárgy és játék érkezett a családoktól adományként,

gyunk a gyerekek mindennapjaiban mint csapat. Ha elmúlik a járvány, újraindítjuk a szülők körét, szeretnék majd szakmai előadókat hívni. Lelki és tanácsadói szolgálat szintjén is jelen kívánunk lenni.”

TESTI-LELKI GYÓGYULÁS

A bölcsőde dolgozóit gyóni gyülekezeti tagok. Molnárné Erikát arról kérdezem, mit jelent számára az evangélikussága. „Magát a hitet, a Jézusba vetett hitemet jelenti. A segítő krisztusi kezet érzem az életemben, nap mint nap megtapasztalom. Ez a bölcsőde is így lett! Sokat beszélgettem Eszterrel, hogyan lehetne a gyülekezetünk életét kicsit előremozdítani, felpezsdíteni. Először a családsegítés irányába indultunk, de az nem volt megvalósítható.”

A lelkesző így folytatja: „Ekkor javasolta Buda Annamária: alapítsunk bölcsődét, az gyorsan beindítható. Így megtörtént a pályázat elindítása, meg is nyertük 2019 májusában. Ezután pedig megindult a bölcsőde megvalósítása.”

Miként vezetett az útja a családi bölcsődéig? – kérdezem Erikát. „Egészségügyi szakközépiskolát végeztem; a bölcsődei gyakorlatot kimagasló eredménnyel teljesítettem. Első munkahelyem Dabas központjában egy nagy bölcsiben volt, ami sajnos 1992-ben megszűnt. Később óvodában helyezkedtem el helyettesítő óvónőként, majd idősellátásban dolgoztam szociális szakgondozóként, pszichiátriai gondozóként. Ezután visszakanyarodtam az óvodához, közben pedig elvégeztem a kisgyermekgondozói OKJ-s tanfolyamot” – eleveníti fel a történeteket.

A történet itt vesz fordulatot. Balog Eszter úgy fogalmaz: „Semmi sincs véletlenül! Erika ide járt a gyülekezetbe, és az évek során egyre szorosabb lett a kapcsolatunk. Sok lelki problémájának megoldásában és lelki, valamint fizikai gyógyulásában támogattam őt, és mikor az egyházi élet fellendítése került szóba, egymás segítőjévé is váltunk. Minden szál megtalálta a maga helyét a szötteben. Judit a baba-mama kör tagja volt, ő is egy beszélgetés és a megfelelő képzések elvégzése után lett a munkatársunk. Anikót pedig Erika ismerte, és ő segítette a kisgyermekgondozói pálya felé. Időközben Anikó ismét anyai örömök elé nézett, így került a képbe Judit anyukája, Erzsike, aki jelenleg is nyugdíjas dajkaként segíti

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

a munkánkat. Így állt össze a csapat, nem is dolgozni, sokkal inkább szolgálni.” Igen, ez hivatás – ért egyet Erika.

HAJNALCSILLAG KÉL

„Engedjétek hozzám a gyermekeket” – Jézus hívása állt egy éve, az intézmény megnyitásakor a meghívón. „Van egy nagyon régi festményünk, amely Jézust ábrázolja, ahogy hozzá mennek a gyermekek. Az öltözőszekrények felé helyeztük el ezt a képet, hogy a kicsik így legyenek fogadva. Modernebb változata bent, a csoportszobában látható” – mondja Molnárné Erika.

Az új épülettel ébredő álmairól így mesél: „Szeretnénk, hogy minél több fiatal család visszatérjen a hitéhez! Ahhoz a hithez, amelyet lehet, hogy gyermekként

megkaptott, de az élet gondjai elsodorták, vagy elveszítette valami miatt, vagy amelynek a megtalálására még nem is nyílt lehetősége. Szeretnénk, ha minél többen betérnének az istentiszteletre, közösségünkbe. A közösségi életben részt venni és feltöltődve távozni csodálatos erőforrás. Isten adja, hogy tovább bővüljünk, s a hitélet még jobban felpeszsdüljön!”

Balog Eszter így fogalmaz: „Szeretném, hogy minden édesanya erőt kapjon ahhoz az életfeladathoz, amit neki szánt az Úristen. Szeretném, hogy olyan bázis legyünk, ahol meg lehet újulni, meg lehet fürödni az isteni szeretetben, itt, a gyóni gyülekezetben. Már elárulhatom: a következő csoport a Hajnalcsillag nevet fogja viselni.”

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

Buda Annamáriát, a Sztehlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat vezetőjét intézményükről kérdeztük.

„Intézményünk több fővárosi és Pest megyei telephelyén foglalkozik fogyatékkal élők, idősek ellátásával, egyik legkedvesebb szolgáltatása pedig a családi bölcsőde, melyből három is működik: kettő Piliscsabán, egy Dabas-Gyónon. Célunk, hogy segítsünk a helyi kisközösségeknek, a szülőknek például abban, hogy vissza tudjanak menni dolgozni. A bölcsődék fontos missziói hozadéka emellett, hogy ezeket a családokat a szolgáltatás révén a gyülekezet körébe lehet vonzani. Lelkészeink sajátos hitéleti foglalkozásokat tartanak: Balog Eszter a »várásztáskával« látogatja a bölcsődét, Kézdy Péter piliscsabai lelkes pedig fuvolával zenél a kicsiknek a mesék, dalok mellé.

szépsége, hogy az idősek és fogyatékosok támogatása mellett lehetőségünk van formálni a szemünk előtt felnövekvő generációkat. Templomközelben jelen lenni az élet elején, az egyház spirituális hátterével – ez minden résztvevő számára nagy ajándék.”

Missziói felelősségünk a bizalom helyreállításában

Személyes emlékemet szeretném megosztani a kedves olvasóval abból az időből, amikor a finn testvérgyülekezeti kapcsolatok indultak a nyolcvanas években. Egy jóbaráttal elterveztük, hogy kerékpárral járjuk be Finnország délkeleti részét. Diákok lévén természetesen mindent a lehető legolcsóbban próbáltunk megoldani. Többheti hideg élelemmel felpakolva vágunk neki az útnak, s tervünkhöz testvérgyülekezetünk lelkészétől kaptunk bicikliket. Oda- és visszautunk is Leningrádon keresztül vezetett, hiszen az akkori szocialista blokkban lényegesen olcsóbb volt oda repülni és ott vonatra szállva továbbutazni, mint ha egyenesen Helsinkibe mentünk volna.

Az első éjszakát sok viszontagság között töltöttük a leningrádi Moszkva Szálló aulájában, ahonnan az éjszaka közepén el is kellett jönnünk. Úgyhogy már akkor elhatároztuk, spórolunk annyi pénzt, hogy visszafelé majd meghúzzuk magunkat valami olcsó szállodában. A visszaúton azonban legnagyobb megdöbbenésünkre a végigjárt szálláshelyeken sehol nem volt szabad szoba. Nem értettük, hogyan lehet ez, hiszen abban az időben még nem volt turistákkal tele a város.

Az egyik szállodánál a sikertelen próbálkozásunk után megszólított bennünket egy fiatal pár: szívesen segítenek nekünk a szálláskeresésben. Bepakoltuk hát az addigra igencsak megcsappant tartalmú hátizsákjainkat a kockalámpás Ladába, beültünk, majd elvittek bennünket pár helyre, ahol ők érdeklődtek a szabad szobákról. Reméltük, a helyiek talán több sikerrel járnak, de végül ők sem tudtak szobát találni nekünk. Ezek után felajánlották, hogy töltsük náluk az éjszakát. Finom vacsorát kaptunk, s rendkívül jó hangulatban beszélgettünk – amennyire orosz tudásunk engedte –, majd megágyaztak nekünk a lakótelepi lakás kiszobájában. Másnap pedig a bőséges reggeli után vendéglátónk még a repülőtérré is kivitt az autójával.

A bizalomnak egy egészen különös megnyilvánulását éltük át. Egyikünkben sem volt ott a gyanakvás a másikkal szemben, s ugyan soha többet nem láttuk egymást, a szívünkbe zártuk a házaspárt.

Ez a történet most, a járvány idején többször is eszembe jutott, s nemcsak a számomra azóta is kedves Szentpétervár és az utazás utáni vágyakozás összefüggésében, hanem mert egyre többek jutnak el arra a gondolatra, hogy hosszú távon nem a járvány, nem a vírus, hanem a bizalmatlanság lesz a mi fő ellenségünk. Egyre többet olvashatunk erről a témáról azért is, mert érezhetően növekszik a bizalmatlanság az emberekben. S nem csupán a maszkhasználatról és a távolságtartásról vagy a vakcinával szembeni bizalmatlanságról kell itt beszélni, hanem arról a széthúzásról, amely megfigyelhető világméretben a legkülönbözőbb csoportokban, valamint az

FOTÓGRAFIKA: BALIA MÁRIA

egyes emberek közötti gyanakvásban, megmérgezve minden emberi kapcsolatot.

A széthúzás persze nem most kezdődött. Ádám óta vonul végig az emberiség történetén. S jó önmagunkat is emlékeztetni arra, hogy (az ateizmust is beleértve) a kereszténység az egyetlen olyan vallás a világon, amelyben alapvetően nem a mi cselekedetünkkel hozzuk helyre azt, amit elrontottunk, hanem Isten cselekedete az, ami helyrehoz mindent. Mégpedig a Krisztusban értünk mindent odaadó és öbenne nekünk a visszarendezés lehetőségét kínáló Istené. A zsidóságtól az iszlámon át a távol-keleti vallásokig tulajdonképpen mindenhol az ember valamilyen vallásos cselekedetén vagy a törvény megtartásán keresztül vezet az út a jobb életre. A keresztény üzenet szerint azonban Isten nem vár tőlünk mást, mint bizalmat.

Vajon ez a bizalom, ez a hit mire indít bennünket? Látható-e rajtunk ennek az Istenbe vetett bizalomnak az emberi kapcsolatainkat is gyógyító megnyilvánulásai?

Egy hívó szentpétervári – Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij – így ír egy helyen: „A szerető jámborság roppant erő, a legesleg-hatalmasabb, amelyhez hasonló nem terem sehol.” Ez a „szerető jámborság” pedig az Istenbe vetett hitből fakad, és biztos vagyok benne, hogy nincs ennél hatásosabb missziói eszközünk a bizalom helyreállításában.

■ BARANYAY CSABA

Mózes-tábla törülközőből, evangélikus lelkész katonatisztból

*Interjú Korányi András egyháztörténésszel
Sztupkay Sándor pásztori szolgálatáról*

Párját ritkító könyv jelent meg a közelmúltban az Evangélikus Gyűjteményi Kiadványok sorozat részeként. A *Lelki napló a munkatáborból* – Sztupkay Sándor pásztori szolgálata 1945–1947 című kötet egy foglyatáborba kalauzol. A második világháborúban szovjet fogságba került, súlyosan beteg tiszt evangélikus lelkésznek füllenti magát, így több mint két esztendőn keresztül lelkigondozója lesz fogolytársainak, miközben nemcsak prédikál, hanem úrvacsorát oszt, és temet is – mindezt előzetes tapasztalat vagy teológiai végzettség nélkül. Sztupkay Sándor tintaceruzával írt igehirdetése, imádságai, istentiszteleti rendtartása jelentős részben fennmaradtak. Többéves kitartó kutatómunkával mindezeket sajtó alá rendezte Korányi András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyháztörténeti Tanszékének egyetemi tanára, pestszentlőrinci lelkész. Együtt lapoztuk át a könyvet.

– Az utóbbi időben jelentős számban látnak napvilágot olyan kiadványok, amelyek az úgynevezett *oral history* – „szóbeli történelem”, múltbeli események elbeszélése szóban – módszerével készültek, személyes élettörténeteken keresztül felidézve egy-egy történelmi korszak szubjektív oldalát. Mennyiben más Sztupkay Sándor hagyatéka, mint az ilyen visszaemlékezések?

– Nagyon kevés olyan dokumentum létezik, amelyben a tapasztalatait átadó, megörökítő személy lelki szempontból, egyházi tartalommal megtöltve mesél. A *Lelki napló a munkatáborból* című kötetben azonban szinte csak ez érvényesül.

– Ki volt Sztupkay Sándor?

– Partiumi, apai ágon evangélikus, anyai ágon református családból származott. A család életében a trianoni békediktátum hozott változást, mivel a családfő nem volt hajlandó letenni a román állam által megkövetelt hűségesküt. Így 1922-ben Budapest felé vették az irányt, és a szomszédos Rákospalotán telepedtek le. Az elsőszülött fiú, Sándor a vasútnál tudott elhelyezkedni, ahol végül vasúti tisztifolyamot is végzett. Később gazdasági

ismeretekre is szert tett. A második világháború idején tartalékos hadnagy, Ungváron esett szovjet hadifogságba 1944 novemberében. Először a romániai Focsány [Focșani] mellett felállított tiszti gyűjtőtáborba vitték, majd innen több tiszttel együtt az Észtszág déli részén található Valga település foglyatáborába szállították. 1947. október 1-jéig volt itt. Később a civil életben gazdasági vonalon dolgozott. Két gyülekezetben volt felügyelő – tíz évig Rákospalotán, majd életének utolsó négy esztendejében Pestszentlőrincen.

– Még a romániai táborban voltak, amikor tízfuszosan, „a szenvedésnek a mélységében” Sztupkay az utazáskor kapott Bibliájába kapaszkodott. Saját bevallása szerint a 110. zsolttár 4. versénél a „holt betűk hangot kaptak”, és az Úr parancsolóan adta tudtára: „Megesküdt az Úr és meg nem másítja: Pap vagy te...” Ettől a ponttól vallotta magát evangélikus lelkésznek.

– Focsányban a szemük előtt halt meg az utolsó pap – katolikus volt –, azonban a lelki támaszt csaknem mindenki igényelte. Sándor, hogy hitelesebbnek tűnjön, törülközőből készített magának Mózes-táblát,

FOTÓ AZ EVANGÉLIKUS ÉLET ARCHIVUMÁBÓL

felcsatolta az egyenruhája gallérja alá, és mint evangélikus tábortól lelkész, kezében a Bibliával, elindult szolgálni a betegekhez. Később azt vallotta: egy idő után azt vette észre, hogy ő maga meggyógyult, így hivatalosan is engedélyezték neki a szolgálatot.

– Közel két évet töltött el az észtszági foglyatáborban. Mit lehet tudni az ottani körülményekről?

– Ez egy tiszti foglyatábor volt. Az ott lakóknak a tábortól körülbelül nyolc kilométerre egy hatalmas vasúti csomópontot kellett kiépíteniük a Baltikum és Oroszország között. ►

Ez reggeltől estig tartó kemény fizikai munkát jelentett. A könyvben egy táboralaprajz is látható. Ebből kiderül, hogy két barakkban laktak a foglyok: a nagyobbakban német tisztek, míg egy kisebb, különálló barakkban magyar, illetve kisebb számban jugoszláv, osztrák katonai vezetők. A körülmények igen mostohák voltak. Például rengeteget szenvedtek az ágyi poloskáktól. Tisztálkodási lehetőségük szinte alig volt, és állandóan éheztek.

- Katonai rangjuknál fogva kedvezőbb bánásmódban részesültek, mint ha közkatonák táborában lettek volna?

- A nemzetközi jog szerint így kellett volna lennie, de a valóság más volt. Úgy vitték el őket a fogságba, hogy nem vihettek dupla ruhát, tehát ugyanabban voltak éjjel-nappal, télen-nyáron. Nem kaptak kabátot vagy pufajkát sem, ezért a téli mínuszokat úgy próbálták átvészelnéni, hogy az éjszakai takarójukat átalakították, és azt használták napközben pulóverként vagy köpenyként. A nemzetközi előírások szerint az ellátásban is sok minden megillette volna őket – például

nagyobb élelmiszeradag járt volna nekik. A szovjet katonai vezetés egyszerű megoldást talált a problémára: az egyenlőség jegyében minden foglyot arra köteleztek, hogy tépjék le a rangjelzésüket. Ettől kezdve senki sem volt tiszt, nem jártak a pluszkedvezmények.

- Fizikailag mennyire bántották őket?

- Erről kevésbé van információ. Azt gondolom, hogy amennyire lehetett, ettől tartózkodott a táborvezetés. Inkább az állandó razzia volt jellemző, például a könyvekre nagyon vadásztak. Ilyen szempontból fantasztikus, hogy Sztupkay Sándornál megmaradhatott a Bibliája és az ígéhirdetés-gyűjteményei. Azonban mégis kellett, hogy legyen valamiféle lazaság, mert a német tiszti visszaemlékezésekből kiderül: volt olyan tiszt, aki az ott töltött szűk egy év alatt harminc-negyven könyvet is tudott csereberélni. Emellett időnként sporttornákat rendeztek, a német tisztek egymás között szabadegyetemet is tartottak. Sajnos arról nincs információ, hogy például a magyarok csatlakozhattak-e ezekhez az alkalmakhoz.

Sztupkay Sándor katonai egyenruhában

- A magyar foglyokról mit lehet tudni: kik voltak, az ország mely részeiről származtak?

- Nagyon kevés a konkrét ismeretünk ezzel kapcsolatban. A Hadifoglyok és Hozzátartozók Országos Szövetségének adatbázisában Valgáról alig esik szó. A legtöbb benyomásunk abból a nyilat-

Sztupkay Sándor szolgálati és használati tárgyai a fogságban

kozatból maradt fenn, amelyet 1947. március 15-én hetvenkilencen névvel, lakcímmel együtt írtak alá.

Ebben igazolják, hogy Sztupkay Sándor bajtársuk önként elvállalta a lelkipásztor nélkül maradt magyar hadifoglyok hitének ápolását és a lelkesi teendőik ellátását. Így vallanak a szolgálatáról: „Abban, hogy a magyar hadifoglyok a távollét megpróbáltatásai közepette Istenbe vetett hitüket és bizodalmaikat, lelki egyensúlyukat, a hazatérésbe vetett reményüket nem veszítették el, Sztupkay Sándor bajtársunk működésének igen nagy része van. Nemcsak az áhítatokon és istentiszteleteken végezte áldásos munkásságát, hanem egyénenként s kis csoportokkal folytatott bensős beszélgetései során is szüntelenül munkálta lelkünk üdvét.”

- Az önkéntes tábori lelkész tinta-ceruzával kis füzetecskébe írta le prédikációit, az imádságokat és énekeket, sőt még istentiszteleti rendet is találunk. Hogyan készült az igei szolgálatokra?

- Nagyon tudatosan. A Bibliáján és egy református énekeskönyvön kívül nála volt Prohászka Ottokár katolikus püspök *Elmélkedések* című gyűjteménye is. Sztupkay Sándor ez utóbbit többször is segítségül hívta, különösen is az ünnepi igehirdetéseknél. Lenyűgöző, hogy ezeket a katolikus teológiájú szövegeket, ha kellett, milyen jó érzéssel formálta át protestáns irányban. Mindezt olyan finoman tette, hogy a mondanivaló hangsúlya nem változott meg.

- Evangélikus lelkészi szemmel megnézve mi jellemzi a Sztupkay-prédikációkat, -imádságokat?

- Nagyon erős vigasztaló, pásztori vonásuk van. Soha nem elégedetlenkedik, és társait sem buzdítja soha zúgolódásra, nincs a beszédeinek politikai felhangja. Azt helyezi fogolytársai szívére, hogy ezt a próbatételt személyes bűnbánatra való hívásként éljék meg. Az ígére, az Istenbe vetett reménységbe, a bűnbánásra, megtérésre teszi a hangsúlyt. Nem az elvont teológia foglalkoztatja - valószínűleg mert soha nem tanult exegézist, azaz írásmagyarazatot -, hanem a táborban megélt dolgok. Például mit jelent az, hogy túlélni, reményben élni. A meg nem érdemelt gondviselés vonulata is erőteljesen megjelenik - valószínűleg kevesünknek jutna eszébe ez egy hadimunkatábor kellős közepén... A haza- és családszeretet is erősen jellemzi a beszédeit. Szívszorító, amikor arra hívja fel a fogolytársai figyelmét, hogy vannak még náluk

is nehezebb helyzetben lévők - például az otthoniak. Ezek olyan mély emberi tartalmak, amelyek kirajzolják azt az erőteret, amelyben éltek, és amelyet túl kellett élni valahogy. A könyvben olvashatunk egy Zoltán-napi köszöntőt, illetve egyik fogolytársának huszonötödik házassági évfordulóján elmondott imát is. Ezek is annyira emberiek, pásztoriak!

- Mennyire hű az eredetihez a kötet szövegközlése?

- Kifényesedett irkalapokról, tintaceruzával írt füzetekről van szó, amelyekben néhol sűrűbb a javítás, máshol könnyen olvasható, ritkás a szöveg. Kezdetektől fogva egyértelmű volt számomra, hogy valamenynyire meg kell őrizni az eredeti szövegek atmoszféráját. Amikor elkezdtem feltérképezni a tábori körülményeket, és tudomásomra jutottak például a razziák, azt próbáltam elképzelni, hogy a nappali fárasztó munka után mikor és hogyan volt lehetősége, ideje és energiája arra, hogy mindezeket lejegyzetelje. Elgondoltam, hogy bizonyára sokszor sötétben, az ágyán gubbasztva írhatta igehirdetéseit. Ez megerősítette az elhatározásomat, hogy nem szabad a szövegeket szépen átfésült, íróasztali szöveggé átirni. Úgy vélem, ez még autentikusabbá teszi ezt a rendkívüli forrást.

■ BODA ZSUZSA

Lelki napló a munkatáborból - Sztupkay Sándor pásztori szolgálata 1945-1947. Szerkesztette, sajtó alá rendezte: Korányi András. Evangélikus Országos Gyűjtemény - Pestszentlőrinci Evangélikus Egyházközség, Budapest, 2021. Ára 2700 forint. Kapható a Luther Kiadó könyvesboltjában és webáruházában is (bolt.lutherkiado.hu).

Sztupkay Sándor hadifogolytáborban elmondott imádsága. Uram! „Lásd meg hogy szorongattatom: belső részeim megháborodtak; elfordult bennem az én szívem, mert bizony pártot ütöttem. Künn a világban pusztít az önzés, a fegyver; benn minden olyan mint a halál. Hallották, hogy sohajtozom, de nincs vigasztalom. Azért most teljes szívűből kiáltok Hozzád: hallgass meg Uram és szabadíts meg engem. Te perelj peremben és ments meg, a Te beszéded szerint eleveníts meg engem.”

Atyám! A háborgó lélek kiáltásai ezek. Csendesítsd le lelkemet és tégy gyermekkedé engem. Hogy gyermekszemmel nézzek lelkembe és Beléd. Kérdezlek folyton és hiszek feleleteidben, melyeket magamban hallok. Ez a világ sokszor megzavar és eltávolít Tőled, mert csodálatos nehéz függöny a világ, mely Téged eltakar; bámulatos történés szálaiból van fonva, mely a figyelmet Tőled eltereli és önmagában megakasztja. Érzelmeinkkel is ellenkezik sokszor, mert törvénye a szükséges mechanikai láncolat és e nehéz lánc alatt nyögünk mindnyájan. De ha az erős élet érzékével magamba fordulok, ott szellemre, lélekre, ott Terád az én Istenemre találok. Csak így a háborgó hullámok, élet és halál között, sokszor a fájdalmak könnyeiben elmerülve, nagy mélységekben találkozom Veled. - Atyám! Oly nehéz ez az út sokszor. Ilyenkor azért ne engedd, hogy elszakadjak Tőled. Erős kézzel tarts magadnál.

Ébreszd fel szivemben a hálát Irántad, hogy meggyőződéssel valljam: „...Csak az Úrnak nagy kegyelme, hogy még nincsen végünk...”

Indíts töredelmes bűnbánatra és szabadíts meg vétkimtől. Atyám! „Tiszta szívet teremts bennem és az erős lelket újítsd meg énbennem...”

Tégy őszintén és igazán alázatossá „mert a bölcsesség kezdete az Úrnak félelme”. Add, hogy parancsolataidat mindig lelkesen és híven követve járhassek az igazak útján.

Kezeidbe teszem le sorsomat, jövőmet és szabadulásomat azzal, hogy legyen meg mindenben a Te akaratom!

Kegyelmedbe ajánlom sokat megpróbált szeretteimet. Vedd őket atyai pártfogásodba és a várakozásban tedd őket türelmessé és erőssé.

Végül megsegítő kegyelmedbe ajánljuk betegeinket, hazánkat, népünket és annak igazi vezetőit.

Ó hallgasd meg könyörgésünket a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

Hol a helyem?

Az evangéliumról képzőművészek szemével

Pompás kötet látott napvilágot karácsony előtt. A többéves tervező- és alkotófolyamat eredménye azonban nemcsak a katalógus, hanem maga a gyűjtemény is, amely több szempontból is különleges helyet foglal el a hazai magángyűjtemények sorában. A kétarasznyi magasságú, súlyos, fehérén ragyogó könyv pauszborítóján ennyi áll: Te mondad. Az evangéliumok egyes fordulópontjain Jézus szájából hangzik ez a mondat, Pilátus vagy Júdás fejére száll vissza a kimondottak felelőssége. Vajon hányszor, miért szól ezekkel a szavakkal nekünk, 21. századi tanítványoknak Jézus?

Az Evangélium 21 elnevezésű kortárs művészeti gyűjtemény létrehívói, Kovács-Szabó Tímea és Kovács Levente – közéleti, gazdasági, oktatói, tudományos és egyházi tevékenységükön kívül – ezzel is kifejezik az evangélium és a kultúra terjesztése melletti elkötelezettségüket. Számos előkészítő beszélgetés

után tizenkét művészt hívtak meg arra, hogy egy-egy történeti-teológiai egységben mutassák be Jézus életének, tetteinek és megváltó művének – a vizualitás eszközeivel megragadható – üzenetét. A kétezer éves szöveg nem elsősorban illusztrálandó irodalomként, hanem inspirációs forrásként hat. Az elkészült művek

pedig gondolatébresztők, tanulságosak, szembesítők – nem csak a keresztény szemlélők számára.

Az alapítók már a tervezés időszakában közös gondolkodásra invitálták Petrányi Zsolt művészettörténészt, számtalan kortárs művészeti projekt gazdáját, aki az új magángyűjtemény kurátora lett. A katalógus bevezetőjében Petrányi „a gyűjtemény értelmezését” adja. Mostanában gyakran hangoztatott vélemény, hogy a művészetnek nemcsak a kortárs társadalmi, környezeti, politikai kérdésekre kell különleges eszközeivel válaszokat keresnie vagy rámutatni emberi felelősségünk súlyára, hanem mind többek igénye a transzcendens kapcsolatok keresése, a szakralitás újrafelfedezése, a spiritualitás útjainak megtalálása. A 20. századi absztrakció például elég jó útnak és alapnak bizonyul ehhez a kortárs művészet számára is. Ha azonban valóban megszólító műveket szeretnénk teremteni, akkor a jól ismert vallási szimbólumok újrafogalmazása vagy a sok száz éves ikonográfia újratemtése nem járható út. Hol van az a keskeny mezsgye, amely elkerüli a tolokodás és a bennfentesség csapdáit, a kánaáni nyelv újraértelmezését, mégis megszólító, megerősítő, elgondolkodtató módon és napjaink kihívásainak megfelelő nyelven „integrálja Jézus életének aspektusait a jelenkor összetett és problémákkal teli életébe”?

A projektben felkért – jegyzett, ismert – képzőművészek gondolkodásban, hitvallásosságban, művészi látásmódban egészen különfélék. A gyűjtemény sem táblaképek sorozata, hanem önálló, egyéni műfajú művek, műcsoportok sora: a hímzett-festett zsákvászonról a fotóinstallációig, az egyedi grafikától a fényekben ragyogó fémtárgyig, a videótól a betonig, a kollázsig és a famunkáig. Minden egyes műben az alkotó személyes kötődését is megpróbálhatjuk tetten érni, ám sokkal fontosabb az a kérdés, hogy a műalkotás meghatározta lelki-szellemi térben hol van a szemlélő helye, mi az ő válasza, és hová vezet mindez.

Lovas Ilona: Lábmosás (installáció, négy fotó, asztal, szék). Az installáció az utolsó vacsora két jelenetét foglalja össze. A lábmosás jelenete fotókon látható: maga a művész, aki közeli családtagjának lábait mossa. Az utolsó vacsora asztala igeversékkel van tele – lelki táplálékot nyújtva annak, aki az egyetlen széken helyet foglalva maga nyúlhat az asztal közepén elhelyezett ostyáért.

Csontó Lajos: Tanítványok (installáció, tizenkét fotó, vetítés). A videók és a képsorozat a tanítványok elhívásáról szól. Legmeghatározóbb a pillanat, amikor Jézus és a kiválasztott tekintete találkozik. A csoportokról készült felvételeken kinagyításkor láthatóvá lett, hogy van, aki a kamerába néz. Ezeket a portrékat a művész fényes felületekre nyomtatta, hogy – tükörbe nézve – a néző is kiválasztottnak érezhesse magát.

A művészek felkérését teológusi munka előzte meg, az evangéliumok összevetése és tizenkét egységre – például tanítások, példázatok, gyógyítások, utolsó vacsora, szenvedéstörténet, feltámadás – bontása. A kurátor – ismerve munkásságukat, munkamódszereiket – a témákhoz kereste és kérte föl az alkotókat. Egyes művekben a bibliai esemény kitágul, és mai, világi üzenetet is hordozva „ahaélménnyel” ajándékozza meg a nézőt, míg mások szorosabban kapcsolódva a keresztény művészet hagyományaihoz is időtálló kortárs művekként állnak előttünk.

Cikkünk terjedelme sajnos nem engedí meg a művek elemzését és egyenkénti bemutatását, de álljon itt eme „új tizenkettő” névsora: Asztalos Zsolt, Bukta Imre, Csontó Lajos, Erhardt Miklós, Fátyol Viola, Fehér Márta, Gerber Pál, Imre Mariann, Lovas Ilona, Mátrai Erik, Richter Sára, Szelle Lellé.

A katalógus kiváló műtárgyfotót Sulyok Miklós készítette. Az egyes művek, tárgycsoportok bevezetőjeként két teológus, Székely János szombathelyi

megyés püspök és Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök teológiai, igemagyarázó, illetve irodalmi igényű, személyes gondolatait olvashatjuk. A szövegek kerülnek a műértelmezés buktatóit, ám remek, a művek kontextusát felépíteni segítő közeget hoznak létre.

Az alapító tulajdonosok elsődleges szándéka a misszió, Jézus Krisztus üzenetének mind több helyre, mind többek fülébe-lelkébe eljuttatása. A hit ugyan hallásból van, ahogy Pál apostolnál olvashatjuk, de meg lehetünk győződve arról, hogy napjainkban, a vizualitás korában bőven van jogosultsága annak, hogy a látás erősítse hallásunkat.

Asztalos Zsolt különféle méretű hajlított kőrslécek változatos összefogásával hozta létre *A tanítások formáló ereje* című installációját, amelyről így vall: „Soha nem leszünk készen, a tanítások által sem, ezért szerettem volna az installációban műhelyhangulatot létrehozni.” Mindnyájan puha agyagként vagy meghajlított deszkaként formálódunk a Teremtő kezében. Ebben az alázatban segítsen az

Evangélium 21 gyűjtemény, amely virtuálisan a honlapon (Evangelium21.hu), kiállítva pedig először ez év májusától a debreceni Modern és Kortárs Művészeti Központban (Modem) lesz látható. A gyűjtemény katalógusa tizenkétezer forintért vásárolható meg.

■ ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

Csillebérc és Pasarét evangélikus névadója

Döbrentei Gábor emlékezete

Kora nagyjainak – közöttük Kazinczy Ferencnek és Széchenyi Istvánnak – barátságát és támogatását élvezte a tehetséges és ambiciózus író, költő, a magyar nyelv és irodalom lelkes híve, a Magyar Tudós Társaság első titkára, az Erdélyi Múzeum című folyóirat megalapítója, Döbrentei Gábor. Százhetven évvel ezelőtt hunyt el a nagyszöllősi templomépítő evangélikus lelkész fia.

Veszprém megyében, a nagyszöllősi – ma Somlószőlős – parókian látta meg a napvilágot Döbrentei Lajos és Erhardt Zsuzsanna Gábor nevű fia 1785 decemberében. Életrajzírói általában 1-jére teszik születése napját, bár ő maga egy Kazinczyhoz intézett levelében december 5-ét említi.

„Döbrentei atyját végtelenül szerettem, és tőle szigorú, de jóakarátu nevelésben részesült. A szülői házat a puritán protestáns szellem jellemezte, ennek a levegője formálta mélyen magyarrá a fiatal Döbrenteit” – olvashatjuk Jancsó Elemér *Döbrentei Gábor élete és munkássága* című monográfiájában.

Az iskoláskorúvá vált kislíút édesapja a pápai református kollégiumba, majd a soproni evangélikus líceumba íratta be. Diákként először könyvtárosa, majd titkoka – titkára – lett az utóbbi intézmény híres önképzőkörének, a későbbi evangélikus püspök, író Kis János és tanuló társai által 1790-ben alapított Magyar Társaságnak. Itt volt módja az első költői szárnyprobálgatásokra is.

Miután Döbrentei első írásai nyomtatásban megjelentek a társaság kiadványában, a fiatal ember 1804. november 30-án levelet írt Kazinczy Ferencnek. Sorait bátorítanul kezdte, félt, hogy lépését a korabeli irodalmi élet vitathatatlan tekintélye szerénytelenségnek fogja tartani. A Magyar Társaság tagjainak írásából válogatott kötetet mellékelte leveléhez, és azt kérte Kazinczytól, hogy mondjon ítéletet róla. Meleg hangú válaszában a széphalmi mester „Szeretetre méltó Társának” nevezte őt, és néhány kritikai észrevétel mellett folytatásra buzdította.

Döbrentei Gábor

KÜLFÖLDI HATÁSOK

A soproni évek alatt nyert Döbrentei először betekintést Európa nagy szellemi áramlataiba. Hogy személyesen is megtapasztalhassa a nyugati életet, 1806 áprilisában Bécsen és Csehországon keresztül Wittenbergbe, majd Lipcsébe ment. Egyetemi tanulmányai során nemcsak nyelveket – németet, franciát, angolt és olaszt – tanult, hanem többek között esztétikát, világtörténelmet, jogi ismereteket és teológiát is. Fordítással is megpróbálkozott. Azonban bármennyire jól érezte is magát, hazavágyott. Kazinczytól kérte, hogy szerezzen számára nevelői állást. Így lett a külföldről

hazatérő fiatal író gróf Gyulay Ferencné négy gyermekének nevelője.

A családnál eltöltött tizenhét esztendő döntő befolyással bírt Döbrentei életére, mivel a Gyulay család révén Erdély legtöbb főúri családjával megismerkedett, barátokat, pártfogókat szerzett tervei végrehajtásához. Tekintélyes tudósok, illetve mecénások segítségével 1814-ben Kolozsvárott megindította és négy éven át szerkesztette az *Erdélyi Múzeumot* (ezzel az írásmóddal szerepelt a cím az első oldalon). A 19. században ez volt az első magyar nyelvű folyóirat; szépirodalmat, kritikákat és tudományos dolgozatokat is közölt. Első füzetében pályázat jelent meg „egy eredeti jó szomorújátéknak írására” – a pályázók egyike Katona József volt *Bánk bán* című drámájának első változatával.

KÖZÖS ÜGYEK SZÉCHENYIVEL

Döbrentei 1817-től jogi tanulmányokat folytatott, ugyanabban az évben Hunyad megye táblabírája lett. 1820-ban elhagyta Erdélyt, Pestre költözött. Gróf Széchenyi Istvánnal az 1825. évi országgyűlésen, „az Akadémia-alapítás nagy lángolása idején ismerkedett meg, de együtt dolgozik vele a Lóverseny Egyletben és a Nemzeti Kaszinóban is” – írja Jancsó Elemér a *Döbrentei Gábor és gr. Széchenyi István* című tanulmányában. Később így folytatja: „Érdekesen írja le Döbrentei 1829. június 29-i vacsoráját Széchenyivel. A kaszinó ebédlőjében a gubernátor [*kormányzó - a szerk.*], gr. Széchenyi és ő ebédeltek együtt. Utána az Akadémiáról és a megvalósítandó nagy tervekről beszélve annyira fellelkesedtek, hogy mindhárman egymásnak kezét adva megfogadták, hogy közös erővel fognak a lelküket betöltő nagy eszmékért dolgozni. Megfogadták, hogy arra fognak törekedni, hogy az Akadémián kívül a Dunán kőhid álljon, és Pesten magyar színház és

országához épüljön. Széchenyi ezután állandóan értesíti Döbrenteit terveiről, legbizalmasabb elgondolásaiba is beavatja.” Sajnos „a legnagyobb magyarhoz” fűződő barátsága sem volt élethosszig tartó, ahogyan Kazinczy Ferencsel is néhány év elteltével megszakadt a baráti viszony.

1831-től 1836-ig Döbrentei Gábor volt a Magyar Tudományos Akadémia – akkori nevén Magyar Tudós Társaság – első titoknok (titkára), szerkesztette a társaság évkönyveit. 1833–1834-ben Fáy Andrással ő vezette a budai színtársulatot. Döbrentei köztisztviselői pályája is magasra ívelt: 1841-ben kerületi főhadbiztos, 1844-ben pedig királyi tanácsos lett.

Irodalmi és kulturális tevékenysége felbecsülhetetlen értékű. Részt vett az első betűrendes magyar enciklopédia, a *Közhasznú esméretek tára* elkészítésében, magyar nyelvemlékeket gyűjtött és rendezett sajtó alá. Írt gyermekeknek szóló abécés- és olvasókönyvet, Shakespeare-

és Molière-drámákat fordított. Része volt a budai hegyvidék német neveinek magyarosításában – neki köszönhetjük például a *Csillebérc*, *Pasarét*, *Hunyad-orum*, *Vérhalom* elnevezést –, és nyelvújítóként ő alkotta meg a *dallam*, *illem*, *művelődés*, *színigazgató*, *történelem* szót is. Róla nevezték el az egyik becses magyar nyelvemléket, az 1508-ban keletkezett *Döbrentei-kódexet*, amelyet a gyulafehérvári Batthyány-könyvtár őriz.

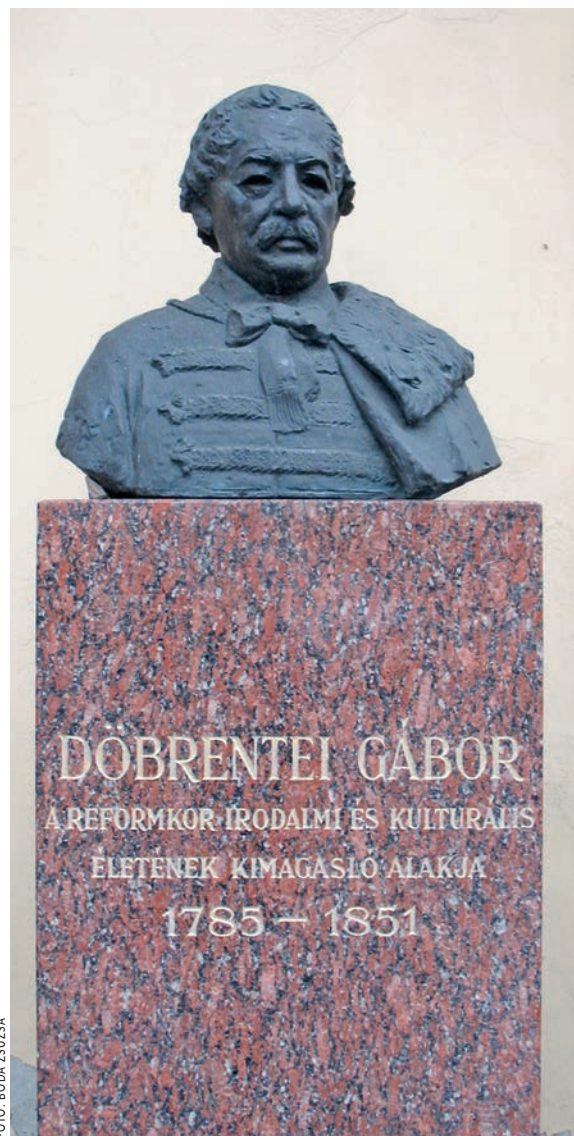
Munkásságát Jancsó Elemér a tanulmányában így foglalja össze: „Döbrentei Gábor sokirányú munkásságából kétségkívül műveltségszervezői tevékenysége volt a legértékesebb és az utókor számára legmaradandóbb értékű. Döbrentei vezetésre, irányításra termett egyéniség volt. Határozott fellépése, nagy műveltsége, a magyar és európai irodalomban való jártassága, nyelvtudása és enciklopédikus ismeretei tették őt elhivatottá egy olyan szerep vállalására, amelyre nála alkalmasabbat 1810 és 1830 között írónk közül alig lehetett volna találni.”

EZÜSTSERLEG AZ EKLÉZSIÁNAK

Irodalmi érdemei elismerésül gróf Brunszvikné Majthényi Anna egy ezüstserleget ajándékozott 1845-ben Döbrenteinek, ezt a rávéselt felirat bizonyítja. A nemes tárgyat tulajdonosa később büszkén mutatta meg többek között Székács Józsefnek, a pesti magyar evangélikus gyülekezet lelkészének – későbbi püspöknek –, aki megjegyezte, hogy kiváló úrvacsorai kehely válna belőle. Abban az időben ugyanis nem volt elegendő úrvacsorai készlet a pesti ekléziában.

Bár Döbrentei nem reagált a célzásra, 1849. január 1-jén mégis azzal kereste meg Székácsot, hogy „az általa oly hön szeretett magyar egyház oltárára teszi a kedves kezektől nyert serleget”. Kérése csak annyi volt, hogy az ajándék az eredeti állapotában maradjon meg. Az ajándékozás tényét a serlegre vésték, a kehely eredeti formáját pedig egy ideig meg is tartották. 1855-ben a gyülekezet tagjai azonban kénytelenek voltak kissé átalakítani, mivel a kehely alakja nem volt a legmegfelelőbb az úrvacsorai bor kiszolgáltatására. Az átalakítás eseményét szintén egy felirat őrzi a kelyhen.

Evangélikusként Döbrentei az egykori soproni alma materéhez, illetve a pesti evangélikus gimnáziumhoz is szorosan kötődött, alapítványokat tett ezek javá-

Döbrentei Gábor budai mellszobra, amely a somlószlósi evangélikus gyülekezeti ház előtt álló alkotás mása

ra. A kamatokból tanévenként egy-egy arany a legjobb magyar művet író diáknak járt, míg egy-egy aranyat a díjazott diákok magyartanárai kaptak.

Az 1847. július 9-én Budán jegyzett végrendeletében meghagyta: „tetemei feletti beszéd tartó” lelkésze Székács József vagy általában a pesti evangélikus magyar pap legyen, mert – ahogy írja – „első valék, ki a Pesti ev. gyülekezet magyar tiszteletese fizetéséhez alapítványkát adtam, s így oda tartozom, de a Budai Ev. Pap ezzel sértve ne legyen, ő magyar imádságot mondjon s az ő tisztelet díjja hasonlóan illőn adassék által”. Döbrentei királyi tanácsos 1851. március 28-án hunyta le szemét, végső nyughelye a főváros Fiumei úti sírkertjében van.

■ B. Zs.

A Döbrentei Gábor által ajándékozott úrvacsorai kehely

FOTÓ: EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Vanuatu keresztényeinek üzenete

FOTÓ: WIKIPÉDIA

Ebben a házban tartja gyűléseit a Főnökök Nemzeti Tanácsa – Port Vila, Vanuatu fővárosa

Hosszú évek óta megrendezik március első péntekén a világimanapot, az idén azonban nagy valószínűséggel a legtöbb helyen elmarad – legalábbis abban a formában, ahogyan megszoktuk. Furcsa lesz, mert éppen egy éve ilyenkor gyűltünk össze legutóbb zárt térben nagyobb létszámban maszk nélkül. Több településről jöttek össze az énekelni szerető gyerekek, fiatalok, idősebbek, és az imádságon meg az éneklésen kívül virtuális utazást is tettünk ilyenkor. Távoli országok kultúráját, hétköznapi életét és zenéjét kóstoltgattuk. Szlovénia és Zimbabwe után idén Vanuatu keresztény közössége mesélt volna magáról és hitéről.

Ha a személyes találkozásra nincs is mód, arra gondoltam, elviszlek benneteket egy képzeletbeli utazásra erre a távoli, egzotikus vidékre, hogy lássátok, milyen ott az élet és az istentisztelet.

Tudjátok, merre van ez az ország? Nekem bizony meg kellett néznom a térképen, sőt keresgélnem kellett. A földgömb déli részén, a Csendes-óceánon, Ausztráliától kicsit keletre (jobbra) talál-

játok ezt a szigetcsoportot, hivatalos nevén a Vanuatu Köztársaságot. Tizenkét nagyobb és több mint hatvan kisebb szigetből áll, a fővárosa Port Vila. Régebben minden szigetnek megvolt a saját nyelve, törzsfőnöke, mára valamennyire egységes államként működnek.

Vanuatu éghajlata trópusi, azaz két évszak: az esős és a száraz követik egymást. Az éves csapadék mennyisége eléri a 2360 millimétert. (Ez Magyarországon 500–750 milliméter.) A szigeteken az évi középhőmérséklet 24 Celsius-fok; nálunk 10-11 fok, mivel nekünk telünk is van.

Friss, 2020-as adatok szerint az országban körülbelül 311 ezren élnek; ez közelítőleg annyi, mint Debrecen és Kecskemét lakóinak a száma együtt. A vanuatuiaiak több mint egyharmada tizenéves aluli gyerek. Az emberek ott általában rövidebb ideig élnek, mint nálunk: körülbelül hetvenéves korukig; Magyarországon mostanában átlagosan hetvenhat évig.

Az államnak három hivatalos nyelve van: a bislama, az angol és a francia, de több mint száz helyi nyelvet is beszélnek a szigeteken. Az iskolákban az oktatás francia vagy angol nyelven zajlik, de iskolába járni nem kötelező – ezért

getből áll, a fővárosa Port Vila. Régebben minden szigetnek megvolt a saját nyelve, törzsfőnöke, mára valamennyire egységes államként működnek.

aztán a hatvanöt évesnél idősebbeknek majdnem a fele nem tud írni-olvasni, de a tizenöt és huszonnégy év közötti fiatalok között is több ezren vannak az írástudatlanok.

A lányoknak jóval kisebb az esélyük a tanulásra, mint a fiúknak, mert egy család többnyire legfeljebb egy gyermeket képes taníttatni. Oktatás nélkül pedig nem nagyon találunk a fiatalok olyan munkát, amelyből meg tudnának élni. Ha elválnak a szülők, az előző házasságból maradt gyerekek sorsa különösen nehéz. Sokaknak nem biztosít lakhatást és ételmet sem az „új” család.

Ha tehetik, a vanuatuai gyerekek is fociznak és röplabdáznak. Szívesen úsznak és ugrálnak a vízbe. Erről a vidékről származik a *bungee jumping* (gumikötéles ugrás) őse, a *land diving*. Eredetileg az ugrás nem látványosság volt, hanem a jamgyökér ültetéséhez kapcsolódó fontos szertartás. Ehhez tíz-tizenöt méter magas, enyhén előredőlő tornyokat emelnek, ezekről ugranak le a férfiak, néha többtucatnyian is egy nap. A köteleket gumi helyett eredetileg szőlőindákából sodorták. Ezeknek a rugalmassága és hosszúsága igen fontos, hiszen a zuhanás végén az ugró hajának meg kell érintenie – és így „megtermékenyíteni”, termésre ösztönözni – a földet. A szertartást zene, tánc, különféle áldozatok és rituálék kísérik. A turisták pedig természetesen örömmel kipróbálják az ugrást – ha jól be vannak biztosítva.

Vanuatu egyébként nagyon szép vidék. A fotókon igazán képeslapra illő tájat látunk: pálmákkal és fehér homokkal szegélyezett tengerpartot, a kéklő, végtelen víz mellett színes virágok és tarka madarak sokaságát. A lakosság öltözködése is vidám, színes és örömet sugárzó. Egy felmérés szerint is boldog ország Vanuatu: a Föld legboldogabb országainak listáján („boldog bolygó index”) néhány éve a negyedik helyre került; Magyarország a hatvankilencedik lett.

Pedig az ott lakók helyzete egyáltalán nem ennyire idilli. Mindössze 1980-ban nyerte el a függetlenségét az ország, előtte gyarmatként – nélkülük – döntöttek a sorsuk felől. Gyakoriak itt a földrengések, a ciklonok és a vulkánkitörések; olykor szökőár söpör végig a szigeteken, nagy rombolást hagyva maga után. Körülbelül öt éve a Pam ciklon, egy különösen erős – óránként kétszáznyol-

BÓDI KATALIN RAJZA

Ha a kirakó darabjait a helyükre illeszted, megkapod az idei világimnap jelmondatát

van kilométeres sebességű – szélvihar döntötte romba a szigetország több részét is. A fővárosban, Port Vilában is romok, leszakadt vezetékek, derékba tört fák között keresgéltek hozzátartozóikat a helyiek. Ilyen szeszélyes időjárás mellett talán értjük is, miért olvashatjuk az állam címerén ezt a feliratot: „Istennel együtt létezzünk”.

Az emberek nagyobb része a mezőgazdaságból él, ezenkívül a turizmusból jutnak bevételekhez. A helyi körülmények között szantálfát (ennek az olaját talán ti is ismeritek) és gumós növényeket (jamgyökert, maniókát, földimogyorót) termelnek. Kézműves termékeik is vannak: kosarat fonnak, gyöngyöt fűznek és szőnek, kagylónyakláncokat készítenek.

Sokféle gyümölcs és zöldség megterem itt: banán, fokhagyma, fejes káposzta, ananász, görögdinnye, sárgarépa, retek, padlizsán, paprika, uborka mellett sokszor kerül hal is az asztalukra. A „kenyér” alapanyaga viszont nem a búza, mint nálunk, hanem szárított

kókuszhusőrlemény, úgynevezett *kopra*. Kakaóbabot, vaníliát, cukornádat kivételre is termelnek.

Vanuatu lakosságának nagy többsége keresztény. Az istentiszteletek egészen különlegesen zajlanak a házaikhoz hasonló, levelekből, fából épült nádfedeles templomaikban. Az alkalom kezdetén valaki megfűjja a kagylókürtöt vagy a sófárt, esetleg megüt egy gongot vagy dobot. Ezután táncolva és énekelve vonulnak be együtt az istentiszteletre, színes ruhákat és a nyakukban *salusalut*, azaz virágfüzényakláncot viselve. Ritmosos, dallamos zenéjük magával ragadó. Hálaadó lelkületüket nekünk is jó lenne ellesni.

Különleges közünk is van a szigetcsoporthoz: a Wycliffe Bibliafordítók Egyesületének munkatársaként náluk – Tanna szigetén – él és szolgál egy magyar misszionárius házaspár, Greizer Miklós és Göllner Zsófia. Adományainkkal az ő munkájukat és közösségüket támogatjuk idén. ■

TEMLOMFELÚJÍTÁS KOLOZSVÁROTT

Új szakaszába érkezett a kolozsvári evangélikus templom felújítása, amelyet a Kvadrum Axis cég végez a templomreno-

válási projekt vezetőjének, Fehér Attila esperes-főtanácsosnak a felügyeletével. A kültéri munkálatok tavaly december-

ben lezárultak, idén pedig elkezdődött a templom belső felújítása. Megerősítették a boltívet, szakszerűen kijavították a repedéseket, a jelenlegi szakaszban a festési-mázolási munkálatok folynak. Az elmúlt hónapban elkezdődött az oltárképnek – amely Johann Gentiluomo bécsi akadémiai festő alkotása az 1820-as évekből – a restaurálása is. Ezzel párhuzamosan zajlik a csillár felújítása, újradrótózása. Február első napján kezdték az 1913-ban átadott, a Walker-cég által épített hárommanuális hangversenyorgona felújítását is; első lépésként a szelládákat és a sípokat takarítják. Több mint száz év után végre megépítik és beszerelik a harmadik manuál szelládáját is az orgonába.

Forrás: *Evangelikus.ro*

BORNEMISZA PÉTER-DÍJ ÉS ÍRÓNÁD DÍJ A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ SZOLGÁLATÁRA TETT ÚJSÁGÍRÓ- VAGY MÉDIATEVÉKENYSÉGÉRT

A Magyarországi Evangélikus Egyház a sajtóbizottság gondozásában évente egy alkalommal Bornemisza Péter-díjjal, illetve Írónád díjjal kívánja jutalmazni azokat az újságíró- vagy médiatevékenységet folytató magánszemélyeket, akik olyan világi vagy egyházi médiában megjelent írásművel, televíziós vagy rádiós anyaggal, internetes felületen megjelenő médiaszöveggel léptek a nyilvánosság elé, amely a megjelenésével az adott évben az evangélikus egyház pozitív megítélését segítette elő.

A DÍJ ELNYERÉSÉNEK FOLYAMATA

Ki jelölhet? A díjra Magyarországon, illetve a határon túl élő magyar magánszemélyek tehetnek jelölést. A díjak elnyerésére saját alkotás benyújtásával is van lehetőség pályázni.

A jelölés folyamata. A jelölés a jelölni kívánt alkotás beküldésével és a jelölőlap, illetve nyilatkozat kitöltésével történik minden év február 1-je és március 15-e között. A jelölést kizárólag digitális formában, az *Evangelikus.hu* oldalon elhelyezett médiadíj-felületen lehet beküldeni. Az érvényes jelölésről a jelölők/pályázók visszajelzést kapnak.

A jelöltek köre. A díj nem az életművet, hanem az alkotást és annak szellemi értékét kívánja elismerni. Ezért nem kell, hogy a díjra felterjesztett alkotó hivatásos újságíró legyen. A Bornemisza Péter-díjra jelöltnek nem kell evangélikus felekezeti kötődésűnek lennie, az alkotás megjelenhet bármely világi médiában vagy a közösségi média nyilvános felületein, műfaji megkötés nélkül. A jelöltek korára és végzettségére vonatkozó megkötés nincs.

Az Írónád díjra olyan, evangélikus médiában megjelenő alkotás jelölhető, amely megfelel a fenti feltételeknek. A díjazott alkotók a díj elnyerésétől számított öt éven belül nem kaphatnak még egyszer díjat.

A DÍJ KIOSZTÁSÁNAK FELTÉTELEI

A pályamunkákat rangos szakmai bizottság bírálja el. A január-februári bírálási időszakban az előző évben született alkotásokat értékelik. Kategóriánként évente öt alkotást juttatnak a döntőbe, amely alkotások az erre létrehozott online felületen a díj kiosztásáig újraolvashatók, láthatók lesznek. A döntős alkotások szerzőit értesítik.

AZ ELNYERHETŐ DÍJAK

Minden döntős elismerő oklevélben részesül. A Bornemisza Péter-díjas és az Írónád díjas alkotás szerzője is oklevelet, emléklapet és pénzdíjat – fejenként százötven-százötvenezer forintot – kap.

További információk olvashatók az *Evangelikus.hu/bornemisza-peter-dij-es-ironad-dij* oldalon.

Régi hagyomány új közegben

A főváros tőszomszédságában található csömöri evangélikus gyülekezetben a vírushelyzet ellenére hetvenegyedser is megtartották a hagyományos farsangi imahetet. Ez alkalommal azonban nem a süteményekkel terített asztalok mellett figyeltek a résztvevők az igei üzenetre, hanem ki-ki az otthoni számítógépe mellől. A farsang utolsó és a böjt első napjainak estéin Kende K. Péter helyi lelkész szervezésében és technikai segítségével ugyanis az online térben lehettek együtt a gyülekezet tagjai a vendég szolgálókkal.

Szabóné Mátrai Marianna

A sort február 14-én Hajdich-Szmola Patrik pécsi lelkész kezdte, aki hatodéves gyakorlatát hat évvel ezelőtt Csömörön töltötte. A következő estén Joób Máté, a lelkészakadémia vezetője, illetve

Sefcsik Zoltán szekszárdi lelkész osztotta meg igei gondolatait a nézőkkel. Szerdán Lackner Pál korábbi protestáns tábori püspök segítségével a tábori lelkészség történetét ismerhették meg a gyülekezet tagjai a kezdetektől fogva napjainkig.

Másnap folytatódott a múltidézés. Idősebb Kende György evangélikus lelkész élettörténete elevenedett meg a Zákus Médiacentrum 1989-ben készült archív felvételén. Pénteken Pángyánszky Ágnes, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) Gyakorlati Intézetének vezetője volt a meghívott vendég, míg a farsangi imahét utolsó estéjén Szabó Lajos, az EHE nyugalmazott rektora szolgált lelki útravalóval. A záróalkalmon, böjt első vasárnapjának istentiszteletén Szabóné Mátrai Marianna nyugalmazott lelkész, az EHE Gyakorlati Intézetének korábbi vezetője hirdetett igét a csömöri templomban.

Az alkalmak visszanezhetőek a gyülekezet Facebook-oldalán és YouTube-csatornáján.

■ - Bzs -

Joób Máté

Hajdich-Szmola Patrik

ÖTVENHÉT KÉRDÉS ÉS VÁLASZ AZ ÚRVACSORÁRÓL

A Luther Kiadó és az Evangélikus Országos Gyűjtemény együttműködésében készült el tavaly év végén Zvonarics Mihály egykori dunántúli evangélikus püspök *Az Úr vacsorája üdvösséges tudományának útába való rövid bemutatás* című könyvének hasonló kiadása. Szerzője feltételezhetőleg négyszázötven évvel ezelőtt, 1570 körül született; a Dunántúli Evangélikus Egyházkerületnek 1620–1625 között volt püspöke. Művét, amely az úrvacsora szentségével kapcsolatos felekezeti viták idején íródott, csak halála után, 1643-ban nyomtatták ki Csepregen.

A Luther Kiadó február közepén online beszélgetés keretében is bemutatja a közel négy évszázados irat modern

– alapos bevezető tanulmánnyal kísért – kiadását. Zvonarics Mihály egyházvezetői működéséről, könyve születésének körülményeiről, tartalmáról és az új kiadás kihívásairól Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész kérdezte H. Hu-

bert Gabriellát, az Evangélikus Országos Gyűjtemény vezetőjét, a kötet szerkesztőjét, valamint Szemerei Jánost, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökét, Zvonarics püspök egyik egyenes ági leszármazottját. ■ ADÁMI MÁRIA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Balog Zoltánt és Molnár Jánost választotta lelkészi, illetve világi elnökének a református zsinat

A Magyarországi Református Egyház presbitériumai az elmúlt hónapokban megválasztották az egyházmegyék és egyházkerületek vezetőit – eszpereseket és egyházmegyei gondnokokat, illetve püspököket és egyházkerületi főgondnokokat –, valamint az egyházmegyei zsinati képviselőit. A hatévente esedékes tisztújítási folyamat részeként megalakultak a megújult vezetésű egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések, február 17-én pedig új összetételében ülésezett testvéregyházunk legfőbb törvényhozó testülete is.

FOTÓ: BAZÁNTI IVOLA

A tizenötödik zsinati ciklus alakuló ülését Budapesten, de a szokásoktól eltérően nem az Abonyi utcai székházban, hanem a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán – a Károlyi–Csekonics-palotában – tartották meg, ahol Balog Zoltánt, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspökét (képünkön balról a második), választották a testület lelkészi elnökévé, a világi elnök pedig Molnár János, a Tiszántúli Református Egyházkerület főgondnoka lett (Balog Zoltán mellett).

Az új zsinati ciklust Kató Béla erdélyi püspök áhítata nyitotta meg: a határon túli lelkészi vezető a 133. zsolttár alapján hangsúlyozta a testvéri szeretet és az egység fontosságát.

A testület határozatképességének megállapítása után először a zsinat elnökségét és jegyzőit választották meg. A Magyarországi Református Egyház választójogi törvénye értelmében a zsinat lelkészi elnökét a négy egyházkerület püspökei, világi elnökét pedig a négy főgondnok közül választják. Az elnöki jelölést Balog Zoltán dunamelléki püspök és Fekete Károly tiszántúli püspök, valamint Molnár János tiszántúli főgondnok és Nemes Pál dunántúli főgondnok fogad-

ta el. A szavazás előtt mind a négy jelölt rövid köszöntővel fordult a testület felé.

„Mindenki odaadja valamiért az életét. Mi arra adtuk, hogy magyar református keresztény módon Krisztus igéjét szolgáljuk” – fogalmazott jelölti bemutatkozásában Balog Zoltán, aki szerint ehhez a szolgálathoz két dolog kell a hiten túl: bátorság és alázat.

Fekete Károly a zsinati munka spirituális légkörének erősítését, a lelkipásztori szolgálat tehermentesítését és a missziói gondolkodásmód érvényesítését is a következő hat év kiemelt feladatának tartja. „Azt a meggyőződést kell tükröznie zsinati munkánknak, hogy a testületi vezetés nem téveszti szem elől a láthatatlan egyházat sem” – fogalmazott a Tiszántúli Református Egyházkerületben újabb hat évre püspöknek választott lelkészi vezető.

„Az egyetemes papság elvét valljuk, ezért világi egyháztagokként is példával kell elől járnunk” – emlékeztetett Nemes Pál.

„Felelősek vagyunk egymásért, gyülekezeteinkért és a határainkon túl élő református testvéreinkért” – foglalta össze üzenetét Molnár János, akit a zsinati tagok hatvannégy-harminchárom arányban választották meg a testület világi elnökévé. (A grémium ugyanezzel az arányszámmal

választotta a zsinat lelkészi elnökévé Balog Zoltánt.)

A lelkészi alelnöki tisztségre csupán Pásztor Dániel tiszáninneni püspök vállalta a jelölést, kilencvenhárom szavazattal meg is választották. Alelnöktársa, szintén egyedüli jelöltként, Nemes Pál lett, kilencvenhat szavazattal. Az eredményhirdetés után a zsinati tagok a 134. zsolttár harmadik versével kértek áldást az elnökség szolgálatára.

„Nem az emberi aktivitásnak kell az első helyen állnia, mert akkor méltatlanok leszünk arra, hogy Isten dicsőségét szolgáljuk” – ezt már székfoglaló beszédében hangsúlyozta Balog Zoltán, hozzátéve: „Nem az aktivitás, hanem az engedés az elsődleges feladatunk. Az evangélium nélkülünk is terjed, ne legyünk ennek akadályai. A legjobb állapotba kell hoznunk ezért a lelkéseinket, a presbitereinket és a gyülekezeteinket.”

Miután – a jegyzők megválasztását követően – az új elnökség átvette a tanácskozás vezetését, az egyházkerületek javaslata alapján megválasztották a zsinati tanács tagjait. Ez a harmincfős testület két zsinati ülés között a nem kizárólagosan zsinati hatáskörbe tartozó ügyekben hoz döntéseket, illetve határoz a Magyarországi Református Egyház és a zsinati fenntartású intézmények költségvetésének elfogadásáról is. A zsinati tanácsnak hivatalból tagja mind a négy egyházkerület püspöke és főgondnoka, valamint a zsinati tanácsos és jogtanácsos. Utóbbi két tisztségről a következő ülésen szavaznak majd, miként a zsinati szakbizottságok és a zsinati bíróság összetételéről is.

A szolgálatát január 1-jével megkezdő két új püspök – Balog Zoltán és Pásztor Dániel – ünnepélyes beiktatását a koronavírus-járvány miatt el kellett halasztani. Dunamelléken húsvéthétfőn, Tiszáninnenen pedig április 18-án készülnek bepótolni a püspökszentelő istentiszteletet.

■ FEKE GYÖRGY

Forrás: *Reformatus.hu*

Ahol a polgármester rendszeresen találkozik egyházvezetőkkel

A görögkatolikus Miskolci Egyházmegye Püspöki Hivatalában került sor február 18-án az idei esztendő első egyházvezetői-polgármesteri találkozására a borsodi megyeszékhelyen. A korábban negyedévente megtartott baráti jellegű beszélgetéseken az egyházak és a város vezetői aktuális kérdésekről – nehézségekről és örömeikről – tájékoztatják egymást. A mostani alkalom több szempontból is különleges volt.

A legutóbbi önkormányzati választáson Kriza Ákos miskolci polgármestert Veres Pál váltotta a poszton. A korábbi városvezető kiemelten fontosnak tartotta az egyházakkal való kapcsolattartást, hiszen az elmúlt évtizedben történt nagyszámú beruházás és felújítás között nem csekély számban voltak közös konzorciumi partnerségben végzett és elvégzett feladatok. Ennek a „tradíciónak” a folytatása mellett döntött Veres Pál, aki tavaly nyáron szervezte meg az első – kibővített – találkozót. Az önkormányzati választáson független jelöltként az ellenzéki pártok támogatásával győzelmet aratott volt gimnáziumigazgató – a római katolikus, a görögkatolikus, a református és az evangélikus felekezet elöljárói mellett – a városban élő zsidóság vezetőit is meghívta.

Miskolc új első embere az elődjéhez hasonlóan látja az egyházak társadalmi súlyát és meghatározó jelentőségét. Ahogyan Ternyák Csaba, a római katolikus Egri Főegyházmegye érseke kiemel-

te, e mostani közös egyeztetésnek külön súlyt adott, hogy az észak-magyarországi térségben az évtizedek óta örömmel megélt ökumenikus imahét idén – a pandémia miatt – pünkösöd környékére halasztódott, így a hasonló közigazgatási területeken kialakított egyházkerületek püspökei sem tudtak találkozni eddig egymással.

A résztvevők e mostani találkozón köszönthették körükben először Pásztor Dánielt, a Tiszáninneni Református Egyházkerület új püspökét, aki az e tisztségben három cikluson át szolgáló Csomós Józsefet váltotta ez év elején.

A szívélyes és valóban baráti hangulatú alkalom házigazdája Orosz Atanáz görögkatolikus püspök volt. (Mivel betegsége miatt Fabiny Tamás püspök nem vállalkozhatott a találkozóra, az „evangélikus színeket” az együttléten e sorok írója képviselte. A megbeszélésen ezúttal is jelen voltak miskolci zsidó testvérek: Markovics Zsolt rabbi a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövet-

ségének és Fuchs Jehosua az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközségnek a képviselőjében.)

A beszélgetés „természetesen” a járványhelyzetről való tájékozódással kezdődött. Az egyházi megoldások olykor különböznek, de a cél azonos: a közösségek átmentése a vírus utáni időszakra. Futó építési projektekről is hangzottak el tájékoztatások. Elindult a diósgyőri vár felújításának második üteme, és már befejeződött a diósgyőri II. János Pál pápa tér hosszú évek óta várt kialakítása – felszentelésének időpontja azonban még „Covid-függő”.

Új helyszínen valósulhat meg a gyatékkel élők nappali ellátására irányuló evangélikus projekt, a reformátusok országos óvodaprogramjának részeként pedig jól haladnak a miskolcinak a megvalósulása. Ennek „hozadékaként” – többek között – az egykori evangélikus iskolaépület is megújul a Kishunyad utcában. Így az evangélikus gyülekezet által tavalyelőtt értékesített ingatlanban szeptembertől kétfelosztott református óvoda nyílna a belvárosban.

Az egyházvezetők és a miskolci polgármester találkozása – közös hitünk megéléséeként – imádsággal ért véget.

■ BUDAY BARNABÁS
evangélikus esperes

FOTÓ: KOSZTICSÁK SZILÁRD / MITI / MTVA

Borsod-Abaúj-Zemplén megye székhelyének korábbi polgármestere, a tisztségre – betegsége miatt – 2019-ben jelölést már nem vállaló Kriza Ákos (Nagyvárad, 1965. február 10. – Miskolc, 2021. január 18.) a miskolci unitárius közösség tagja volt. Búcsúztatása január 30-án a Miskolci Evangélikus Egyházközség belvárosi templomában, temetése a Mindszenti evangélikus temetőben történt Kászoni József nyugalmazott unitárius püspök és Sándor Frigyes evangélikus lelkész szolgálatával. Az elhunytat a templomban Orbán Viktor miniszterelnök búcsúztatta (képünkön).

Akinek engedelmeskedtek a hangok

Ötszáz éve halt meg Josquin des Prez, a Luther által is nagyra tartott reneszánsz zeneszerző

A vatikáni Sixtus-kápolna felújításán dolgozó munkások 1998-ban a Josquin nevet találták bevésve a falba. A felirat nagy valószínűséggel Josquin des Preztől, nemzedékének legnagyobb zeneszerzőjétől származik, aki rövid ideig tagja volt a pápai kórusnak.

Az 1521-ben elhunyt frankoflamand zeneszerző életműve éppúgy kitörölhetetlenül bevésődött a kóruszene történetébe, mint neve a kápolna falába. A korabeli előke-lőségek egymással versengve igyekeztek elérni, hogy zenét alkossanak számukra, vagy énekesként szegődjenek szolgálatukba a titokzatos Josquin, akinek életéről keveset tudunk, művei bonyolult szerkezetének követése pedig a mai napig komoly erőfeszítést kíván hallgatóitól.

Egyik asztali beszélgetésében Luther Márton azt mondta róla: „Igazi mestere a hangoknak, amelyek kénytelenek megtenni, amit akar, míg más zeneszerzőknek annak kell engedelmeskedniük, amit a hangjegyek diktálnak.”

Minden idők első zenei kiadóját 1501-ben Velencében hozta létre Ottaviano Petrucci. Először világi dalokat és egyházi motettákat jelentetett meg, de a kiadó működésének második évében elhatározta, hogy miséket is felvesz kiadójának repertoárjába. A korabeli viszonyokra mi sem jellemzőbb, mint hogy az első könyvnek egyszerűen a *Missa Josquin* címet adta: a 16. század elején már akkora volt Josquin des Prez hírneve, hogy Petrucci elegendőnek tartotta csupán a neve említését. A kiadás akkora sikert aratott, hogy a következő években két további kötet követte.

Josquin, akit kortársai a zenészek fejedelmének (*princeps musicorum*) tartot-

tak, nehezen megragadható alak a történészek számára – sem születésének éve, sem helye nem ismert, és még tulajdonképpeni nevét (Jossequin Lebloitte dit Desprez) is csak néhány éve sikerült kideríteni. Kompozíciói azonban minden bonyolultságuk ellenére elérhetőek, és ebben az évben, az ötszázadik évforduló kapcsán különösen is sokat fogunk hallani róluk.

Forrás: Magyar Kurír

Heinrich Schütz zenei freskója

Hatvanad vasárnap evangéliuma volt a magvetőről szóló példázat, hiszen az ünnep témája éppen Isten ígéjének meghallását állítja a középpontba. Az evangélium szerint Jézus maga magyarázta el tanítványainak a példázatot, melyben „pazarló gazdaként” mutatja be az Atyát, aki mindenfelé szórja ígéjét. „Akinek van füle a hallásra, hallja!” (Lk 8,8) – ezt a felkiáltást tette a refrénjévé Heinrich Schütz annak a zeneműnek, amelyben a magvető példázatát zenésítette meg. A mű nemrégiben felhangzott a kelenföldi evangélikus templomban.

Heinrich Schütz (német barokk zeneszerző, 1585–1672 – a szerk.) sok-sok hangulatfestő elemmel tárja eléink a magocskák sorsát, megannyi zenei ötlettel teszi szinte láthatóvá a kiszikkadás, az elfojtódás és a felcspont pillanatát és természetesen a szárba szökkenés és az ezerszeres terméshozatal folyamatát is. Ahogy maga a példázat is gyermekien egyszerű, oly játékos és magától értetődő Schütz zenéje. Ám amikor a refrén szavaihoz érünk, hirtelen monumentálissá válik a hangzás: tizenegy énekes és hangszeres szólam sulykolja fülünkbe, hogy e játék

Isten országának aspektusába emel, szent játék immár, amely üdvösségünkről szól.

A kelenföldi evangélikus gyülekezet-hez kötődő zenészek Bálint Zsolt magyar szövegével éneklék Schütz művét, s ebben az adaptációban a refrén ekképpen hangzik: „Meghallhatod, mert hallasz! – így szól az Úr!” E szöveggel talán még egyértelműbbé válik a zeneszerző szándéka, hogy az egyre hatalmasabb formában visszatérő zenei anyag átélhetővé tegye az isteni dimenziót: maga Krisztus ismerteti meg övét az örök élet

ígéjét pazarlón szóró Atyával, aki örvend a százszor százszoros termésnek.

Heinrich Schütz műve az úgynevezett egyházi koncertek sorába tartozik, 1650-ben jelent meg a *Symphoniae sacrae* harmadik kötetében (*Es ging ein Sämman aus zu säen*, SWV 408).

■ BENCE GÁBOR

Forrás: Evangélikus.hu

A betegek világnapja a kistarcsai kórházban

Különleges ünneppé alakult a betegek február 11-ei világnapja a Pest Megyei Flór Ferenc Kórházban. Az immár huszonkilencedik alkalommal megélt esemény ugyan római katolikus kezdeményezéssel indult el 1992-ben – ünneplését II. János Pál pápa rendelte el a lourdes-i Szűzanya liturgikus emléknapján –, üzenetében azonban egyetemes keresztyén értékeket képvisel. A testileg-lelkileg megterhelt beteg embert segíti terheinek elhordozásában, Isten kegyelmének, ajándékainak hirdetésével.

A Flór Ferenc-kórházban dolgozó római katolikus lelkigondozók az elmúlt esztendőben lelkiismeretes, találékony szolgálataikkal készítették elő ezt az ünnepet hittestvéreik közösségében. Körbejárva az intézmények osztályait, ajándékokat osztogatva, hívogatva biztatták az el látottakat a betegek szentségével való élésre, részvételre az ünnepi szentmisén.

Istennek hála, ez a szolgálat az idei esztendőben tovább gazdagodhatott, bővíthetett. A betegek világnapján a kórházban idén már a más felekezethez tartozók is átérzheték az ünnep mélységét, átélheték a Krisztussal való találkozás csodáját. Vukovich Márton kistarcsai római katolikus káplán a betegek szentségével, két kórházlelkész, a református Rózsa Katalin és az evangélikus Eszlényi Ákos gitáros

énekekkel, a baptista Ecsedi István pedig Bibliák osztásával szolgált az ápoltak között. Eszlényi Ákos a *Híd* evangélikus missziói magazin és az *Evangélikus Élet* számaikat adta át a pácienseknek. A katolikus Kuzmányi Istvántól februári *Adoremus* (liturgikus kiadványt) kaptak a betegek, katolikus és evangélikus iskolák tanulói által készített tavaszi képeslapok kíséretében.

A Covid-osztályon fekvő betegekhez a katolikus lelkigondozó, Bálint Brigitta vitt be lelki olvasmányokat, képeslapokat, újságokat, hogy a legnehezebb helyzetben lévő is megérezzék, nincsenek egyedül. A nővérpultoknál énekek, zsoltár, imádság és áldás hangzott el a dolgozók felé Isten üzenetével: „*Nem maradok el tőled, nem hagyalak el.*” (Józs 1,5)

■ E. Á.

A veszprémi Csolnoky Ferenc Kórház kápolnájában Udvardy György római katolikus érsek mutatott be szentmisét a betegek világnapján Tornavölgyi Krisztián plébánossal, az érseki hivatal irodaigazgatójával, Megyesi Ferenc érseki szertartóval és Tamás Zoltán kórházlelkésszel. A mise után ígét hirdetett Wessetzky Szabolcs református kórházlelkész és Isó Zoltán evangélikus lelkész. A szentmisén részt vett a kórház főigazgatója, dr. Töreki-Vörös Ibolya is. A járványhelyzet miatt a kórházkápolnában sem több egészségügyi dolgozó, sem beteg nem vehetett részt az ökumenikus imaalkalmon, de az élő közvetítésnek köszönhetően bárki bekapcsolódhatott.

MÁR A MÁSODIK OLTÁST KAPTÁK AZ IDŐSEK BALASSAGYARMATON

FOTÓK: KOMKA PÉTER / MTI / MTVA

Juhászné Oláh Mária főnővér beolt egy lakót a Pfizer-BioNTech koronavírus elleni vakcinájának második adagjával február 20-án a balassagyarmati Túrmezei Erzsébet Evangélikus Szeretetszolgálat idősotthonában.

■ MTI

Élet végi döntések járvány idején

Teológiai álláspontok is fórumot kaptak a jogi egyetemi konferencián

Élet végi döntések járvány idején címmel szervezett egész napos interdiszciplináris konferenciát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara. A tudományos ülés középpontjában jogi, etikai, orvosi és teológiai oldalról is a Covid-19 világjárvány miatt fellépő kérdések álltak. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem részéről Orosz Gábor Viktor, a Rendszeres Teológiai Tanszék docense tartott előadást.

Különösen aktuális, egyben nehéz kérdést választott az online konferencia témájául a szervező, Filó Mihály, a rendező állam- és jogtudományi kar adjunktusa. Mit kezdünk, hogyan cselekszünk akkor, amikor élet és élet között kell választanunk? Lehet mérlegelni? És ha igen, akkor mennyire követi az aktuális dilemmát a jog?

Az utóbbi kérdésben volt meghatározó Sándor Juditnak, a Közép-európai Egyetem professzorának az előadása. Többek között arra mutatott rá, hogy a Covid-19 hatása szinte minden aktuális emberi jogra hatást gyakorolt, így nemcsak a megfertőződöttekre, de az egészséges vagy más betegségben szenvedő betegekre is hatással voltak az intézkedések. „Az egyedi vagy háborús etikai kérdések kiterjedtek az egész emberiségre” – fogalmazott az előadó, megállapítva, hogy ebben a helyzetben nem az érzéketlenség, hanem az etikán alapuló jogalkotás válhat előremutatóvá.

Sándor Judit szólt a gondozáshoz való hozzájárás, a megelőzés kérdéséről és az ápolás jogáról is. A világjárvánnyal kapcsolatban azt is kiemelte, hogy az a generáció, amelyik viszonylag szabadságban él, a világjárvány hatására találkozott először azzal, hogy korlátozzák a jogait. „A fiatalok ezt viszonylag elfogadták, felülösen döntöttek” – állapította meg.

AZ EMBERI MÉLTÓSÁG TISZTELETE

Barcsi Tamás, a Pécsi Tudományegyetem Jobbölceleti és Társadalomelméleti Tanszékének docense eszmetörténeti megközelítésből érzékeltette az emberi méltóság megkerülhetetlen kérdését: „Minden emberi személy már pusztán létezésével olyan értéket valósít meg, ami abszolút tiszteletet érdemel.” Az emberi méltóság tisztelésének elvével kapcsolatban kiemelte: „Az emberi sze-

mély a létezéséből adódóan önértékkel rendelkezik. Ebből következően alapvető érdeke, hogy életének szentségét, lehető legkiterjedtebb szabadságát, egyedi személyiségét más személyekével egyenlő módon tiszteljék.”

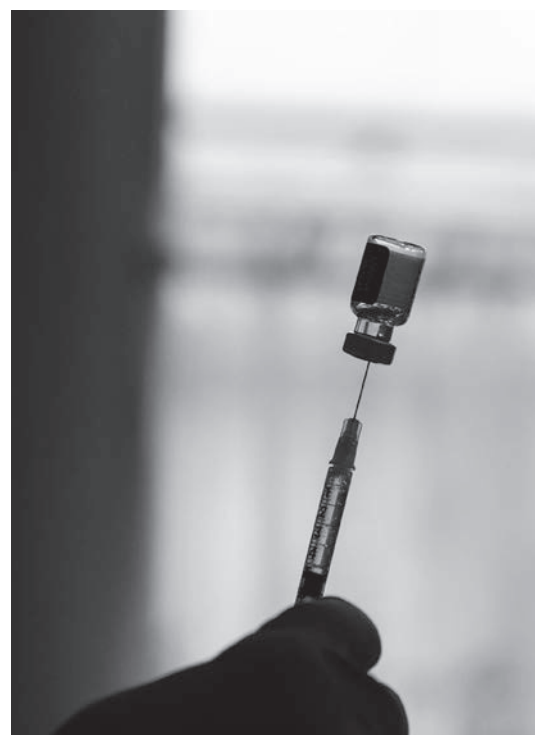
Martin Heidegger megállapítására utalva – „menekülünk a halálkérdés elől” – az egyetemi docens kitért arra, hogy a 20. század második felétől kimondható: a halál fogalma tabusítva lett. Az előadó megállapította, hogy a pandémia időszakában ugyanakkor felerősödött a halál kérdéséről szóló diskurzus, egyre több film, könyv foglalkozik a témával.

Az intenzív terápiás ellátás dilemmáiról és lehetőségeiről Zubek László, a Semmelweis Egyetem Aneszteziológiai és Intenzív Terápiás Klinikájának egyetemi adjunktusa, aneszteziológus szakorvos tartott előadást, a betegosztályozás etikai elveit ismertette. „A szakmai döntések átpolitizálásának komoly hátrányai lehetnek” – hangsúlyozta, hozzátéve, hogy a társadalom tájékoztatásának, az objektív adatok megismertetésének és a széles körű társadalmi vitának nagyobb súlyt kellene kapnia.

IDEJE VAN AZ ÉLETNEK, ÉS IDEJE VAN A HALÁLNAK

Orosz Gábor Viktor *Gondoskodás, gondviselés és a lehetséges iránti szenvedély – Teológiai szempontok a triázsajánlások kapcsán Covid-19 idején* címmel tartotta meg előadását. [Triázs: sérültek, betegek osztályozására szolgáló rendszer, amelylyel meghatározható az ellátás sorrendje. – A szerk.] „A felelősségvállalást a választás helyzeteként értelmezzük, amelyben a keresztény embernek egyrészt Istennek, másrészt embertársának kell megfelelnie erkölcsi döntéseinek indítékairól és következményeiről. Az emberi élet interperszonális [személyek közötti – a szerk.] jellegének hangsúlyozása kü-

lönösen releváns akkor, amikor a triázs kérdéskörével foglalkozunk, mert krízishelyzetben az egyén másikkalaltsága és kiszolgáltatottsága (gondoskodás és gondviselés) az egészségügyi ellátórendszer lehetőségeinek határán vagy azon túl jelenik meg” – mondta az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinata Teológiai Bizottságának elnöke.

A halál és a halandóság kérdésében az előadó a keresztény reménytant ismertette, majd a halál és a halandóság tárgyában idézett az Európai Protestáns Egyházak Közösségének *Ideje van az életnek, és ideje van a meghalásnak* című dokumentumából: „Az életet meghosszabbító kezelések megszakítása vagy elutasítása bizonyos körülmények között nemcsak megengedett, de tulajdonképpen a helyes gondozás és a súlyos, visszafordíthatatlan és végstádiumban lévő betegek iránti részvét elemének is tekinthető. Fontos feltenni azt a kérdést, hogy a kezelés folytatása okoz-e bármilyen jót a betegnek, akár gyógyító vagy palliatív [a tüneteket, a szenvedést enyhítő – a szerk.] módon, akár abban, hogy fenntartja a keresztény értelemben vett minőségi életet, vagyis azt,

EURÓPA LEGIDŐSEBB EMBERE A VÍRUST IS LEGYŐZTE

A francia Lucile Randon szerzetesnővér a világon – hiteles dokumentummal igazoltan – a második legidősebb ember (csak egy nála idősebbet tartanak számon, a száztizennyolc éves japán Kane Tanakát), száztizenhét évével pedig André nővér Európa legidősebb embere.

Lucile Randon a Páli Szent Vincéről nevezett Irgalmas Nővérek Rendjének tagja. Jelenleg a Földközi-tenger partján fekvő Toulon városban, a Labouré Szent Katalin nevét viselő időotthonban él. Kevéssel február 11-i születésnapja előtt küzdött meg a betegséggel, és kigyógyult belőle.

A nővér ragyogó emlékezetében tisztán őrzi a múlt század hajnalán kezdődött életének sok-sok eseményét. Negyvenévesen lépett be a rendbe, előtte évekig nevelőként dolgozott – olyan híres familiáknál is, mint a Peugeot család –, szerzetesként pedig évtizedeken át egy kórház gyermekosztályán. André nővér szereti mondogatni: „Mindennapos örömöm, hogy tudok még imádkozni.”

Forrás: Magyar Kurír
Fordította: Thullner Zsuzsanna

amely képes az adott szeretetet valahogy elfogadni, érzékelni és arra reagálni.”

A gondolatmenet folytatásaként Orosz Gábor Viktor megállapította: „Az orvostudomány és a technikai fejlődés alkalmat ad, de nem közvetlen oka a jó halálról folytatott mai párbeszédnek. Ugyanakkor érdemes figyelembe venni, hogy amikor a hatékony terápiák és a fájdalomcsillapítás eszközei még nem álltak rendelkezésre olyan mértékben, mint napjainkban, sokkal inkább fennállt az a lehetőség, hogy az elviselhetetlen szenvedést a kívánságra történő ölés indikátorának tekintsék, vagy elfogadhatónak tartásuk. Az a kérdés viszont, hogy a

órában is képes csillapítani a fájdalmat, a terheket és a kínokat. Egyrészt a gondozás orvosi, kórházi és ápolási lépései – akár életet meghosszabbítók, akár nem – olyan alapvető erkölcsi felelősséget jelentenek számunkra, amelyet nem lehet egykönnyen félretenni más kérdések miatt. Másrészt a gondozás fenntartása nem olyan abszolút követelmény, amelyet a páciens helyzetének figyelembevétele nélkül lehetne alkalmazni. Noha a protestáns egyházak felismerik a kialakult bonyolult erkölcsi problémát és az ebben foglalt komoly etikai álláspontokat, mégsem készek arra, hogy minden esetben abszolút rosszként utasítsák el például a tartós vegetatív állapotban lévő betegek táplálásának megszakítását.”

Végül Orosz Gábor Viktor elmondta: „A keresztény hagyomány egyértelműen hangsúlyozza a haldokló beteg fájdalmi csillapításának szükségességét, a beteg imádságos és szerető kísérését élete utolsó szakaszában. A keresztény közösséghez tartozás egyaránt jelenti a megváltó Krisztus munkájában való részesedést (üdvösség) és a keresztény testvérek odafordulását az e világi élettől búcsúzó testvérhez. Ezek a relációk értelmet és célt adnak az élet minden pillanatához, de az örök élet és az üdvösség ígérete egyben relativizálja is az e világi élethez való feltétlen, kompromisszumot nem ismerő ragaszkodást.”

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia és a Vatikán által a világjárvány idején meghozott döntéseket és nyilatkozatokat Hámori Antal, a Budapesti Gazdasági Egyetem docense ismertette. „A katolikus egyház tanítása szerint, amikor alapvető értékről van szó – különösen, ha emberi életről –, a védelem szempontjából biztosabb, szigorúbb álláspontot kell képviselni” – mondta, kiegészítve, hogy a római katolikus egyház intézkedései az élet védelmét szolgálják, és figyelembe veszik a világjárvánnyal kapcsolatos megelőző irányelveket.

A konferencián további előadások hangzottak el a koronavírus-járvány következtében felmerült büntetőjogi kérdésekről, az aktív és a passzív eutanázia definíciójáról, a Magyar Orvosi Kamara áprilisban megfogalmazott ajánlásáról is. Az elhangzott előadások szerkesztett változatát – a rendező állam- és jogtudományi kar gondozásában – kötet formában is tervezik közreadni.

■ – GALAMBOS –

szervedésnek melyik formája és mértéke tekinthető »értelmesnek vagy hasznosnak«, nem az orvostudomány fejlődésének problémája, hanem az ember vallási és világnézeti meggyőződése, valamint a személyes életkörülmények függvénye.”

SZOLGÁLAT A HALDOKLÓK FELÉ

Az egyetemi docens az Európai Protestáns Egyházak Közösségének említett dokumentumából ismertette: „A keresztény hagyomány folyamatosan hangsúlyozza a súlyosan beteg emberek és a haldoklók iránti szolgálatot akkor is, amikor nincs remény sem gyógyulásra, sem javulásra. Ezáltal annak a szilárd meggyőződésnek ad teret, hogy fenn kell tartani azt a gondozást, amely az élet utolsó

A GYŰJTEMÉNYI TANÁCS PÁLYÁZATA

A Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjteményi Tanácsa pályázatot hirdet olyan evangélikus egyházközségek részére, amelyek nem rendelkeznek az országos gyűjteményi keretből támogatott szakgyűjteménnyel.

Pályázati témák: **1. a)** A gyülekezet könyveiről leltár készítése. A megpályázható összeg maximum (bruttó) 150 ezer Ft + önrész 25%. **1. b)** A gyülekezet leltári és/vagy iratanyagának a rendezése, jegyzékelése: (bruttó) 200 ezer Ft + önrész 25%. **2. a)** A gyülekezet muzeális értékű könyveinek (nem anyakönyvek) restaurálása: (bruttó) 200 ezer Ft + önrész 25%. **2. b)** A gyülekezet műtárgyainak restaurálása: (bruttó) 400 ezer Ft + önrész 25%. **2. c)** A gyűjteményi anyag biztonságos megőrzését segítő eszközök beszerzése: (bruttó) 200 ezer Ft + önrész 25%.

A pályázati tudnivalók részletei és a letölthető űrlap a gyűjteményi tanács honlapján található: Gyt.lutheran.hu/palyazatok. A beküldés határideje (postabélyegző dátuma): március 23.

TRADICIONÁLIS HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS
ÉS FIA, FERENC

www.harangontes.hu

Cím:
2162 Örbottyán
Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Mobil:
+36 30 9489575
+36 30 7288161
Tel.: 06 28 360 170

E-mail:
gombosmi@harangontes.hu
info@harangontode.hu

EVANGÉLIKUS
Élet

A Magyarországi
Evangélikus Egyház lapja
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
• Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztés titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu) • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu) • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUSZÁNNÁ (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUSZA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazszusalutherkiado@gmail.com)
• Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
• Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu; Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online) • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

”

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy Jézus Krisztusban el nem múló örömet ajándékoztál nekünk. Kérünk, tégy bennünket az evangélium követeivé, hogy másokat is megörvendeztessünk szereteted hírével.

Atyánk, köszönjük gyülekezetünket. Kérünk, erősítsd közöttünk Szentlelkeddel a lelki közösséget a távolságtartás idején is. Segíts, hogy odafigyeljünk egymásra és a környezetünkben élő magányos emberekre. Adj éberséget és találékonyságot, hogy senkit ne hagyjunk magára.

Atyánk, köszönjük neked az úrvacsora ajándékát. Sokan szenvednek ma attól, hogy a járványhelyzet miatt nem részesülhetnek Krisztus testéből és véréből. Kérünk, hogy ne vedd el tőlünk ezt az áldott sóvárgást, hanem töltsd be irgalmasan, akarodod szerint.

Könyörgünk, Atyánk, a betegekért, a haldoklókért, az aggódó hozzátartozókért és a gyászolókért. Éreztesd velünk szeretetteljes jelenlétedet, és ajándékozd meg őket minden értelmet meghaladó békességeddel. Áraszd áldásodat az egészségügyben, az idősellátásban és az oktatásban dolgozókra. Légy a kutatókkal és a vezetőkkel, hogy bölcs döntéseket hozzanak.

Atyánk, könyörgünk a családokért. Add, hogy a szülők az állandó bizonytalanság és a folyamatos kihívások közepette hozzád forduljanak, és megtapasztalják, hogy te szent Fiad által betöltöd minden szükségüket. Segítsd és vezesd őket a gyermeknevelésben, és áldd meg a házastársakat, hogy valóban egymás segítőitársai legyenek.

Könyörgünk a teremtett világról is. Tedd eredményessé a jó szándékú emberek fáradozását, és fékezd meg a romboló hatalmak tombolását. Segíts, hogy felismerjük egyéni felelősségünket, és változtassunk környezetkárosító szokásainkon a teremtés védelmében.

Hallgasd meg könyörgésünket a mi Urunkért, Jézus Krisztusért. Ámen.

BÖJT 4. VASÁRNAPJA (LAETARE) – JN 6,30–40

Életünk elemi része(i)

Korgó gyomor. Az egyik iskolában közvetlenül a tanítás után, kora délután tartottam az órát. A gyerekek figyelme gyakran elkalandozott, dekoncentráltak voltak, nehezen tudtunk egyről a kettőre jutni. Érteni véltem, hogy délután fáradtabb egy nebuló, de azért nem egyedi eset, hogy a hittanórát ekkor tartjuk. Sokat gondolkodtam, milyen hiba lehet a gépezetben, aztán megtudtam, hogy a csoport tagjai csak az iskolából hazaérve ebédelnek. Így máris érthetőbbé vált a frusztrációjuk. Kisebbségi sakkoztatás után végül sikerült átraknunk a hittant a negyedik órába, ami megváltoztatta az ő hozzáállásukat is.

Igaz az a megállapítás, amelyet több misszionárius ismerősömtől hallottam: Afrikában sem tudja feltétlenül az ember korgó gyomorral meghallani, befogadni az evangéliumot. Természetes tulajdonságunk, hogy ha éhesek vagyunk, ennünk kell, hogy figyelni tudjunk.

Az igeszakaszunk előtti részben az ötezer ember megvendégléséről olvassunk arról, amikor Jézus látványos módon a

páska ünnepéhez közeledve megeteti az éhes népet. Közel megy az emberekhez, és enni ad nekik. Jóllaknak. Bőség van.

Teli gyomor. Tetszik a népnek Jézus csodatétele. Tegyük királlyá! Ő azonban nem akar kenyérkirály lenni. S miközben a sokaság újra jelt kíván, Jézus váratlan kijelentéssel áll elő: „*En vagyok az élet kenyere...*” Micsoda fordulat! „Hogy fogunk így újra jóllakni?” – kérdezhették magukban az emberek.

Mire vagyunk éhesek? Vágyódunk az anyagi biztonságra, egészségre, társadalmi jólétre – amivel nincs is semmi gond –, de mindezek meglétében ritkábban tesszük fel a kérdést: mire van igazán szükségünk? Ha végiggondoljuk egy napunkat az apró rutin-tevékenységektől a fontosabb munkákig, akkor ráeszmélhetünk, mennyit foglalkozunk a megfogható, testi dolgokkal. Sokat fáradozunk a mulandó kenyérért, és könnyen lehet, hogy már nem jut elég energiánk a lelki kenyérré, például az igeolvasásra.

Korgó lélek. Ha körbenézünk, elmondhatjuk, hogy spiritualitásra kiéhezett világban élünk. Nagy a kereslet, de nagy a kínálat is. Mivel próbáljuk csillapítani lelki éhségünket? Amikor Isten a pusztai vándorlásra emlékezteti a népet, akkor azt mondja: „...nemcsak kenyérről él az ember, hanem mindazzal él az ember, ami az Úr szájából származik.” (5Móz 8,3)

Jézus az élet kenyere, és azt is tudjuk, hogy egyben ő maga a testet öltött Ige. Nem mindegy, hogy valamit csak egyszerűen eszünk, vagy átéléssel megrágjuk, megemésztyük. Ezékiel próféta jut eszembe, akinek meg kellett ennie az irattekercset. Miért? Mert szüksége volt rá. Ahogyan az ételt befogadja, magáévá teszi az ember, úgy kell azonosulnia a prófétának a kapott igével, utasításával. Meg kell rágnia, meg kell emésztenie, a részvévé kell, hogy váljon.

Ha ez megvalósul a mi életünkben is, akkor ráeszmélünk tévelygéseinkre, hibáinkra, emberi gondolkodásunkból fakadó bűneinkre. De az Élet Kenyere bűnbocsánatot ad, újra és újra élhetünk vele, bárhol, bármikor.

Krisztussal élve. Pál apostol azt mondja: „...többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem...” (Gal 2,20) A kenyér az emésztés után az ember részvévé válik. Jézus is életünk szerves részvévé válhat. Ő magához hív mindenkit, és azt mondja, hogy „*aki énhozzám jön, nem éhez meg [...] soha*”. Mennyei valóságot kínál számunkra.

Testünk karbantartása sok időt igényel. De mennyit szánunk vajon lelkünk ápolására? Fontos, hogy meglegyen a mindennapi betevő, foglalkozunk a hétköznapijainkat érintő materiális dolgokkal

NÉMETALFÖLDI MANIERISTA FÉSTŐK: AZ UTOLSÓ VACSORA (1515-1520; SZÁRNYSALOTÁR-RÉSZLET)

is, de csak úgy, ha előbb első helyre tesszük azt, ami örök, ami igaz; ami el nem múló életet és feltámadást ad. Minőségi változáson mehetünk keresztül, hosszú távra rendezkedhetünk be, ha Krisztus elemi részvévé válik életünknek.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁDÁM

Imádkozzunk! Úr Jézus Krisztus! Köszönjük, hogy te kenyérként jöttél az éhezők világra! Add, hogy felismerjük lelki éhségünket, bűneinket. Tedd nyitottá szívünket, hogy vágyakozva fogadjuk igédet. Kérünk, légy a nélkülözökkel, testi és lelki éhezőkkel. Szólj hozzánk, halld meg szavunkat, könyörgéseinket, fordulj felénk kegyelmeddel! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 14.) [Jézus] így felelt: De még boldogabbak azok, akik hallgatják az Isten beszédét, és megtartják. Lk 11,28 (Ám 8,11.12b; Jn 12,20–24; 2Kor 1,3–7; Zsolt 84) Jézus mondata az ördögűzés utáni pillanatban hangzott el, s ahogy szokás, jól megdicsérték, de ő ügyesen kivágta magát... Emlékszem, nagyapám mesélte, hogy a Don-kanyar felé menet aknaszilánk érte, majd kórházból kórházba került. A miskolc-tapolcai kórházban mellé került egy tábori lelkész, aki hosszú ideje először beszélt vele az Isten dolgairól. Nagyapám erről a lelki élményről többet mesélt, mint a fizikai gyógyulásról, mert ezt boldogságként élte meg. Gondoljunk mi is ilyen elhivatottsággal Isten igéjére!

Hétfő (március 15.) Van nekünk Istenünk, akit mi tisztelünk: ő ki tud minket szabadítani az izzó tüzes kemencéből...! De ha nem tenné is, tudd meg, ó, király, hogy mi a te isteneidet nem tiszteljük, és nem hódolunk az aranyszobor előtt, amelyet felállítottál! Dán 3,17–18 (ApCsel 4,20; Jn 6,26–35; Lk 20,41–47) A mai nap a történelmi emlékezés napja, március idusa, lánglelkű költő, forrongó diákság... Majd olvassuk a zsidó Dániel erőteljes identitásából származó kijelentést az ő mindenható Istenéről. Milyen jó lenne, ha mi is így gondolkodnánk: hogy a mi Istenünk megszabadít minket minden élethelyzetből, a Covidból, a kiüresedő templomaink látványának félelmétől, a talán megfásult prédikátorok beszédeitől is. Milyen jó lenne ilyen bátornak lenni! A jó hír, hogy rajtunk múlik, nem máson, hogy hitvalló evangélikusként gyülekezetünkben szolgálva vagyunk-e igazi építőkövei, élő hitű tagjai a közösségnek, vagy langyos, evangélikus gyökerű, közösségtől, egyháztól elidegenedett emberként éljük-e életünket, csak a magunk dicsőségére.

Kedd (március 16.) Mutasd meg nekem dicsőségedet! 2Móz 33,18 (Jn 14,8–9a; Jób 9,14–23.32–35; Lk 21,1–4) Ezt a mondatot megelőzi az Isten és Mózes közötti párbeszéd, melyben Mózes könyörög azért, hogy Isten tartsa meg népét. Ez nekünk is evangélium, hiszen mindegy, hogy milyen nemzethez tartozunk, honnan jöttünk, Isten megtartó kegyelmére mi is számíthatunk. Mózes Istennel akart személyesen találkozni, de még ő sem láthatta, ám megtapasztalhatta közelségét. Mi is így fordulhatunk a teremtő Istenhez az ő építő közelségéért.

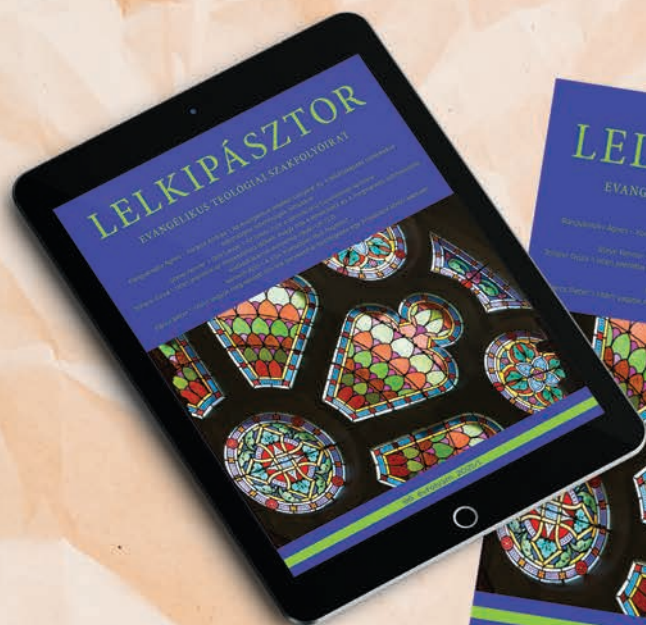
Szerda (március 17.) Te vagy a látás Istene. 1Móz 16,13a (Lk 18,13; Jn 15,9–17; Lk 21,5–19) Ábrahám egyiptomi szolgája, Hágár így nevezi Istent, miután az Úr angyala kijelenti neki, hogy fiút fog szülni gazdájának. Ábrahám Isten „helyett” cselekedett, „segíteni” akart Istennek, aki ezt a helytelen és

rossz utat is jóvá változtatta, hiszen Izmael megszülethetett. Ebben a böjti időszakban igéje hitvallásosságra serkent bennünket. Megjelent püspökeink modern, képes hitvallása: „Mi evangélikusok vagyunk!” Vajon mi is igazán evangélikusok vagyunk? A teljes lutheri gondolattal, a mindennapi megtéréssel, a békességre való törekvéssel, mégis kimondva, hogy a mi Urunk a látás Istene!

Csütörtök (március 18.) Az embernek az értelme terveli ki útját, de az Úr irányítja járását. Péld 16,9 (2Kor 3,5; 2Kor 4,11–18; Lk 21,20–28) Ember tervez, Isten végez! – hangoztatjuk rendszeresen ezt a bölcsességet. A Kossuth rádió egyik korábbi jelmondata volt „a szavak ereje”, amely jobban illik a példabeszédekre, mint a rádióra. Tudjuk, a szavak akár ölni is tudnak, azonban arra is alkalmasak, hogy bizonyoságtételünkkel megállítsanak valakit a rossz úton. Folytatva az előző napok fonalát: az Isten látja az emberek dolgait, s a rá figyelőnek segít az út, a szolgálat, az életvezetés végrehajtásában. Kutasuk, keressük, hallgassuk az ő iránymutatását!

Péntek (március 19.) Tartsátok meg rendelkezéseimet, és teljesítsétek azokat! Én, az Úr szentellek meg titeket! 3Móz 20,8 (Mt 7,24; Jn 16,16–23a; Lk 21,29–38) Isten kiválasztott népe megkapta a nemzeti törvénygyűjteményt, amelynek megtartása a megszentelődéshez vezethet. A zsidóság számára közel kétezer éves szétszórattatás után is erőforrásul szolgálnak Isten akkori rendelkezései. Mi evangélikus keresztyénként sok mindent tudunk hitünk alapvető szabályairól, és azt is tudjuk, hogy ha ezek megtartásában jeleskedünk, az mind előnyünkre válhat. Vajon képesek leszünk-e Isten rendelkezéseit hitünk erőforrásaiként használni közösségeink, egyházunk megújulására? A mai másik igében választ találhatunk a kősziklára való építkezés példájában...

Szombat (március 20.) Gedeon azonban ezt mondta [az Úr angyalának]: Kérlek, Uram, ha velünk van az Úr, miért ért bennünket mindez? Bír 6,13a (Mk 4,38; Jn 14,15–21; Lk 22,1–6) A kételkedés mondatait olvashatjuk itt. Akár Gedeon, a bírák, akár a tanítványok szájából halljuk, megindító mondatok ezek. Láthatjuk esendőségüket, törekény hitüket. Ám a mondanivaló központjában nem a személyek valamiféle hősiessége áll, hanem az, hogyan munkálkodott Isten a népe életében rajtuk keresztül. Az Úr jelenléte a mi életünkben sem feltétlenül jelent „zsanna-mannát”, még ha sokszor ezt is szeretnénk, mégis: az Atyához tartozás megmentő erejű lehet életvezetésünkre nézve.

LELKIPÁSZTOR
EVANGÉLIKUS TEOLÓGIAI
SZAKFOLYÓIRAT

**KERESSE FOLYÓIRATAINKAT
A LUTHER KIADÓ KÖNYVESBOLTJÁBAN,
VAGY VÁSÁROLJA MEG ONLINE!**

credo
evangélikus folyóirat

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

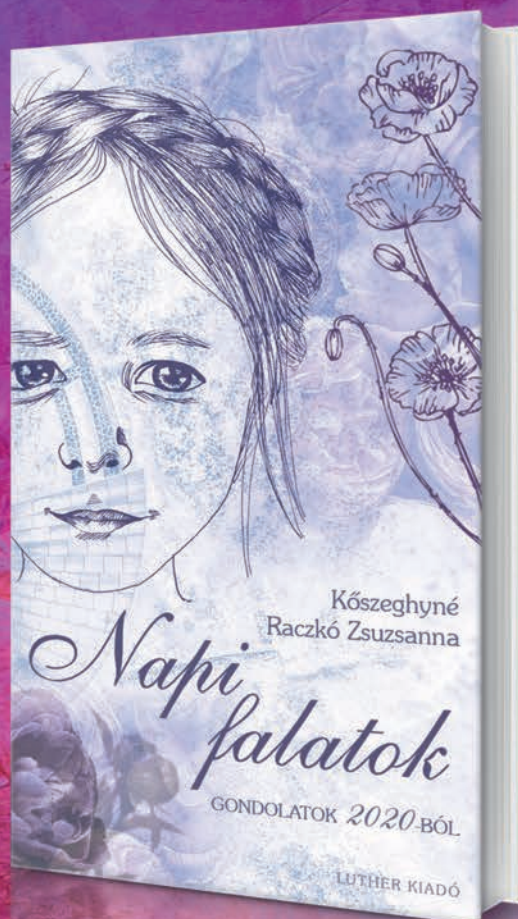
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

HAMAROSAN MEGJELENIK!

KÖSZEGHYNÉ RACZKÓ ZSUZSANNA

Napi falatok

Gondolatok 2020-ból

2900 Ft

Mivel foglalkozik egy pap, ha zárva vannak a templomok? Szokott-e a konyhában tánclépéseket lejtetni? Vesz-e föl fülbevalót iskolai szolgálatra indulva? Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna evangélikus esperes rövid, a humort sem nélkülöző írásaiból kiderül: a lelkész is ember – pláne, ha nő és anya!

www.lutherkiado.hu

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518